

19196

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

RESTORASYON ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

CUMALIKIZIK KÖYÜ TARİHSEL DEĞERLERİNİN
KORUNMASI ÜZERİNE ARAŞTIRMA

Mimar : Sevil POLAT

Danışman : Prof.Halûk SEZGİN

İSTANBUL - 1991

ÖZET

GİRİŞ

1. BÖLÜM CUMALIKIZIK KÖYÜ TANIMI

1.1 Coğrafi Konumu	1
1.2 İklimi	2
1.3 Bitki Örtüsü	3
1.4 Jeolojik Yapısı	3
1.5 Demografik Yapısı	4
1.6 Bursanın Tarihsel Gelişimi ve Bu Süreç	
içinde Cumalıkızık Köyü	5
1.6.1 Bursanın Kuruluşu	5
1.6.2 Selçuklular Dönemi	6
1.6.3 Osmanlı Dönemi	6
1.6.4 Tarihsel Süreç İçinde Cumalıkızık Köyü	8
1.7 Sosyo-Ekonomik Yapı ve Fiziksel yapıya etkileri	9
1.8 Alt Yapısı	14

2. BÖLÜM GELENEKSEL MİMARİ

2.1. Tanım ve Özellikleri	16
2.2. Bazı Yabancı Ülkelerde Geleneksel Konut Mimarisi	17
2.3. Türkiye'de Geleneksel Konut Mimarisi	21
2.4. Bursa Yöresinin Geleneksel Mimari Özellikleri	25

3.BÖLÜM CUMALIKIZIK KÖYÜ GELENEKSEL DOKU ANALİZİ VE YÖRESEL TESPİTLER

3.1 Geleneksel Mimari Örneklerinin	
tespiti ve Belgelenmesi	32
3.2 Cumalıkızık Köyü Genel Doku Analizi	85
3.2 Cumalıkızık Köyü Genel Doku	
Özellikleri	92
3.3 Cumalıkızık Köyü Evlerinin	
Genel Özellikleri	96
3.3.1 Mekansal Açıdan	97
3.3.1.1 Plan Tipleri	97
3.3.2 Yapısal Açıdan	100
3.3.2.1 Yapı Sistemi	100
3.3.2.2 Yapı Elemanları	101
3.3.2.2.1 Döşeme	101
3.3.2.2.2 Merdivenler	101
3.3.2.2.3 Çatılar	102
3.3.2.2.4 Çıkmalar	104
3.3.2.2.5 Pencereleler	113
3.3.2.2.6 Kapılar	120
3.3.2.2.7 Bacalar	120

4.BÖLÜM TARİHSEL DOKUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1 Geleneksel Mimariyi Tehdit	
eden Tehlikeler	125
4.1.1 sosyo-Ekonomik	125
4.1.2 Kültürel	127

4.1.3 Teknik	129
4.1.4 Hukuki	131
4.1.5 Yasal Verilerin	
Değerlendirilmesi	131
5.BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER	134
Fotoğraflar	139
BİBLOGRAFYA	150
EKLER	

ÖZET

İnsanlık tarihinin en eski döneminden günümüze kadar geçen zaman süreci içinde oluşturdukları yerleşimler, geçirdikleri dönem özelliklerine göre o zaman diliminde yaşayan toplumun fiziksel mekanlarını, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarını belirlemiştir. Geçmiş 1300 yıllarına dayanan Cumalıkızık Köyü'nün bugünkü yerleşimi ni oluşturan unsurlar fiziksel, tarihsel, sosyo-ekonomik yapı olarak incelenmiştir.

Tezin birinci bölümünü kapsayan bu araştırma ile diğer bölümlerin altyapısı oluşturulmuştur.

İkinci bölümde; Geleneksel Mimari tanımlanarak kapsamı ve özellikleri belirtilmiş, Dünyadaki durumu kısaca anlatılmıştır.

Ayrıca Cumalıkızık Köyü Geleneksel yapıları ile benzer özellikleri görülmesi açısından Bursa yöresinin geleneksel sivil yapılarının genel özelliklerine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde; tezin ana konusunu oluşturan Cumalıkızık Köyü'nün genel doku özellikleri incelenmiş ve bu dokuyu oluşturan yapıların genel özellikleri mekansal ve yapısal açıdan ele alınarak incelenmiştir.

Dördüncü bölümde; Geleneksel mimariyi tehdit eden tehlikeber sosyo-ekonomik, kültürel, hukuksal ve yasal verilere dayanılarak değerlendirilmiştir.

İncelemeler sonucunda geleneksel sivil mimarlık örneklerinin değişen yaşam koşulları ile özelliklerini yitirmekte olduğu görülmektedir. Geleneksel mimarinin özelliklerini yansıtan bu yapıların korunma önerileri tezin son bölümünü oluşturmaktadır.

GİRİŞ

Toplumsal değişimler, değişim öncesi varolan mimari biçimleri ortadan kaldırmak eğilimindedir. Bu durum varolan mimari biçimlerin gereksinimleri karşılayamaması ve işlevsel özelliklerin azalıp yıpranmalara karşı korumasız hale gelmeleri ile gerçekleşmektedir.

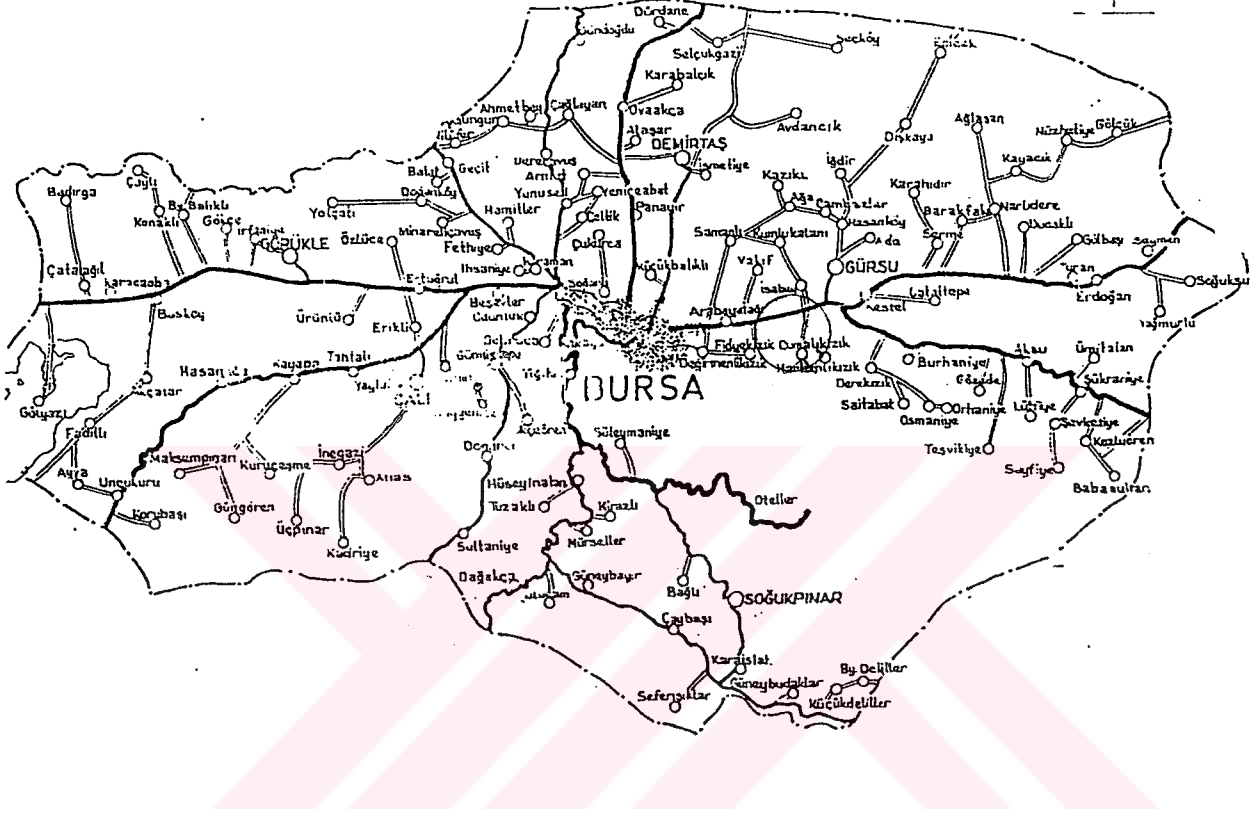
Geleneksel mimari örneklerinin yoğunlukta olduğu Cumalıkızık köyü köyden kente göç olgusu nedeniyle günümüze kadar hızlı nüfus artışından etkilenmeyen bir yerleşim birimidir. Dolayısıyla kentlerdeki tarihsel çevrenin değişimine göre daha az etkilenmiştir. Ancak köydeki geleneksel konutların günümüzün yaşam biçimine ve konut standartlarına uygunluğu incelendiğinde "koruma"nın çok boyutlu bir sorun olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Yasalarla "koruma" altına alınıp öylece bırakılmış bir çok özgün örneğin yer aldığı bu evler bir taraftan kentin büyümesi ve köy üzerinde etkisinin denetimsizliği diğer taraftan geleneksel yaşam biçimi ve tercihlerin değişimi ile içinde yaşayanların bilinçsiz "değiştirme" "yıkma" arzularının baskısı altındadır. Bu baskılara ekonomik ve kültürel eksiklikler eklendiğinde yapısal ve çevresel yıpranma artarak hızlanacaktır.

Bu olumsuzlukların giderilmesi ve geleneksel konutların günümüz koşullarına uygun hale getirilmesi için bakım-onarım ve sağlıklılaştırma çalışmalarına gerek vardır.

Ancak bu şekilde geçmişle günümüz arasında kültürel süreklilik sağlanmış olacaktır.

1. BÖLÜM CUMALIKIZIK KÖYÜ TANIMI

1.1. Coğrafi Konumu

Cumalıkızık köyü, Marmara bölgesinde Bursa'nın doğusunda kurulmuş kızıık köylerinden biridir. Bursa-Ankara karayolunun eski İnegöl yolu kesiminden ayrılan il yolu üzerinden 3 km. içeride ve şehir merkezine 15 km uzaklıktadır. 2 km doğusunda Hamamlıkızık köyü, 6 km batısında Fidyekızık köyü, güneyinde Uludağ, kuzeyinde Bursa-Ankara karayolu bulunmaktadır.

Köy arazisinin büyük bir bölümü kuzeyde, diğer bir bölümü de güneyde ormanlık alana kadar olan bölgedir (Harita).

1.2. İklimi

Cumalıkızık köyü Bursa ilinin iklim özelliklerini taşır. Genellikle Akdeniz iklim tipinin egemen olduğu bölgede aynı zamanda Karadeniz iklimi ile Akdeniz iklimi arasında geçiş yeridir. Yapılan ölçümlere göre ortalama sıcaklık 24°C ile Temmuz, en soğuk ay da ortalama 5.3°C ile Ocak aylarıdır.

Bölgede yıllık ortalama aktüel basınç 100038 mb.dir. Saptanan en yüksek basınç Aralık ayında 100338 mb den düşük basınç ise 175 mb olur. Nem değeri % 69 olan bölgede yıllık içinde en nemli ay Temmuz (%50)dir.

Bölgede yağışların en fazla olduğu ay Aralık (99,7 mm), en az yağışlı ay ise Ağustos'tur (17 mm). Ortalama yağışlı günler sayısı 113, karla örtülü günler sayısı ise 10'dur.

Bölgede yapılan rüzgar ölçümlerine aylık ortalama rüzgar hızı 27 m'dir. Bursa yöresinde genellikle poyraz rüzgarlarının fazla estiği görülür. İlkbaharda poyraz rüzgarının egemen olmasıyla beraber, Mart ayından Nisan ayına kadar geçişte güneybatı (lodos) Mayıs ayında da batı rüzgarları eser. Bölgede saptanan en hızlı rüzgar saniyede 35.2 m hızla güney ve güney doğudan esmektedir.

1.3. Bitki Örtüsü

Bursa ilinin bitki varlığı, Batı Anadolu'nun Marmara bölgesi özelliğini göstermekle beraber iklim, yükselti, denize uzaklık ve yakınlık durumuna göre farklılaşmaktadır. Bitki örtüsü bakımından oldukça zengin olan Uludağ, ovoidan doruğa doğru değişen yüksekliklerde farklılığı gözle görebilen bitki ve orman zonunu içermektedir.

250 m'ye kadar defne, zeytin ve makilerin oluşturduğu sert yapraklı orman zonu 250-750 m arasında kestane, meşe, ceviz, karaağaç, fındık vs. gibi ağaç türlerini içeren "castanetum" orman zonu 1000-2000 m arasında köknar, karaçam, ardıç ve titrek kavakların bulunduğu ibreli orman zonu 2000 m'nin üstünde ise alpin vejetasyonu'nun geniş yer kapladığı görülür.

Bursa'nın doğusunda Uludağ'ın kuzey yamacında 340 m yükseklikte yer alan Cumalıkızık köyü'nün bitki örtüsü coğrafi konumu nedeniyle 250-750 arasında görülen "castanetum" orman zonu türlerini içermektedir. Castanetum orman zonu karakteristik ağaç türlerinden kestane ağacı Cumalıkızık köyü bitki örtüsünün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Kestane ağacı; Cumalıkızık köyünde kestane üretiminde önemli bir ekonomik kaynak olmakla beraber ağacının neme dayanıklı ve uzun ömürlü olması yapı işlerinde de tercih edilmesine neden olmuştur. Ancak 1945 yılında görülen PHYTOPHİTORA CAMBIVORA PETRI (mürekkap hastalığı) ağaçların her geçen gün kuruyarak eksilmesine neden olmaktadır.

1.4. Jeolojik Yapı

Bursa ili topraklarını çeşitli jeoloji zamanlarında oluşmuş kütleler meydana getirmektedir. Şehrin güneydoğusunda bulunan Uludağ'ın temelini paleozoik (1 Zaman)'e ait gnayslar, granitler, mikasistler, greler oluşturmaktadır. Uludağ'ın kuzey kesimindeki travertenlerin büyük çoğunluğuyla, sıcak suyun erittiği kalkerlerden oluştuğu sanılmaktadır.

Uludağ eteklerinde özellikle kahverengi mermerler,

sistler, ufalanmış neojen tabakalar ve kırmızı renkli akside topraklar buralarda kalkerli arazi varlığını kanıtlamaktadırlar.

Bursa ovasını oluşturan düzlük ise Uludağ'dan inen derelerin sürükledikleri kum, çakıl, bloksist ve kilden ibaret olan alüvyonlardan meydana gelmiştir.

1.5. Demografik Yapı

Cumalıkızık köyü'nde 1990 resmi olmayan sayım sonucuna göre, köy nüfusu 2654 kişi olarak belirtilmektedir. Ancak Cumalıkızık'a bağlı Ankara asfaltı kıyısında yer alan ve 1980 sonrası giderek gelişen gecekondu yerleşim alanının da bu nüfus adedine dahil olmasıyla, 1985 ve 1990 reel Cumalıkızık yerleşim merkezi nüfusu kesin verilerinin elde edilmesini güçleştirmektedir. Bu nedenle 1980-90 arasında görev yapan muhtarların tahmini, nüfus adetlerine göre değerlendirme gereği zorunlu olmuştur.

1980 öncesi köy nüfus adedi şu şekilde oluşmuştur:

Yıl	Erkek	Kadın	Toplam
1940	448	479	927
1955	484	500	984
1970	437	435	872
1975	435	431	869
1980	431	437	868

1985 yılı tahmini 950 kişi kadardır. Görüldüğü gibi 1980 sonrası köy nüfusunda bir artış söz konusudur. Bu durum göçün yavaşladığının bir göstergesi olabilmektedir.

1980 öncesi köy halkı ekonomik gücünün günümüzdekinden

daha iyi durumda olması, kent olanaklarından faydalanma amacıyla oluşan göçü arttırmıştır. 1980'den sonra giderek gerileyen ekonomik kazançlar eldeki imkanları değerlendirme anlayışının gelişmesine neden olmuştur. Bu durum kısmen göçü durdurmuş ve kentin yakınlaşması ile beraber belediye hizmetlerinin köye getirilmesi, köyde oturup kentte çalışılması biçiminde artmasına yol açmıştır (100 kişi). Bunlara ek olarak bazı evlere dışarıdan kiracıların taşınması da (günümüzde 4 hane) nüfusu arttırmıştır.

1.6. Bursa'nın Tarihsel Gelişimi ve Bu Süreç İçinde Cumalıkızık Köyü

Bursa tarihi ile ilgili bilgiler, Cumalıkızık köyünün tarihsel gelişiminin anlaşılması bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle Bursa'nın kuruluşundan Cumhuriyet dönemine kadar Bursa'nın tarihsel gelişimi anlatılmaya çalışılmıştır.

1.6.1. Bursa'nın kuruluşu

Bursa şehrinin kuruluşu, bazı tarihlere göre Bursa'nın ünlü Kartaca Generalı Anibal tarafından kurulmuş olduğunu yazmalarına rağmen, ünlü coğrafyacı Strabon, Prusa şehrinin kurucusu olarak Bitinye Kralı Prosyas'ı gösterir. Bu rivayet şehrin kuruluş tarihini M.Ö.550 yılına götürmektedir (1).

Şehir bir müddet merkezleri İzmit olan Bitinye kralları hakimiyetinde kalmıştır. Daha sonra Romalılar Bitinye bölgesini ele geçirerek Bursa'yı almışlardır. İzmit'i de vilayet merkezi yapmışlardır.

---

(1) Hayat Tarih Mecmuası, "Bursa", Sayı.2/8, 1968, s.74.

Bursa, M.S. 395 yılında Bizans İmparatorluğu'nun bir kenti durumuna gelmiş ve bu dönemde şehirde imar faaliyetleri hareketlenmiştir. Phthia'da şimdiki Çekirge'de hamam ve saraylar yaptırılmıştır (1).

1.6.2. Selçuklular dönemi

1091 ve 1097 yılları arasında Selçuklular kenti ele geçirmişlerdir. Fakat 1097'den sonra yeniden Bizanslılar'a geçmiştir. Bu devirde İznik, Bizans devletinin merkezidir.

Osmanlı dönemine kadar Bursa, İznik, Bilecik, Dimbaz, İnegöl, Kestel, Kite Atronos (Orhaneli), Mihaliç, Kirmastı Bizans valilikleri olmuştur.

1.6.3. Osmanlı İmparatorluğu dönemi

Bursa'nın Osmanlı topraklarına katılması, 1326 yılında Osman Bey'in ölümünden sonra oğlu Orhan Bey tarafından gerçekleştirilmiştir. Orhan Bey, Bursa'yı başkent yapmış, babasının kabrini de buraya taşımıştır. Osmanlı idaresinde Türkler, surlar içinde yerleşmiş daha önce burada oturan Rumlar yerleşimin kuzeyinde kalmıştır (2).

Orhan Bey, Orhan Camii imareti ile hamamı yaptırarak, şehir dışına çıkmış ve daha ileride Demirkapı, Geyve, Gelincik, Sipahi çarşıları gibi bazı işyerleri yaparak, etrafını surla çevirmiştir ve Demirkapı Sitesi ismini vermiştir (3).

---

(1) Baykal, Kâzım "Bursa Şehrinin Kuruluşu ve Gelişmesi", Bursa, 1976,s.24.

(2) Yınanç, Mükrimin Halil İslam Ansiklopedisi I, 1961, s.811.

(3) Yınanç, Mükrimin Halil, a.g.e, s.812.

I.Murad Bursa hisarındaki cami (Şehzade Camii) ve Çekirge'-deki camii yaptırmıştır. 1365 yılında başkenti Edirne'ye taşınmasına rağmen imaret, medrese ve han gibi yapılarla şehir gelişmiş, bu gelişme Yıldırım Beyazıt devrinde de (1389-1402) devam etmiştir. Bursa, Ulucami'den Yıldırım semtine kadar yayılmıştır.

Çelebi Mehmet zamanında (1413-1421) Yeşil Cami medrese, imaret ve türbenin yapılması ile sosyal hayat canlanmış, mahalleler meydana gelmiştir. İpek hanı gibi ticaret merkezleri de bu dönemde meydana gelmiştir.

İstanbul'un fethi ve saltanat merkezinin İstanbul'a taşınması üzerine Bursa siyasi ve kültürel önemini kaybetmiştir. Bursa, ilk Osmanlı dönemlerinde Doğu, Batı ülkeleri arasında ticaret, transit yeri idi. Ayrıca ipekçilik de Bizans devrinden başlayarak, Bursa ekonomisinin belirleyicisi olmuştur. İpek böceği beslemenin ve ipek sanayinin Bursa çevresinde doğması eski olmasına karşılık ipekçiliğin gelişmesi Osmanlı döneminde olmuştur.

1881 yılından sonra ipekçiliğe verilen önem artmış, devlet ipek üretimini düzenlemeye başlamış, 20.yy. ilk yarılarında devamlı artan ipek üretimi, I.dünya savaşından önceki yılda 1000 tonu aşmıştır. Fakat savaşla beraber dutlukların tahribi ve ihracat piyasasının kapanması yüzünden gerilemeye uğramıştır.

Cumhuriyet döneminde (1923-29) geleneksel dokuma sanayinin geliştiği bir kent olan Bursa'da Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni nüfus yerleşmeleri ve sanayi organizasyonuna geçiş görülmüştür.

1.6.4. Tarihsel süreç içinde Cumalıkızık Köyü

Cumalıkızık köyü'nün kuruluşu ile ilgili kesin bilgi olmamakla beraber değişik rivayetler söz konusudur. Köyün 2 km daha ötesinde Ihlamurcu mevkiinde bulunan Bizans kalıntıları köy çevresinde eskiden beri bir yerleşme dokusu olduğunu göstermektedir. Kalıntılar arasında kilise ve çeşme olduğu belirlenmiştir (1). Köyün kenarında bulunan kilise deresinin isminin buradan geldiği düşünülmektedir.

Rivayete göre, Tokat civarında yaşayan Oğuz boylarından Kızıklılar M.S.1300 yıllarında Karakeçeli aşiretinin hakim olduğu bir bölgeye göçerler. Ertuğrul Gazi'den yurtluk isterler. Karakeçeli aşiretinin ileri gelenleri buna muhalefet ederlerse de Ertuğrul Gazi gereksiz düşmanlığın olmaması için onlara Uludağ eteklerinde yer gösterir. Hatta dostluğu pekiştirmek için Kızıklı Beyi'nin 7 oğlunu Karakeçeli aşiretinin yedi kızıyla başgöz eder. Bunlardan Cumalı Bey'in köyü Cumalıkızık, Fethi Bey'in köyü Fethiyekızık, Hamamlı Bey'in köyü Hamamlıkızık, Dal Bey'in köyü Dallıkızık, Bayındır Bey'in köyü Bayındırkızık adını alır. derekızık ve Değirmenlikızık köylerini kuranların adları ise bilinmiyor.

Bir başka rivayete göre de, Uludağ'ın kuzeyindeki dik etekler ile vadilerin arasında sıkışıp kalan yöre köyelerine bu konumlarından dolayı "Kızık" adı verildiği söylentisidir. Köylerin birbirlerinden ayrılması için de dereye yakın olanına derekızık, Fidyeye verene Fidyekızık, hamamlı olanına Hamamlıkızık, kızık köyelerinden topluca gidilerek cuma namazının kılındığı köye de Cumalıkızık adları verilmiştir.

(1) Yalman, Bedri "Osmanlı Dokusunu Günümüze Kadar Koruyan Bir Köyümüz:CUMALIKIZIK", İlgı Dergisi, Sayı.43, İstanbul, 1985, s.1.

Rivayetlerin dışında en önemli belge, köy muhtarlığındaki 1865 tarihli vakfiye belgesidir. Cumalıkızık'ın Orhangazi Vakfiyesinden olduğunu anlatan belgede şunlar yazılıdır (1):

"Vakıf müfettişi Esseyid Mehmet El Mevlevi, Bursa'daki kızlar ağasına Sultan Orhan vakfının yazım ve denetimi sırasında Orhan vakfiyesinde Cumalıkızık köyü toprağında bulunan balıklı vadisine geldi. Kırkpınar'dan gelen suyun paylaşımı konusunda Cumalıkızık ve Fethiyekızık köyleri arasındaki anlaşmazlığın çözümü için tarafları dinledi. Çevrekızık köylerinden hazır bulunan tanıkları dinledi. Padişah fermanını dikkate alarak kararını verip, mühürünü bastı."

Kurtuluş savaşında Yunan işgali sırasında yanmaktan kurtulabilen Cumalıkızık köyü 600 yıllık camii, hamamı ve Osmanlı sivil mimari örneklerini koruyan evleriyle günümüze ulaşabilmiş bir Osmanlı köyüdür.

1.7. Sosyo-ekonomik Yapı ve Fiziksel Yapıya Etkileri

Cumalıkızık köyü geçim kaynağı genelde tarımdır. Kuruluşundan Cumhuriyet dönemine kadar oldukça zengin bir köy olan Cumalıkızık, bu dönemlerde meyve sebze üretiminin yanısıra tütün ve ipek böceği yetiştiriciliği de yapmaktaydı. Özellikle de en iyi ipek kozasının bu köyde çıkartıldığı söylenmektedir. Ancak Bursa'nın diğer birçok köyünde olduğu gibi bu yerleşimde de kozacılık, I.ve II.Dünya Savaşı ile beraber gerileme göstermiştir. Bununla beraber ipak sanayinin suni elyafla rekabete başlaması,

---

(1) Coşkun, Recai "Bursa-Cumalıkızık Köyü", Şehir Dergisi, Sayı.19, İstanbul 1988, s.33.

gerilemenin en önemli nedenlerini oluşturmuştur. Suni elyafın piyasa ihtiyaçlarını kısa sürede karşılaması, doğal elyaf gibi üretimde doğa güçlüklerine maruz kalmaması, ayrıca çok daha ucuz olması dokumacılığı bu elyafa yöneltmiştir. Dolayısıyla koza üretimine olan ilgi azalmış ya da Cumalıkızık köyü örneğinde olduğu gibi tamamen sona ermiştir.

Tütün üretimi 1955 yılına kadar köy arazisinin yarısına yakın bir bölümünde yapılmış olmasına rağmen, tütünün diğer ürünlere göre daha az para getirmesi ve üretiminin oyalıyıcı olması bırakılmasına neden olmuştur.

Cumhuriyet döneminde özellikle de 1940-50 yılları arasında en büyük kazancı kesteneden sağlayan köy, zengin köy olma özelliğini uzun süre sürdürmüştür. Fakat 1955 yıllarında kestane ağacına gelen PHYTOPHITORA CAMBIVORA PETRI (Mürekkep hastalığı) kestane üretimini önemli derecede azaltmıştır. İtalya'dan gelen ve uçucu bir özelliği olan bu hastalığın tedavisinin, Türk ve yabancı bilim adamları tarafından araştırılmasına rağmen, halen bulunamaması kestane ağacı yapraklarının sarararak dökülmesine ve ağaçlarının kurummasına neden olmuştur (1).

Günümüzde 3000 kültür arazisine sahip Cumalıkızık köyünde mevsimine göre çilek, kiraz, şeftali, erik, elma vs. gibi meyvalarla domates, biber gibi çeşitli sebzeler yetişmektedir. Üretilen bu ürünler hasat sonunda konserve fabrikasına, köy ve şehirdeki tüccara satılmaktadır. Ayrıca köyde üye sayısı otuz olan tarım ve kredi kooperatifi bulunmaktadır (2).

---

(1) Bursa Tarım İl Müdürlüğü "Cumalıkızık Köyü ile ilgili istatistiki araştırma, Bursa, 1987.

(2) a.g.e., Bursa, 1987.

Cumalıkızık köyünde hayvancılık genelde ev halkının gereksinmelerini karşılayacak niteliktedir. Köyde 100 ile 200 arasında değişen koyun ve melez bunlar için de 200 dekar mera bulunmaktadır. Fenni arı kovan sayısı da 200'ü geçmemektedir.

Tarımsal toplumun temel özelliklerini yansıtan Cumalıkızık köyü, mekansal açıdan bu yaşam şeklinin gerektirdiği yerler olarak biçimlenmiştir. Biçimlenmeyi etkileyen en önemli faktörlerden biri babaya bağlı geniş aile düzenidir. Anne baba başta olmak üzere evlenmiş oğulları, eşleri, evlenmemiş kızları ve torunlarından oluşan bu düzen, geniş evleri zorunlu kılmıştır. Ailelerin gelişmesine cevap veremiyen bazı evlerin yanına ortak kullanım avlusuna açılan yeni ev ya da ekler ilave edilmiştir. Bu şekilde aile bağlarının kopmamasına özen gösterilmiştir. Ayrıca ekonomik nedenler de bunu desteklemiştir.

Şöyle ki, her ev kışlık ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü ev imkanları çerçevesinde üretecektir. Sebze ve meyvenin bir bölümü bahçe veya tarladan hayvan yiyeceği yine aynı şekilde bahçe ve tarladan süt ve mamulleri evlerde beslenen hayvanlardan, yakacak ihtiyacının odun olarak temini yine ev imkanları ile sağlanacaktır. Bütün bunlar ise, ev halkına yorucu ve oyalıyıcı işler yüklemektedir. Bu durum daha çok bahardan güz sonuna kadar devam etmektedir. Bütün bu işlerde kadının payı oldukça büyüktür. Bu nedenle evler islami anlayış içinde kadınların serbestçe çalışacağı, gününü geçireceği yerler olarak şekillenmiştir. Evleri saran avlu duvarları da evdeki yaşantıyı gizlemek için yüksek yapılmıştır.

Mahremiyet yönünden dışa kapalı içe bakan ev bahçe ilişkisinin kuvvetli olduğu görülen yerleşimde, kadın ve erkeğin

toplumsal yaşam mekanları birbirinden farklıdır. Kadının dışı dönük faaliyeti genelde yakın komşuları ziyaret etme, düğüne, ölüye gitme ile sınırlıdır. Bu durum günümüzde de Bursa'ya alışverişe ve akrabaları ziyarete gitme dışında kısmen devam etmektedir. Erkekler ise günün büyük bir bölümünü ev dışında geçirirler. Bağ bahçe işlerinin yanısıra kahveye giderler. Kahve önemli bir toplanma merkezidir. Köyde üç kahve bulunmaktadır. İkiisi cami yanında, biri de caminin arkasındadır. Bu kahvelerin birinde gençler toplanmaktadır.

Köyde eğitim ilkokul düzeyindedir. Ekonominin tarıma dayalı olması nedeniyle çocuklar ilkokuldan sonra anne ve babalarına yardım etmektedirler. Bazı ailelerin Bursa ile olan yakın ilişkisi, çocuklarının eğitiminin ilkokuldan sonra da devam etmesi gerekliliğini düşündürmekte ve bu nedenle bazı aileler çocuklarını köy dışındaki okullara göndermektedirler.

Cumalıkızık köyü'nün sosyal yapısının değişimi, sanayileşme ile bunun getirdiği kentleşme ve teknolojik gelişmelerle oluşmuştur. Bu değişim genç nüfusun Bursa'da çalışması ile son 25 yıl içinde daha da artmıştır. dolayısıyla sosyo-ekonomik yapının değişimi Cumalıkızık fiziksel görünümünün değişmesine de neden olmuştur. Bu değişim iç ve dış mekan olarak değerlendirilebilir.

Dış mekan değişimi; yöresel dokuda yeni yapılaşma, tamirlerle oluşan cephe değişimleri ve geleneksel kullanım araçlarının yerini modern araçların alması şeklinde görülmektedir.

° Yeni yapılar, sanayileşme ile beraber farklı malzeme ve sistemle yapılmışlardır. Kullanılan yeni malzemenin olanakları ve teknolojisi halka yabancı kaldığından, bu yapılar, ilkel

ve oranları bozuk biçimlendirilmişlerdir. (Fotoğraf 59).

° Tamirlerle oluşan cephe değişimi, genel olarak zemin katta pencere ve kapı ilaveleri, pencere boyutlarının değişimi, sıvasız bırakılan yapı cephelerinin sıvanması şeklinde izlenebilir.

° Traktör, kamyonet gibi modern ulaşım araçlarının kullanıma girmesi park etme sorununu doğurmuştur. Bu nedenle muhtarlık tarafından caminin karşısındaki geleneksel yapı adası yıkılarak yerine 41 ve 42 parsellerde yer alan tek katlı B.A.bina yaptırılmıştır (Fotoğraf 60). Ayrıca elektrik ve telefon gibi gelişen teknolojinin ürünleri köye girmiştir. Bu nedenle sokak kandilleri yerini elektrik direkleri ve tellerine bırakmıştır.

İç mekan değişimi; yapı bölünmeleri, taşlık ve sofa bölünmeleri, tamirlerden dolayı meydana gelen malzeme değişiklikleri ve eklemeler olarak belirlenmiştir.

° Yapı bölünmeleri, geleneksel aile yapısının değişmesi ile meydana gelmiştir. Büyük aileler yerini çekirdek aileye bırakmıştır. Geniş aileler için yapılmış evlerin bir kısmı bölünerek kiraya verilmiştir.

° Taşlık ve sofa bölünmeleri, geleneksel yaşam gereklerine göre düzenlenen bu birimlerin fonksiyonlarını yitirerek odalara dönüştürülmesiyle oluşmuştur.

° Eklemeler, genel olarak konfor eksikliğinden dolayı mutfak ve banyo gibi hacimlerin ilavelerini içerir. Bu ilaveler bahçede yapıya ek olarak yapıldığı gibi zemin katın veya üst katta yer alan sofa veya odaların bölünmesiyle de oluşmaktadır. Ayrıca bölünmelerden dolayı pencere , duvar, merdiven, kapı

gibi elemanlar da yapı içine ek elemanlar olarak getirilmiştir.

1.8. Alt Yapısı

Cumalıkızık köyünün kuruluşundan günümüze kadar kullanılan eski bir kanalizasyon tertibatı vardır. 1978 yılında köyün güneyinde bazı yerler göçtüğü için 40 m'lik bir uzunluğa 60 m'lik künk eklenmiştir.

Su

Cumalıkızık köyünün yakın çevresinde kilise ve Balıklı deresi bulunmaktadır. Fakat bu sular sıhhi olmadığı için sadece bağ-bahçelerde kullanılmaktadır. 1952 senesinde yapılmış çeşme ile Köy İşleri Bakanlığının 1965 de yaptırdığı 8 çeşme ve su deposu ile içme suyu sağlanmaktadır.

Köy arazisinin eğimli olması nedeniyle, köyün güneyinden gelen su, ortaya doğru eğimli döşenmiş sokaklardan verilerek, suyun yazın serinletici etkisinden faydalanılmaktadır. Bununla beraber dolaylı olarak bahçelerin sulanması da yapılmaktadır.

Elektrik

Gaz lambaları ve sokak kandilleri ile aydınlatılan köye ilk elektrik 1935 yılında bir şahsın yardımıyla getirilmiştir. Fakat daha sonra köylüler arasında çıkan anlaşmazlık nedeniyle 1942 yılında kesilmiştir. Daha sonra 1970 yılında TEK aracılığı ile getirilen elektrik kullanılmaya başlanmıştır.

Isıtma

Kışın daha kolay ısınabilmek için genelde kışlık oda

veya kışlık kat dediğimiz daha korunaklı mekanlarda oturulmaktadır. Isıtma daha önceleri ocaklarla yapılmış, bunun yanısıra mangal da kullanılmıştır. Fakat günümüzde bu gereksinme daha çok soba ile karşılanmaktadır.

2. BÖLÜM GELENEKSEL MİMARİ

2.1. Tanımı ve Özellikleri

İnsanın varoluşundan günümüze kadar geçen zaman sürecinde yerleşim birimleri dönemin özelliklerine ve toplumun sosyo-ekonomik kültürel yapısına göre şekillenmiştir. Toprağın keşfine kadar barınma gereksinmesine doğada hazır bulunan olanaklarla çözüm arayan insan, toprağın keşfi ile avcı-toplayıcı-göçebe toplumdaki, tarımsal topluma geçmiş ve yerleşik yaşam biçimi konut yapımını da beraberinde getirmiştir.

Günümüze kadar her çağın kendi malzemesi, teknolojisi, strüktürüne bağlı olarak gelişen yapıların büyük bir kısmı mimari stillere bağlı olmadan toplumun bireyleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu yapılaşma şekli günümüzde geleneksel mimari adıyla tanımlanmaktadır. Bu mimari de sosyo-kültürel ve ekonomik değerlerin doğrudan doğruya ve bilinçsizce belli ihtiyaçlar çerçevesinde maddeye dönüşmesi söz konusudur. Estetik, geleneklerden gelir ve yapının teknolojisi ile birlikte nesilden nesile aktarılır. Ortaya çıkan yapılar genellikle birbirine benzerler. Bu benzeş ve ölçü yakınlığı binalar arasında bütünlüğü ve uyumu meydana getirirler.

Geleneksel mimarinin formu ve içeriği geleneksel yöntemler, malzemeler kullanılarak yöresel geleneklerden filizlenir. Yöntemler ve malzemeler uzun tarihsel proseslerin sonucudur. Bölgenin ekolojisi ile bağlantılı olarak gelişmiştir.

Geleneksel mimarinin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz (1):

- Herhangi bir tasarım ve ifade yöntemi yoktur. Uygulanan strüktür ve yapı malzemesi binanın formunu belirler.

- Yapılarda strüktür ve teknoloji farklı olabilir. Fakat yapı malzemesi her zaman doğaldır.

- Yapı basit, kesin ve anlaşılması kolaydır.

- Bir teknik sözlük mutlaka bulunur.

- Yapıların genellikle ekleme ve yapışık şekillerde büyüebilme özellikleri vardır.

- Geleneklerin gereği olarak binaların yapımında başka kimselerin haklarına ve diğer objelere saygı gösterilmesi doğaldır.

- Estetik kalite her bina için ayrı değildir, nesilden nesile devredilen geleneksel bir olaydır.

2.2. Bazı Yabancı Ülkelerde Geleneksel Konut Mimarisi

Geleneksel mimarinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesinin önemi son yıllarda giderek artmaktadır. Ortak kültürel mirasın bir sonucu olan geleneksel mimarinin ulusal kültürel kimlikle de bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Bu mimarinin baş yapıtları kültürel mirasın bir parçası olup, genel anlamda insanlığın, dünya kültürel mirasının da bir parçası olarak korunması gerekmektedir.

---

(1) Sezgin, Halûk 'Vernaküler Mimari ve Günümüz Koşullarındaki Durumu', Mimarlık Dergisi 3-4, Yıl 84, s.45-46.

"Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması İçin Birlik" çerçevesinde sürdürülen dünya mirası listesinde geleneksel (vernacüler) mimari de yer almaktadır. UNESCO geleneksel teknikleri kullanmanın avantajlarını vurgulamasının yanında mimari mirasın restorasyonu ve korunması geleneksel teknikler ile bağlantılı incelemenin gerekliliğini belirtmektedir. Pilot etkinliklerde "uygun teknoloji" adı altında geleneksel ve modern teknolojiyi birleştirici bir çabayı öngörmektedir.

Avrupa'da geleneksel mimariyi koruma çalışmaları özellikle II.Dünya Savaşı sonrasında önem kazanmış, tarihi ve kültürel değerler taşıyan bölgeler SİT alanı ilan edilerek hızlı bir koruma ve yenileme çalışması başlatılmıştır. Bu çalışma bugün de büyük bir özenle sürdürülmekte ve özendirici bir düzeye gelmiş bulunmaktadır.

Geleneksel mimariye Dünya'dan örnekler

Bulgaristan

Plovdiv kentinin ortasında bulunan "Nöbet Tepe" mevki etrafında ve tarihi surlar ile iç içe yer alan semte "Eski Plovdiv" denilmektedir. Geleneksel dokuya yapılan ilaveler ve rekonstrüksiyonlar dokunun bütünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Eski Plovdiv açık hava müzesi durumundadır (1).

Nesseber'deki konutlar Batı Karadeniz kentlerimizdeki ve İstanbul'daki XIX.yy'a ait örneklerin aynılarıdır. Sit dokusundaki eksilmeler mevcutların karakterinde tasarlanmış ve çağdaş teknik malzeme ile inşa edilmiş yapılarla tasarlanmış ve iyi bir koruma örneği değildir (2).

---

(1) Sezgin, Halûk "'Icomos-75' Yapı Dergisi, Yıl 1975, s.47-48.

(2) Sezgin, Halûk a.g.e., s.47.

"Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması İçin Birlik" çerçevesinde sürdürülen dünya mirası listesinde geleneksel (vernacüler) mimari de yer almaktadır. UNESCO geleneksel teknikleri kullanmanın avantajlarını vurgulamasının yanında mimari mirasın restorasyonu ve korunması geleneksel teknikler ile bağlantılı incelemenin gerekliliğini belirtmektedir. Pilot etkinliklerde "uygun teknoloji" adı altında geleneksel ve modern teknolojiyi birleştirici bir çabayı öngörmektedir.

Avrupa'da geleneksel mimariyi koruma çalışmaları özellikle II.Dünya Savaşı sonrasında önem kazanmış, tarihi ve kültürel değerler taşıyan bölgeler SİT alanı ilan edilerek hızlı bir koruma ve yenileme çalışması başlatılmıştır. Bu çalışma bugün de büyük bir özenle sürdürülmekte ve özendirici bir düzeye gelmiş bulunmaktadır.

Geleneksel mimariye Dünya'dan örnekler

Bulgaristan

Plovdiv kentinin ortasında bulunan "Nöbet Tepe" mevki etrafında ve tarihi surlar ile iç içe yer alan semte "Eski Plovdiv" denilmektedir. Geleneksel dokuya yapılan ilaveler ve rekonstrüksiyonlar dokunun bütünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Eski Plovdiv açık hava müzesi durumundadır (1).

Nesseber'deki konutlar Batı Karadeniz kentlerimizdeki ve İstanbul'daki XIX.yy'a ait örneklerin aynılardır. Sit dokusundaki eksilmeler mevcutların karakterinde tasarlanmış ve çağdaş teknik malzeme ile inşa edilmiş yapılarla tasarlanmış ve iyi bir koruma örneği değildir (2).

(1) Sezgin, Halûk "'Icomos-75' Yapı Dergisi, Yıl 1975, s.47-48.

(2) Sezgin, Halûk a.g.e., s.47.

Verevna Balkan dağları arasında yer alan küçük bir köydür. Ahşap konutların geniş saçakları, cumbaları, pencerelerdeki lokma ahşap parmaklıkları ve kafesleri evişlerinin dekorasyonu ile bize yabancı değildir. Tembel deliklerinde ikonlar yer almakta, oda ve sofalardaki seki üzerinde yöresel mobilyalar bulunmaktadır (1).

Kuzeyde Bayentai köyü mimari ve plan tipi bakımından Güney Romanya karakteri gösterir. Bazı konutlarda şekil ve fonksiyonu değiştirilmiş olan sofa ve cumbalara rastlanır. Osmanlı 18. ve 19.yy. dekorasyon üslûbu konutlarda görülmektedir. halkın yaşam geleneklerine bağlılığı sonucu koruma bilinci oluşmuş ve gerçek anlamda koruma ortaya çıkmıştır (2).

Arnavutluk

Berat'ta 18. ve 19.yy'lardan kalma taş zemin kent üzerinde yüksek ahşap karkas yapılardan oluşan yoğun bir doku mevcuttur. Evler, önce dış sofalı olarak yapılmış, zaman içinde orta sofalı plan tipine doğru bir değişim olmuştur. Yöresel adı ile "Çardak" ya da dış sofalı evler çok yaygın bir plan tipini oluşturur. Yatayda gelişen evlerde mekanlar çardağın çevresinde yerleştirilmiştir. Çardak önce kapatılarak odaya çevrilmiş, daha sonraları ise ortadan kaldırılmıştır. 19.yy'da yaygınlaşan iç sofalı evler plan düzenleri, mimari öğeleri ve teknikleriyle daha gösterişlidir (3).

Ergeri evleri, Arnavutluk geleneksel konut düzeninde

---

(1) Sezgin, Halûk a.g.e., s.47.

(2) y.a.g.e., s.47-48.

(3) Akın, Nur "Mimari Miras-Berat ve Ergeri'de Koruma", Mimarlık Dergisi, Sayı.41, İstanbul, 1990/3, s.70-71.

özel bir tip oluşturmaktadır. Bu konutlar ilk ortaya çıkışlarından 16.yy.'dan 19.yy.'a dek sürekli bir gelişim göstermiştir. Konutlar arasında plan tipleri açısından farklı gruplamalar olmasına rağmen odaların bağlayıcı sofalar çevresinde gelişmesi fikri hep korunmuştur. Dış görünüşteki anıtsallık ve yalınlığın yanısıra konutların içi zengin bezemeli dolaplar, ocaklar ve tavanları içerir (1).

Berat ve Ergeri, fiziksel özellikleri açısından geleneksel Anadolu evleri ile büyük ortaklıklar göstermektedir. Arnavutluk'tak tarihi çevre koruma çalışmalarına öncelik eden bu iki kent günümüze dek ulaşmış geleneksel dokularını, geleceğe aktarma konusunda başarılı örneklerdir.

İskandinavya

İskandinavya'nın güney kesiminde ilk vernaküler yapı tipi, yarı tomruk ev denilen ahşap iskeletin önce kil daha sonra da tuğla ile yalıtıldığı ev tipidir. Tomruk ev (kültür ev), yapı metodlarının gelişmesi ile daha büyük boyutlarda inşa edilebilir olmuştur. Finlandiya ve İsveç'te Ortaçağa ait "Mora Evi" bir ana oda, küçük bir mekân ve giriş odasından oluşmaktaydı ve 20.yy.'a dek yaygın olarak kullanılıyordu.

Doğu ve Kuzey Finlandiya'da boş durumda çok sayıda konut mevcuttur. Takım adalardaki balıkçılar uzak adaları terk ederek kıyılara İsveç'e taşınmışlardır. Bugün terk edilen bu konutların bir kısmı "hafta sonu kulübeleri" olarak kullanılmaktadır. Diğer kuzey ülkelerinde de bu yapıların korunması ve kullanımına olan ilgi artmaktadır (2).

(1) Akın, Nur a.g.e., s.70-71.

(2) Körki, Pekha "Kuzey Ülkelerinde Kırsal VM", Finlandiya Ulusal Unesco Komisyonu'nun Uluslararası VM'nin sorunları üzerine düzenlediği seminer, 1983, Finlandiya

2.3. Türkiye'de Geleneksel Konut Mimarisi

Geleneksel mimarlık kurumları Anadolu'nun değişik bölgele-
rinde değişik fiziki görünümde karşımıza çıkmaktadır. Bu
değişiklik yörenin yapı malzemesi, iklimi ve üretim şekli ile
ilgilidir. Bütün bu tiplere ait bazı karakteristikler vardır,
bunlar her yerde karşımıza çıkar; Türk evi genellikle bir katlıdır.
Ancak zamanla kat adedi fazlalaşmıştır. Daima esas kat tektir
ve mutlaka en üsttedir. Konutun önemli mekanı olan odanın düzeni,
değişik fiziğe sahip her bina içinde aynı görünümde dir. Odalar
sofa üzerine açılır. Sofa konutun hareket merkezidir. Sofanın
şekli veya yeri plan tipini oluşturan en önemli etkidir.
Türk evi dört ana tipe ayrılmaktadır. Sofasız plan tipinde
odalar yanyana dizilerek plan şemasını oluşturur. Dış sofalı
plan tipinde oda sıraları bir sofa ile birbirine bağlanmıştır.
İç sofalı plan tipinde sofanın iki yanı oda sıraları ile çevrilmiş-
tir. Orta sofalı plan tipinde sofa evin merkezinde yer alır
ve dört tarafı oda sıraları ile çevrilidir (1).

Konut tipleri, bölgelerin coğrafi ve tarihi koşullarına
bağlı olarak gelişmiştir. Bunların coğrafi yayılışı, yapı malzeme-
sinin yayılışına paraleldir. Bölgelere göre şu sıralama yapılabi-
lir:

- ° Güneydoğu Anadolu'da taş mimari
- ° Ege ve Akdeniz'de düz damlı kubik taş mimari
- ° Orta Anadolu'da taş mimari
- ° Kuzeydoğu Anadolu'da ahşap hatıllı taş mimari
- ° Orta Anadolu ile çevresinde kerpiç mimari

(1) Eldem, S.Hakkı "Türk Evi", Cilt I, Güzel Sanatlar Matbaası, 1989, s.16-19.

° Doğu Karadeniz'de ahşap iskeletli mimari

° Kuzey Anadolu, Marmara bölgesi, Batı Anadolu'dan Toroslar'a ahşap strüktüre bağlı yapı düzenleri

Güneydoğu Anadolu'da taş konut mimarisi; Çukurova'dan ileriye Gaziantep, Maraş, Urfa, Mardin ve Diyarbakır gibi illerde anıtsal, düz çatı, dışa kapalı bir konut stili gelişmiştir. Yüksek sağır bir alt yapı, alt kat üzerine hafif taşan bir üst kat ve avluya açılan plan düzenine sahip çok iyi bir taş işçiliği gösteren bu tip, iklim koşullarına uygun iyi bir örneğidir (1).

Ege ve Akdeniz bölgesinde düz damlı kubik, az pencereli, beyaz badanalı konutlar (2). Orta Anadolu'da özellikle Niğde ve Kayseri bölgesindeki taş mimari; buradaki taş mimarinin yarattığı biçimlerde bölgenin kendi tarihi boyunca geliştirdiği biçim ve düzenlerin payı fazladır. Niğde, Nevşehir ve Ürgüp'de örneklerine rastlanan bu grubun kökü çok eski olan taş kemer-tonoz tekniği ilgi çekicidir (3).

Erzurum'dan itibaren Kuzeydoğu Anadolu'da ahşap hatıllı taş mimari; taş malzemeyi esas alan fakat ağaçla karışık taşıyıcı strüktür ile farklılaşan bir grup diğerlerine göre daha sonra bir alanda görülmektedir (4).

Orta Anadolu ile çevresi arasındaki geçit bölgelerinde kerpiç mimari; Çankırı, Amasya, Tokat, Sivas, Afyon gibi illerde

---

(1) Kuban, Doğan "Türkiye'de Malzeme Koşullarına Bağlı Konut Mimarisi Üzerine Gözlemler", Mimarlık Dergisi, s.16.

(2) Kuban, Doğan a.g.e., s.17.

(3) y.a.g.e., s.17.

(4) y.a.g.e., s.18.

ya da kısmen benzer coğrafi koşulları olan Van gibi bazı Doğu Anadolu illerinde görülür. Kerpiç duvar ve ağaç kirişleme üzerine düz dam yapı tekniği ile yatayda küçük açıklıklar, cephede; düz yüzey, az sayıda boşlukla biçimlenmiştir (1).

Doğu Karadeniz'de ahşap iskeletli mimari; taş duvarlarla kurulmuş bodrum kat üzerine, ahşap iskelet ve aradaki boşlukların da dolgu elemanları ile doldurulduğu bir gruptur. Ahşabın bol olduğu iç kesimlerde, dolgu malzemesi olarak blok ahşabın kullanıldığı dolma tipi konutlar görülmektedir. Düzey ve yatay konumdaki taşıyıcıların aralarının daha küçük parçalara bölünerek, boşlukların da taş ile doldurulduğu dolma tipi konutlar, kıyıya yakın kesimlerde görülmektedir (2).

Kuzey Anadolu'dan Marmara Bölgesine, Batı Anadolu'dan, Bursa ve Kütahya illerinden Manisa ve kısmen Muğla'ya geçerek Toroslar'da ve bu büyük çevre şeridi ile sınır olan bölgelerde ahşap strüktüre bağlı yapı düzenleri kullanılmıştır (3).

İstanbul etkisi ile bölgesel geleneklerin sentezini yapan tiplerin örnekleri Kastamonu, Safranbolu gibi kuzey batı şehirlerinde görülmektedir. Biçim itibariyle ahşap yapının daha saf kaynaklarına inen konutlar, İstanbul etkisinde kalmamış olanlardır. Ahşap taşıyıcı sistemle, toprak dolgu malzemesi arasındaki kontrastı dekoratif amaçlarla kullanan mimarinin örnekleri Kastamonu, Amasya bölgesindeki yapılarda görülmektedir(4)

---

(1) Kuban, Doğan "Türkiye'de Malzeme Koşullarına Bağlı Geleneksel Konut Mimarisi Üzerine Gözlemler", Mimarlık Dergisi, s.18-19.

(2) Eruzun, Cengiz "Doğu Karadeniz'de Dolma Tipi Evler", Mimarlık Dergisi, s.14-15.

(3) Kuban, Doğan a.g.e., s.19.

(4) y.a.g.e., s.19.

Marmara Bölgesi geleneksel konut yapılarının, klâsik Türk evi karakterini yansıması açısından ayrı bir önemi vardır. Osmanlı döneminde, İstanbul, Edirne ve Bursa'nın önemli merkezler olarak gelişmesi, özellikle İstanbul'un Osmanlı Devletine uzun süre başkentlik etmiş olması, bölgenin önem ve etki alanlarını büyütmiştir.

Bölgede klâsik Türk evi, Trakya'da; Edirne, İstanbul, Silivri, Tekirdağ, Anadolu'da; Gebze, İzmit, Bilecik, Yenişehir, İnegöl, Mudanya, Tirilye gibi önemli merkezlere yayılmıştır.

Marmara bölgesinin merkezini oluşturan İstanbul, temel özellikleriyle kendi gelişimini kendi içinde tamamlamıştır. Merkezin güneydoğusunda Anadolu, kuzeybatısında Rumeli evleri, iki büyük grup olarak gelişmiştir. Rumeli kısmen Edirne, Anadolu ise tamamen İstanbul'un etkisi altında kalmıştır. İstanbul'un etkileme gücü Anadolu'yu içine aldığı gibi Rumeli ve Suriye'de de hakim olmuştur.

Merkez bölgeden Marmara bölgesinde etkinliğini gösteren, ahşap kafes üzerine sağdadi sıvalı, kiremit örtülü çatılı fiziki yapıya sahip, sofanın önem taşıdığı ve konunun gereği plan düzenini etkilediği, "Batı Anadolu Sentezi" olarak da niteledikleri yapılar; Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürel etkisi altında bulunan yörelerde 18. ve 19.yy'larda yayılma göstermiştir. En yaygın olduğu bölge ise Makedonya'dır. Makedonya toplumunu oluşturan etnik gruplar sözü geçen tipi adapte etmişler, odayı, sofayı kendi yaşam biçimlerine göre kullanmışlardır. Bu kullanım uyarlamasının kolay ve uyumlu olmasının nedeni; asırlardır

süregelen müsterek yaşam ve kültürel alışveriştir (1).

Tuna nehrinin kuzeyinde etkilenme sadece dekoratif elemanlarda görülür. Karadeniz kıyılarına doğru Dobruca bölgesi önemli etkilenme alanlarından birisidir. En kuzey noktalar ise Saraybosna yöreleridir. Müslüman topluluklar sözkonusu konut tipini aynen kullanmışlardır. Güney'de Epir yaylaları, Arnavutluk, Batı Trakya, Rodop dağlarının kuzeyinde etkilenmenin arttığı ve kesinlik kazandığı görülür.

Geleneksel mimari açısından bu derece zengin değerlere sahip olan ülkemizde koruma bilinci son yıllarda önemli bir gelişme göstermiştir. Ancak geleneksel mimarinin birçok örneği çoğunlukla spekülatif nedenlerle yok olmaya devam etmektedir. Diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, bizde de çağdaş teknolojiye ayak uydurma ve kalkınma hızı gelenekseli korumayı ikinci plana itmektedir. Koruma için yasal önlemlerde bir gelişme olmasına karşın, özellikle ekonomik yetersizlik bu konunun çözümünü zorlaştırmaktadır.

2.4. Bursa Yöresinin Geleneksel Mimari Özellikleri

Bursa şehrinin tarihin her döneminde olduğu gibi Osmanlı döneminde de oldukça önemli bir konumda olması; mimari görünümüyle önemli tarihi kentlerimizden biri haline getirmiştir. Fakat günümüzde sanayileşmenin gelişmesiyle oluşan sağlıksız kentleşme olgusu, bu bölgeyi de olumsuz yönde etkilemiş kültürel değerlerimizin büyük bir bölümünün yitirilmesine neden olmuştur. Elde kalan örnekler ise korumaya alınmasına rağmen, özgünlüklerini gün geçtikçe yitirmektedir.

Evler genel olarak ahşap-karkas sisteminde yapılmış ve üzeri sıvanarak mavi, sarı, yeşil gibi renklere boyanmıştır. Birkaç evde ahşap kaplama görülse de, bu yörenin karakteristik özelliği olmayıp İstanbul şehrinin etkisi görülmektedir.

Evler 2 veya 3 katlıdır. 3 katlı evler arsa eğiminden faydalanarak yapılmıştır. Zemin kat organik dokulu yolların konturunu izlerken, ikinci katta uygun yönlendirme ve rasyonel biçimli oda yaratma isteğiyle çıkmalar yapılmıştır.

Plan olarak Bursa evleri dış ve iç sofalı plan tipi karakteristiğindedir. Zemin kat daha çok mutfak gibi günlük gereksinimleri karşılayacak servis mekanlarına ayrılmıştır. Üst kat ise yaşam mahallini oluşturan oda ve sofa birimlerinden oluşmaktadır. Üst katta düşey ve birbirine yakın olarak biçimlenen pencereler, zemin kat ise sağır bırakılmıştır. İlk zamanlardaki yapılarda pencereler genellikle camsız, parmaklıklarla korunmuştur.

Çatı örtüleri alaturka kiremittir.

Planlamada arsadan azami derecede faydalanılmıştır.

Evlerin arsa üzerindeki durumları üç değişik şekildedir.

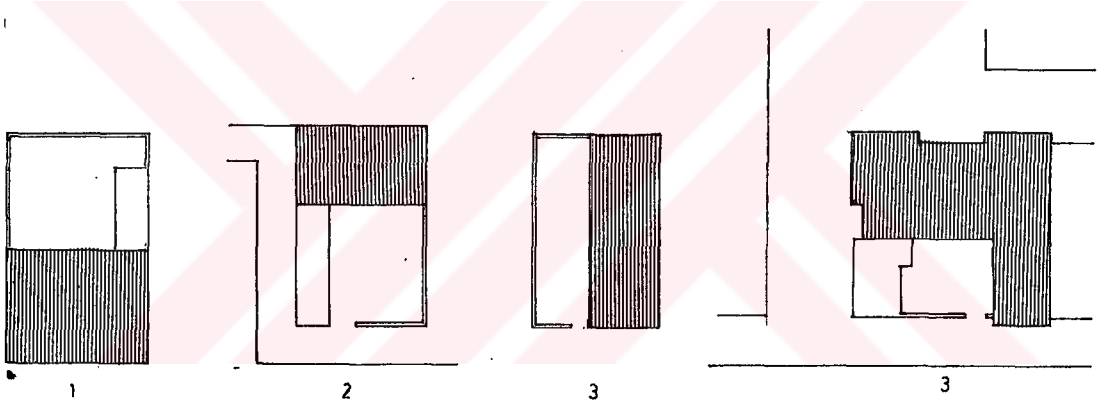
1- Birinci tipte bina arsanın sokak kısmına oturtulmuş, bahçe arka plana alınmıştır. Sokaktan doğrudan doğruya binaya girilir. Servis kısımları tek katlı bir kol olarak bahçenin bir yan duvarına bitleştirilmiştir.

2- İkinci tipte bahçe öndedir. Ev arka plana alınmış, servis kısmı yine bahçenin bir yan duvarında tek katlı bir kol olarak bitleştirilmiştir.

3- Üçüncü tip bahçenin yan plana alınmasıdır. Arsanın yola nazaran uzunluk ve derinliğine göre muhtelif sureti haller mevcuttur.

Birinci tipte bahçe arka plana alındığından, sokak kapısı doğrudan doğruya binanın altındadır.

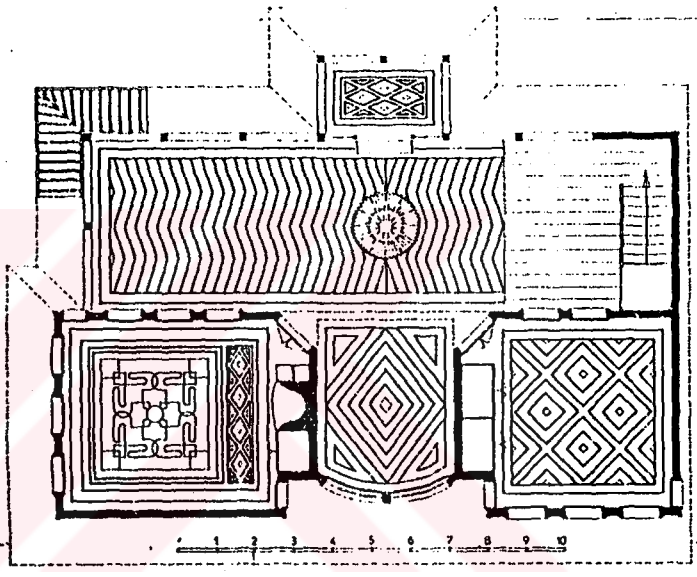
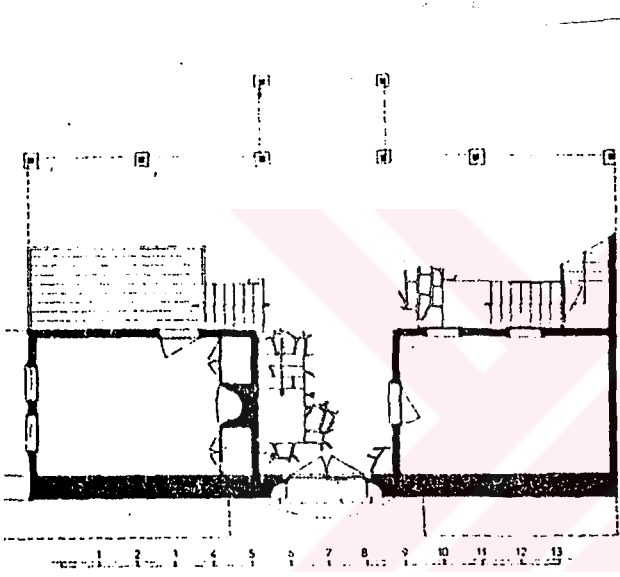
İki ve üçüncü tipler sokak kapısının hem evde hem de bahçe duvarında yapılmasına imkân verirlerken, Bursa evlerinde genellikle bahçeden girişi tercih ettikleri görülmektedir. Sokak kapısı bahçe duvarındadır. (1)

BURSA MURADİYE, ABDÜLVAHAP EVİ 19.Y.Y.

Açık sofalı evler 19 uncu yüzyıl başlarına kadar karakteris-
tiklerini koruyabilmişlerdir. Plan bakımından II. devir olan, fakat ka-
lem işleri ve tavan dekoruyla III. devreye giren, 1800 seneleri etra-
fında inşa edilen evlerin arasında Bursa'daki Abdülvahap evi en zarif
ve sevimlilerinden biridir. Sofa ovaya dönüktür.

(1) Tomsu, Leman "Bursa Evleri", İstanbul, 1950, s.24.

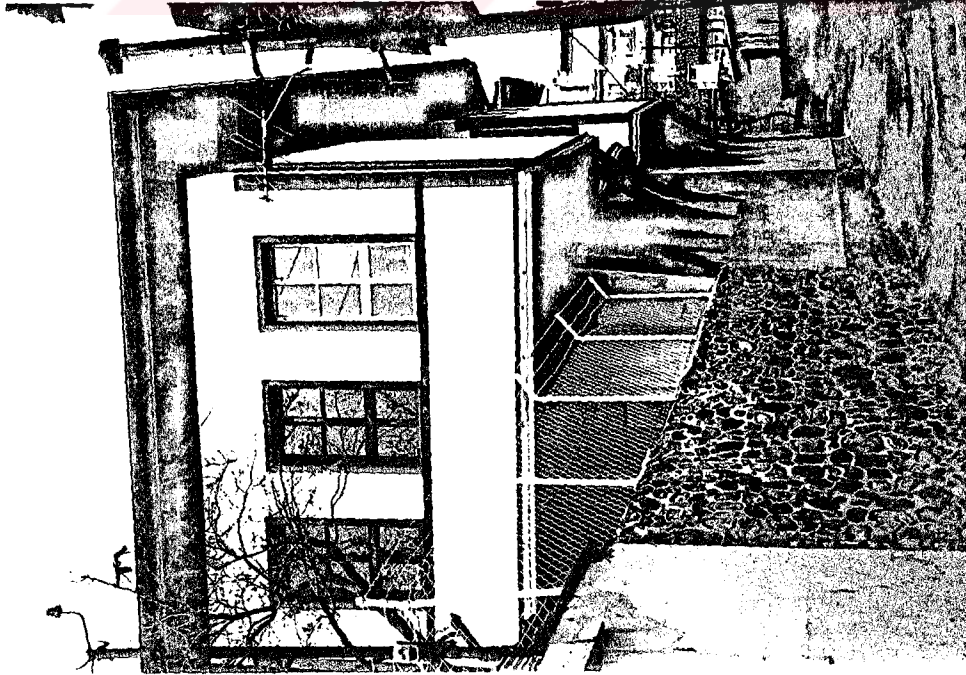

Bu bakımdan manzara güzel ve çekicidir. Sofanın ortasına ilave edilen "taht" sekiliğin nedeni herhalde bu açıklıktır. Ev yer kazanmak için sokak üzerine yapılmış, böylece bahçe geniş kalmıştır.

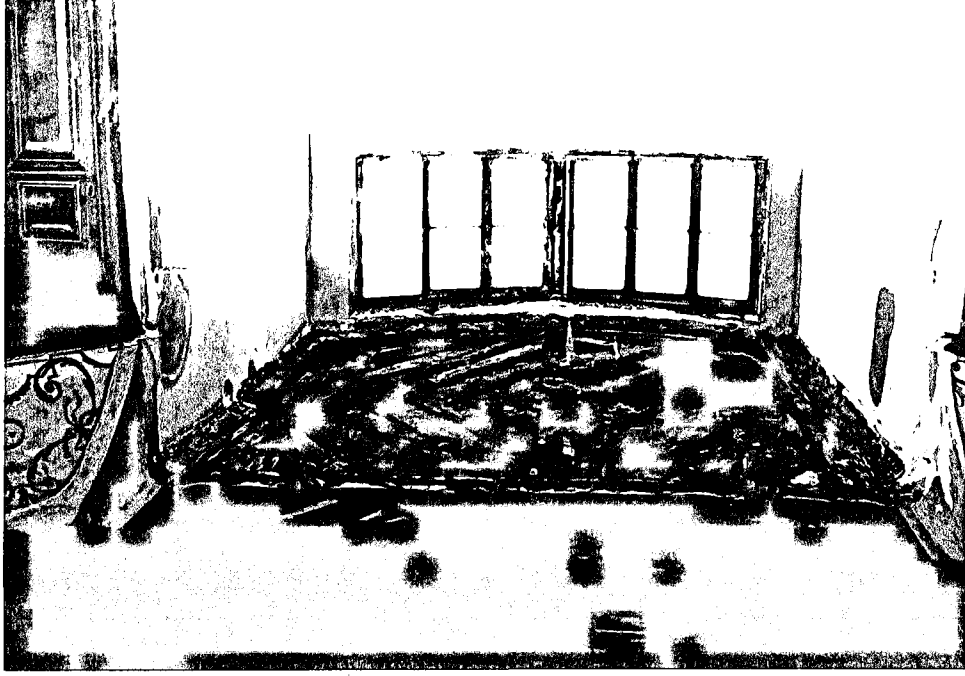
Üstelik alt katın yarısı bahçeye açılan bir direk altıdır. Aşağıda kapı geçidi ile ayrılmış iki oda vardır. Evin tavanları ve kalem işleri 19 uncu yüzyıl ikinci yarısına bağlanabilir. (1)

Fakat günümüzde bu tavanlar ve duvarlar büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Yapı şu an restore edilmektedir. (2)

(1) Eldem, S. Hakkı 'Türk Evi' Cilt I, Güzel Sanatlar Matbaası İstanbul

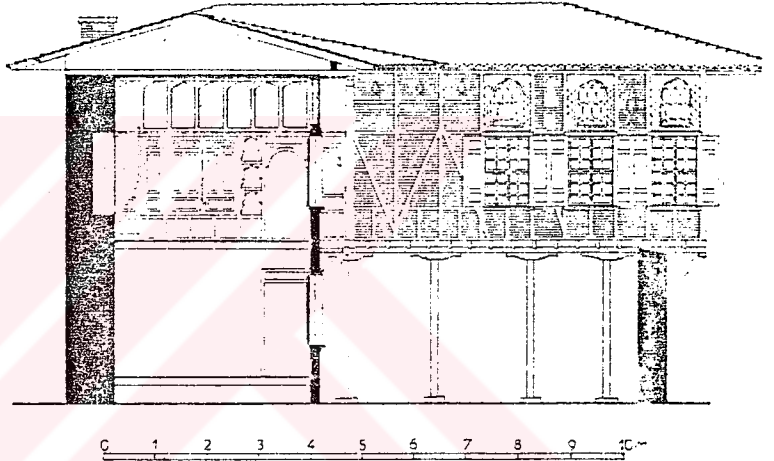
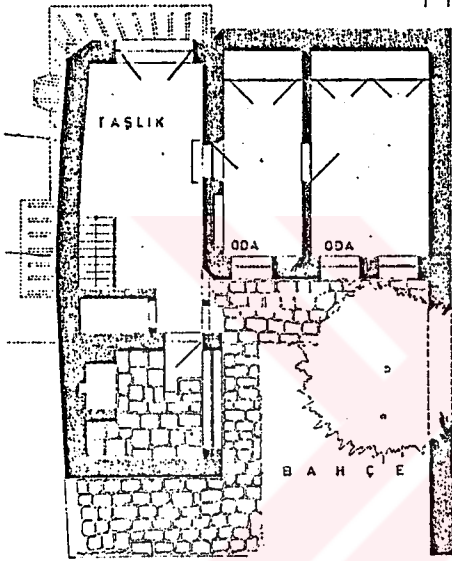
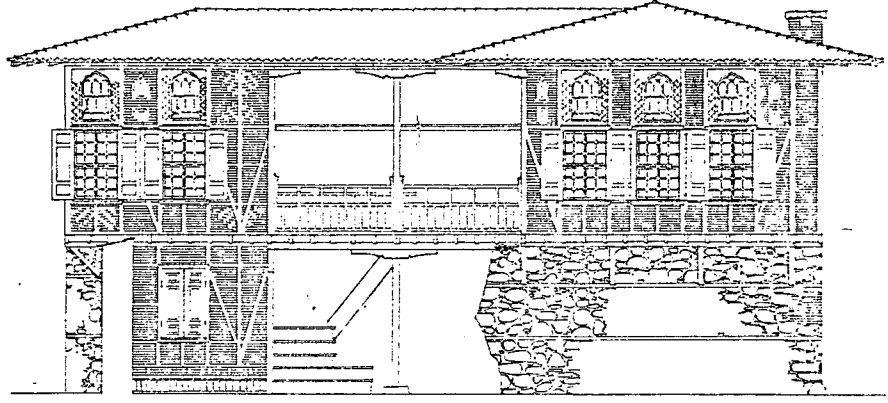
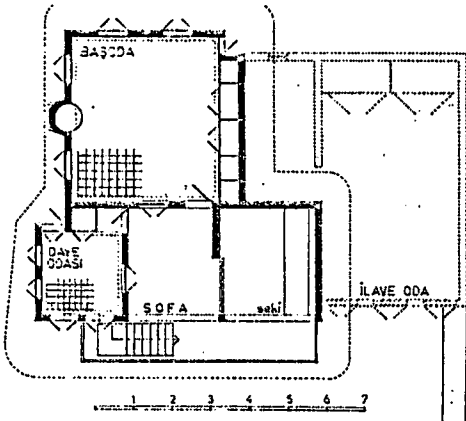

Fotoğraf 1.2 . Bursa Abdülvahap evi 'nden dış görünüş

Fotoğraf 3.4 • Bursa Abdulvahap evi'nden sofanın görünümü

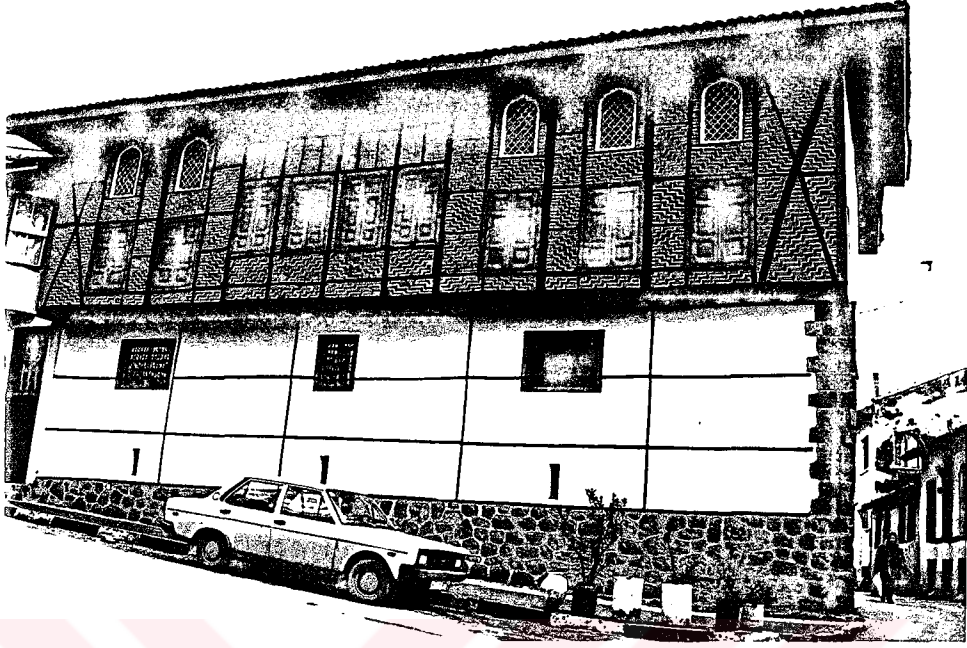

BURSA, ŞEYH HAMİT MAHALLESİNDEKİ EV

Bursa, Gümüşçeken Caddesi civarındaki ev de elverişli olmayan bir arsa üzerine oturtulmuş ve bu nedenle de "L" harfi şeklinde bir planı olmuştur. İki büyük oda "L"nin iki ucunu tutmaktadır. Aralarında sofa vardır. Sofa alt katta taşlık halinde ve dış avlu ile birlikte. Böylece sokak kapısından ortogonal bir avlu taşlığına girilmiş olmaktadır. Ayrıca bahçe için yer yoktur. Bu bakımdan ev tam anlamıyla şehir evidir. Odaların yön değiştirmiş olmaları, evin alışlagelen klâsik formülden ayrılmasına neden olmuştur. (1)

(1) Eldem, S. Hakkı "Türk Evi" Cilt I, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul

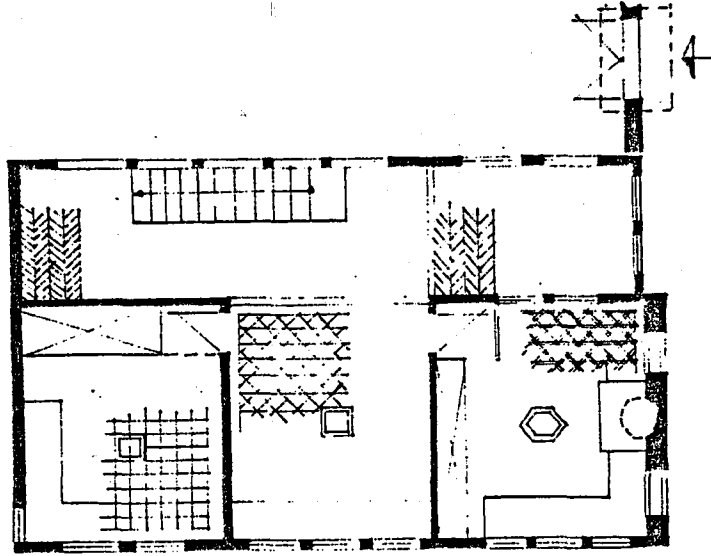

Fotoğraf 5 , Murat Evi'nden Genel Görünüm

Muradiye Mahallesinde, cami meydanında yer alan yapı 18.y.y Os - manlı Dönemine ait bir evdir.

Fotoğraf 6

Bu evin ilk yapılış yılı ve sonradan gördüğü onarımlara ilişkin değişik görüşler bulunmaktadır. Ama Bütün bunlar gözönüne alınmadan,bugünkü durumuyla bile bu yapı değerlendirilirse, gerçekten çok özgün çözümlenmiş bir Türk evi olduğu ortaya çıkar.(1)

Zemin ve üst kattan oluşan yapıda,alt kat taş,üst kat ise dolma duvar olarak yapılmıştır.Dışarıdan bakıldığında ahşap dikmeler ve tuğla dolgu görülmektedir.İki odalı ve T biçimindeki sofa plan şeklini oluşturmaktadır.

3.BÖLÜM CUMALIKIZIK KÖYÜ GELENEKSEL DOKU ANALİZİ VE YÖRESEL TESPİTLER

3.1 Geleneksel Mimari Örneklerinin Tespiti ve Belgelenmesi

Bu bölümde Cumalıkızık Köyü geleneksel sivil yapılarının genel tanımı (yapının katsayısı,yapı malzemesi,konumu) koruma durumu (yapısal durumu;mimari ve süsleme öğeleri) gözlemler (bugünkü kullanımı;ya piya statik açıdan zarar veren etkenler) belirlenmiştir.

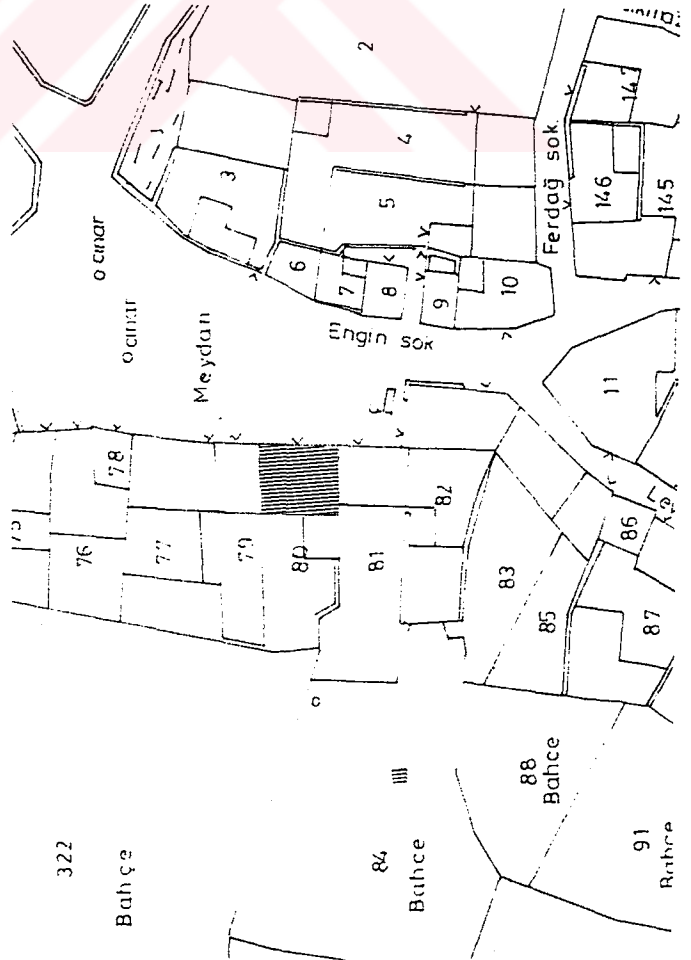

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ İSTANBUL		ANIT
İLİ :	İLÇESİ :	MAMALE KÖY VEYAMEVKİİ :	KORUMA DERECESİ: ANITSAL 1 2 3
SOKAK VE KAPANI :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ÇEVRESEL 1 2 3
ADİ :	YAPIM TARİHİ :	PARSEL	ÇEVREYE AYKIRI
		MİMARLI ÇAĞI (USLUP) :	
		VAKFIYE :	

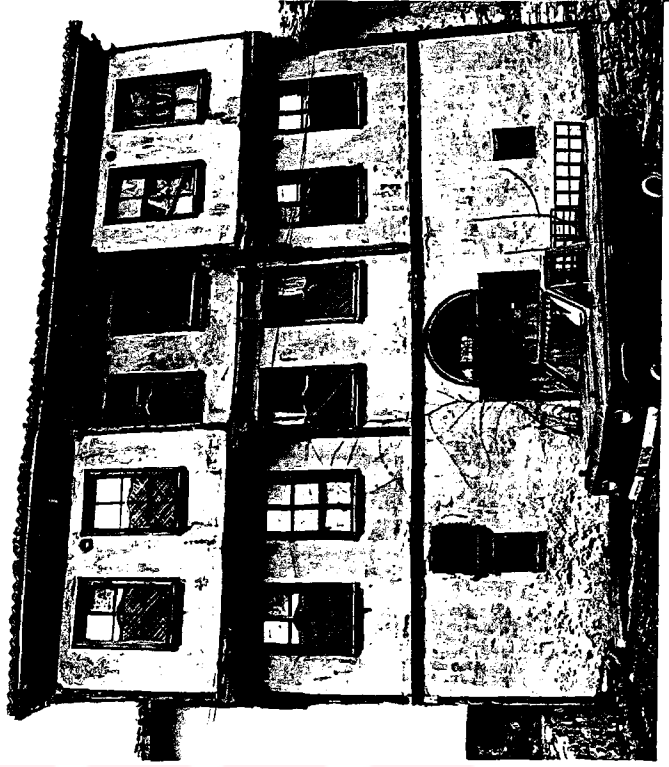
GENEL TANIM: Köyün girişinde, meydana yer alan yapı 3 katlıdır. Ahır ve depoların bulunduğu zemin kata direk sokaktan girilir. Kışlık olarak kullanılan birinci katta Batıya bakan sofa ve onun önünde 3 oda dizisi bulunmaktadır. Yazlık olarak kullanılan üst katta da 2 çıkmalı 3 oda yer almaktadır. Yapı özgünlüğünü korumaktadır.

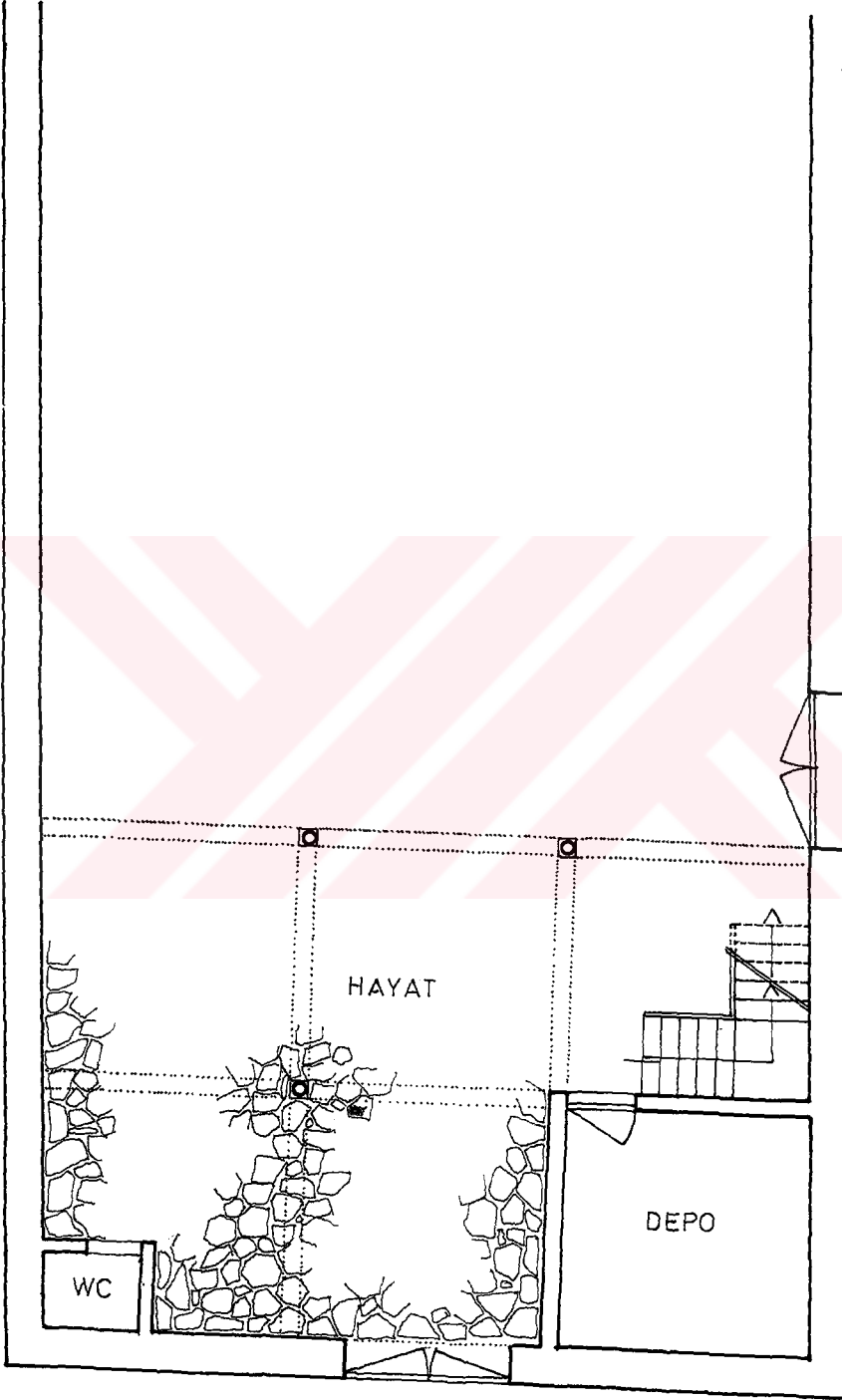
KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			ÜST YAPI			İÇ YAPI			SUSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			A YOK			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

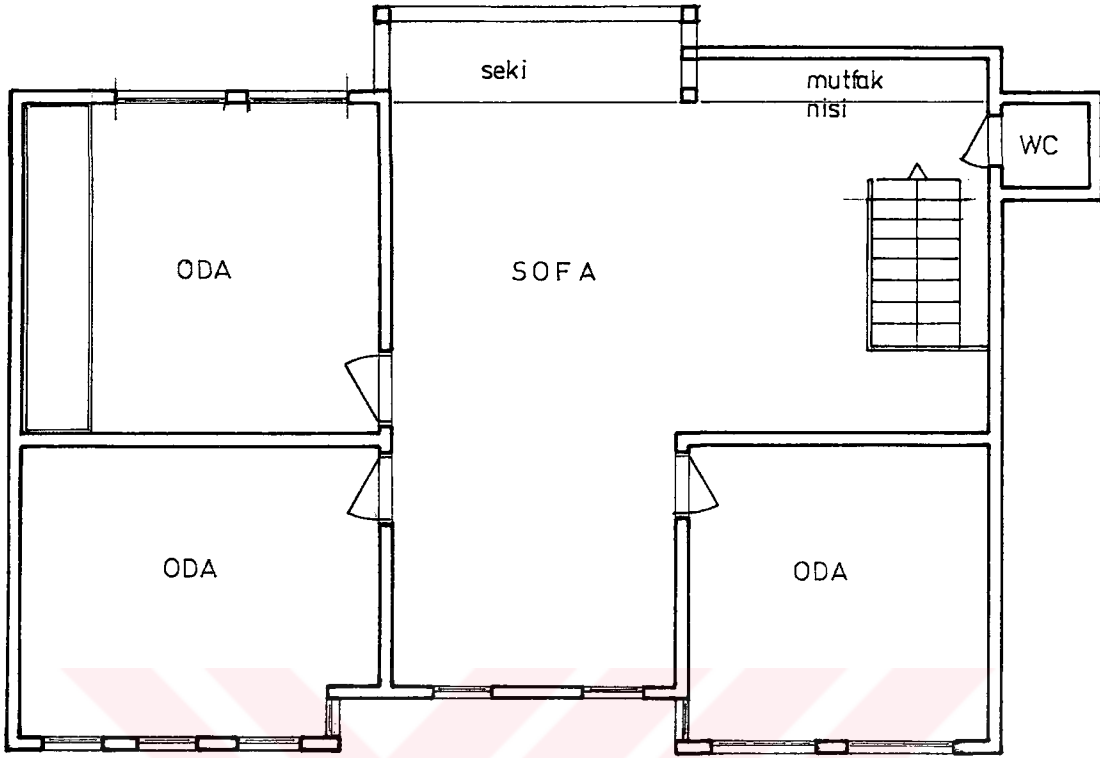

FOTOĞRAF

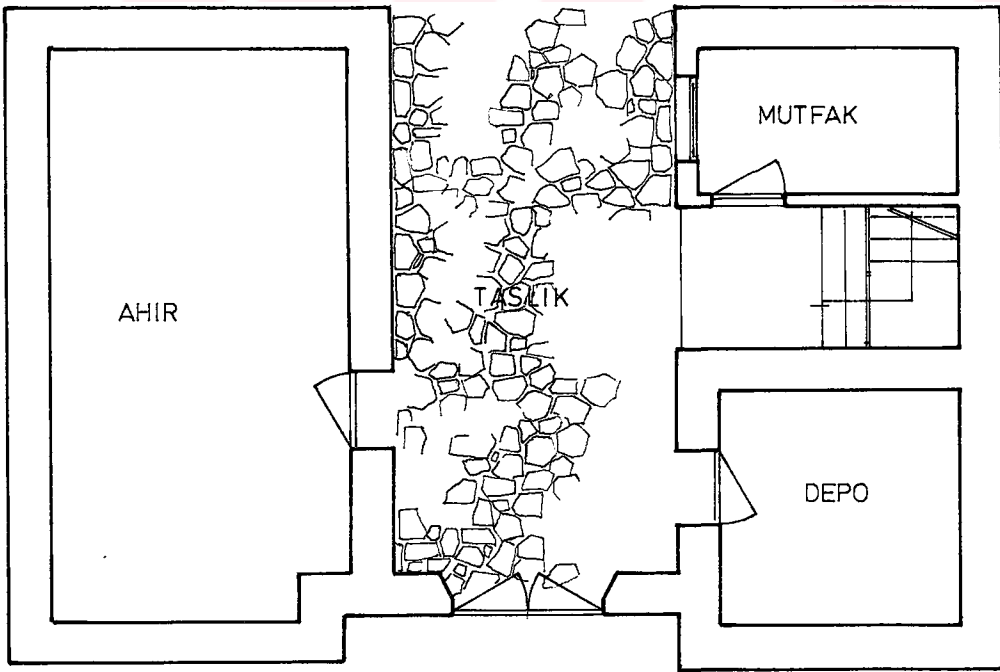

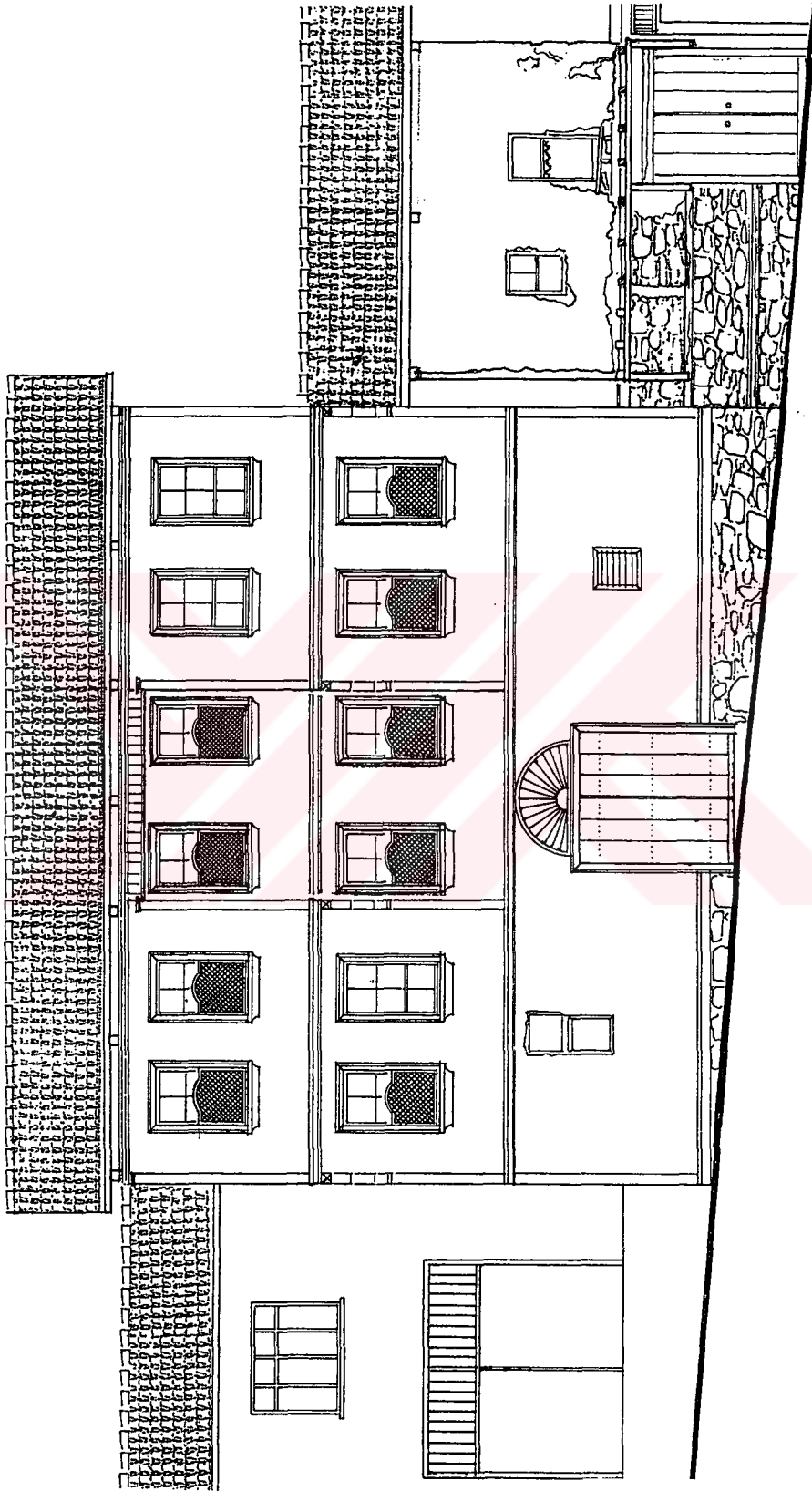
ZEMİN KAT PLANI 1/100

I KAT PLANI 1/100

ZEMIN KAT PLANI 1/100

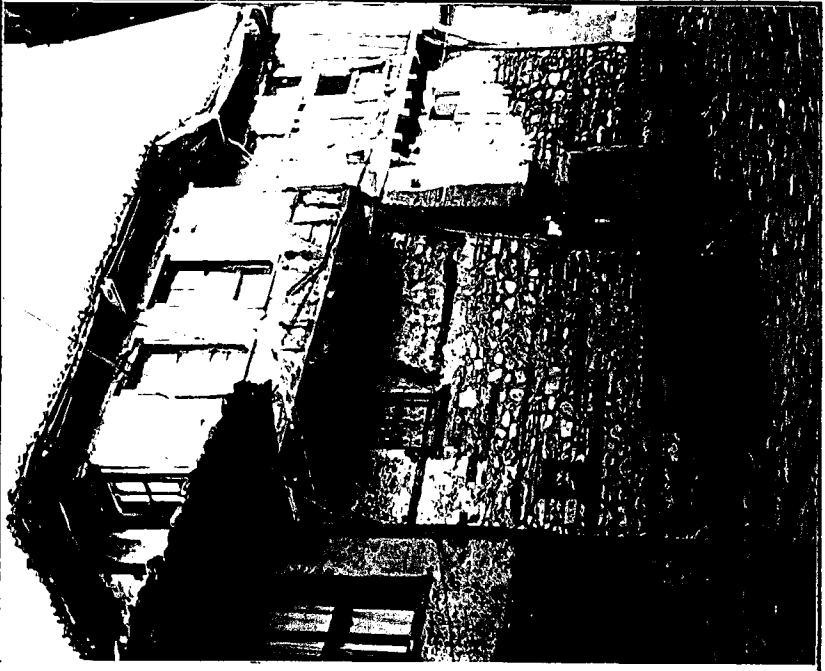
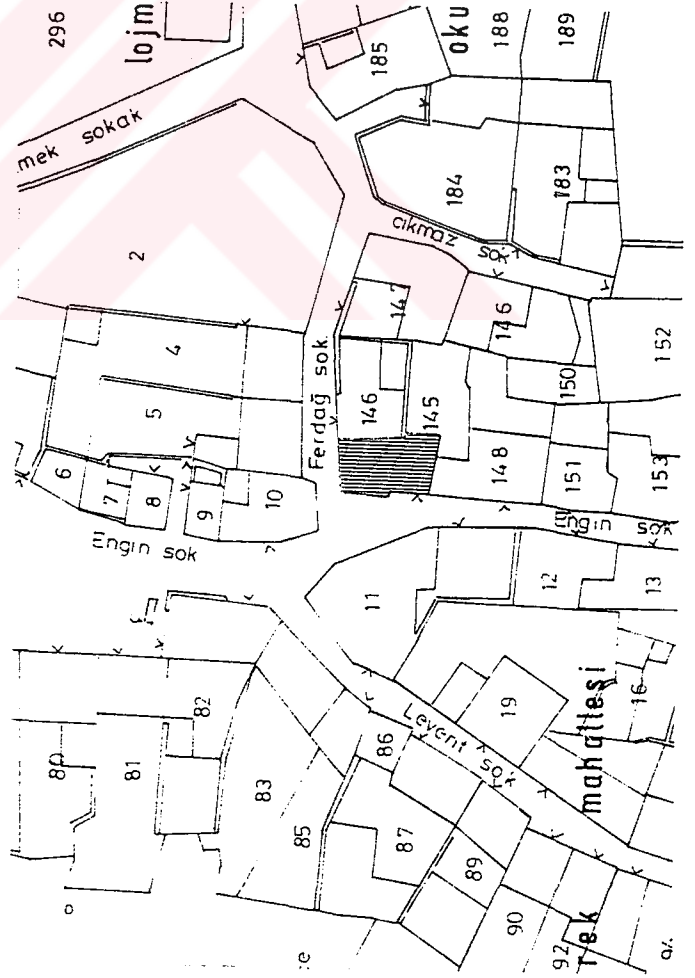
ÖN CEPHE 1/100

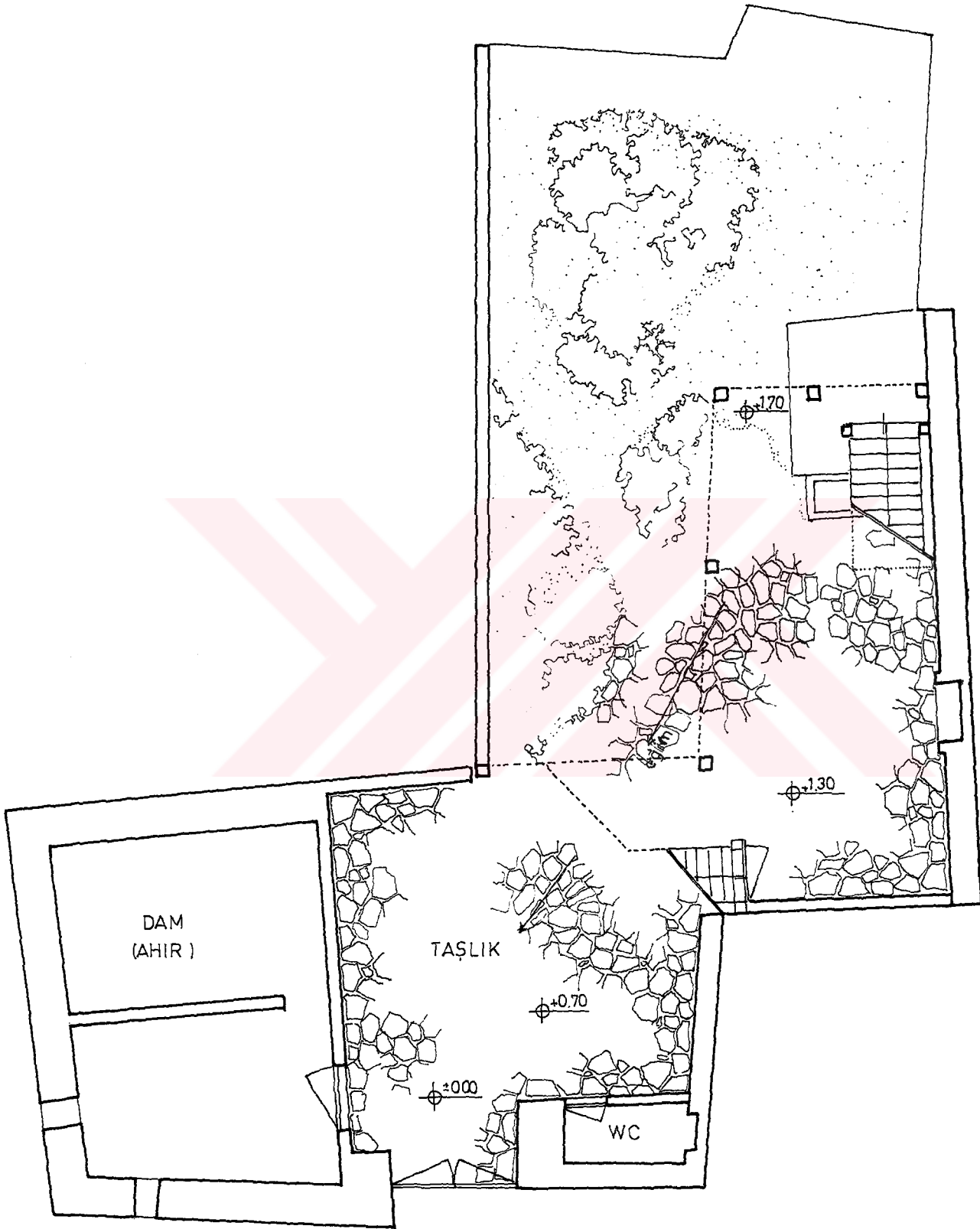
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DEREGESİ:
SOKAK VE KAPINNO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
ADI :	YAPIM TARİHİ :	ADA :	1 2 3
		PARSEL	1 2 3
		MİMARİ ÇAĞI (USLUP)	
		VAKFIYE :	

GENEL TANIM Yapı ahşap karkas sisteminde 3 katlıdır. Taş duvar ikinci kata kadar devam etmektedir. İki oda bulunan birinci katta sofa, sokak ve bahçeye cephelidir. Yapının üst katına, orta kat ve merdivenle çıkılmaktadır. Sofa "L" şeklinde biçimlenmiştir. Yapının cephesinde bulunan tepe penceresinin kaldırılmasına rağmen, yapı plan ve cephe özellikleriyle birinci derece korunması gereken yapıdır.

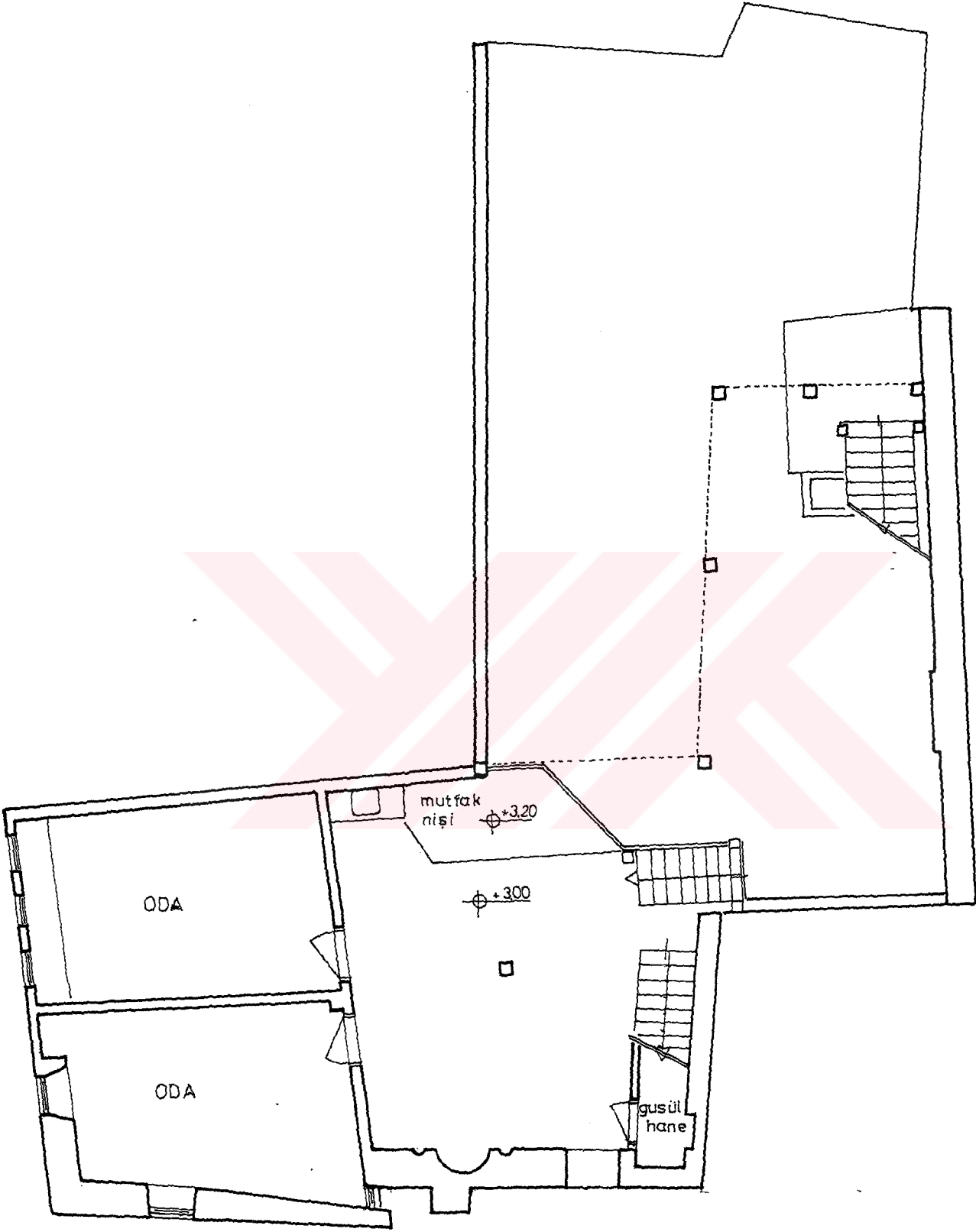
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DİŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMENTLARI	A	RUTUBET	A	YOK							
	B	ORTA		B		B		B		B		B		B		B	B	B	B	B	B	B
	C	FENA		C		C		C		C		C		C		C	C	C	C	C	C	C

VAZİYET PLANI

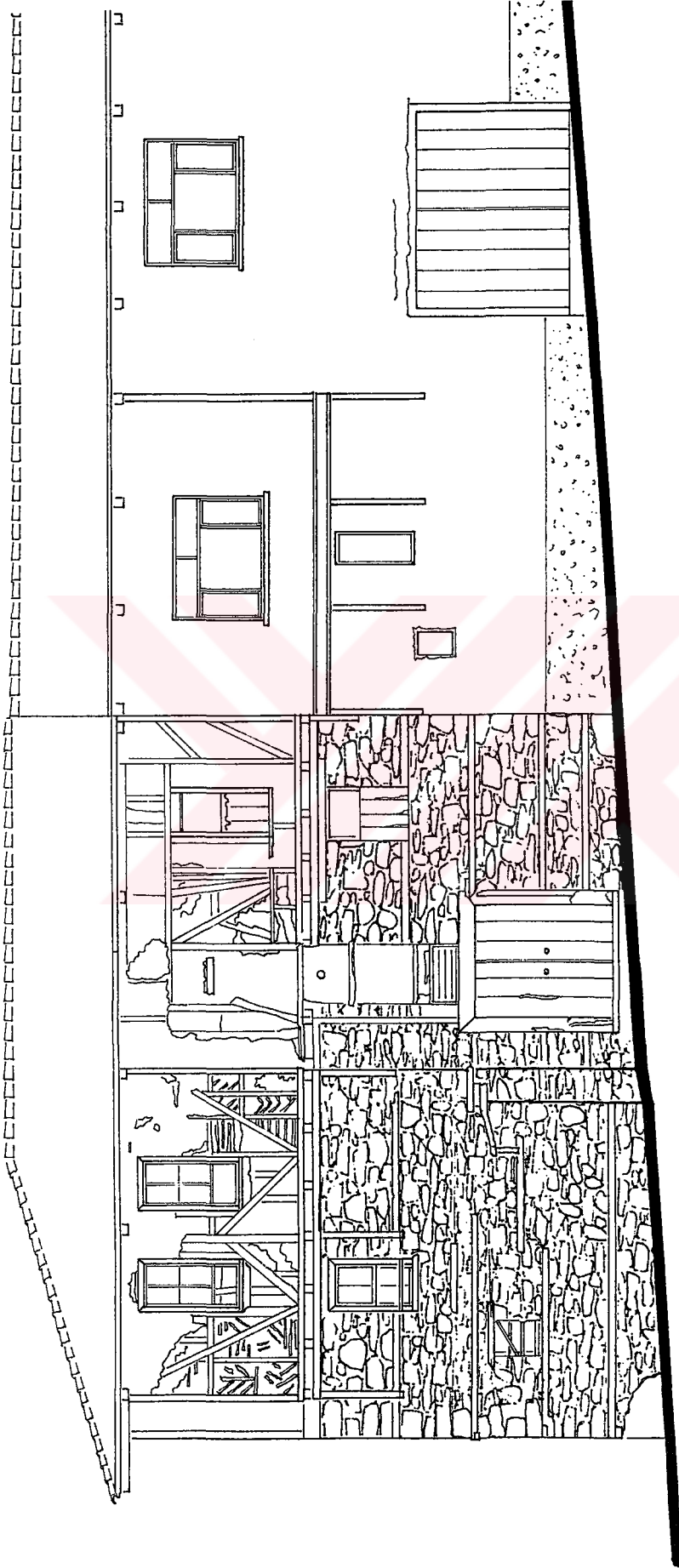

ZEMİN KAT PLANI 1/100

I KAT PLANI 1/100

1415

1415

ÖN CEPHE 1/100

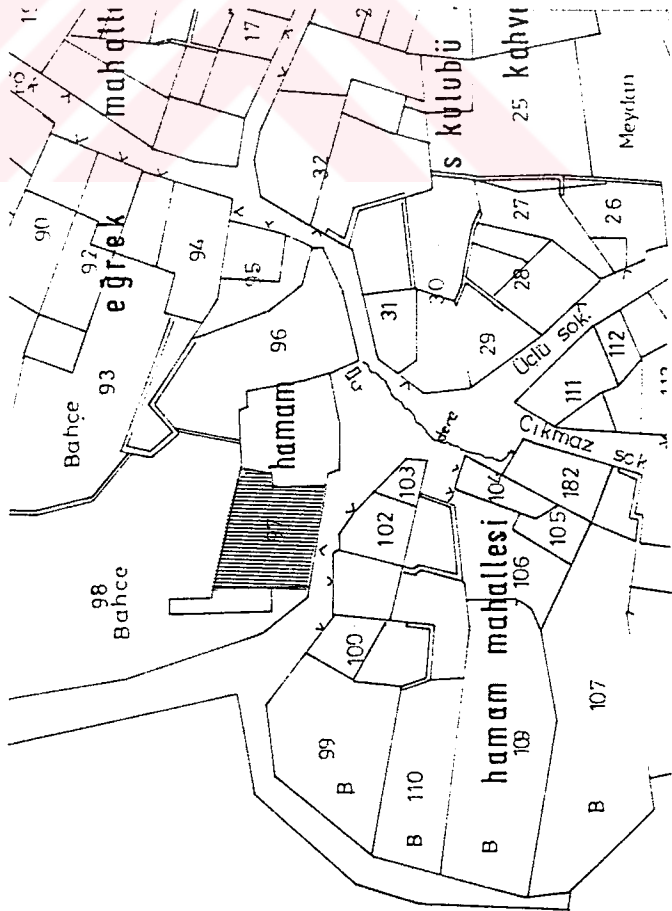

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL YAKLIKLARI KORUMA ENVANTLARI	ANIT	ARŞIV NO :
T Ü R K İ Y E	MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ İSTANBUL		
İLİ :	İLÇESİ :	MARHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERESESİ :
SOKAK VE KAPLI NO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
ADI :	YAPIM TARİHİ :	ADA :	
		PARSEL	
		MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :	
		YAKFIYE :	

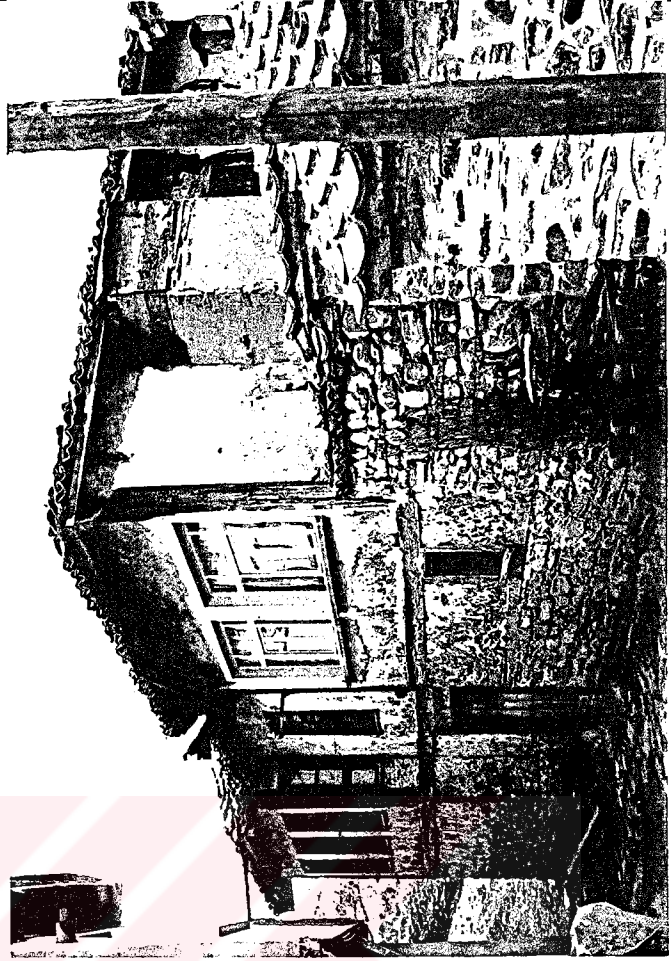
GENEL TANIMI: Ahşap-karkas sisteminde 2 katlı bir yapıdır. Ahır ve depo birimlerinin bulunduğu zemin kata 2 oda ilave edilmiştir. Bu hacimlerin, yapı yanında yer alan bahçe ile bağlantısı vardır. Üst katta 3 oda "L" şeklindeki sofaya açılmaktadır. Yapının cephesinde bir odanın pencere boyutları değiştirilmiştir. Çatı örtüsü alaturka kiremittir.

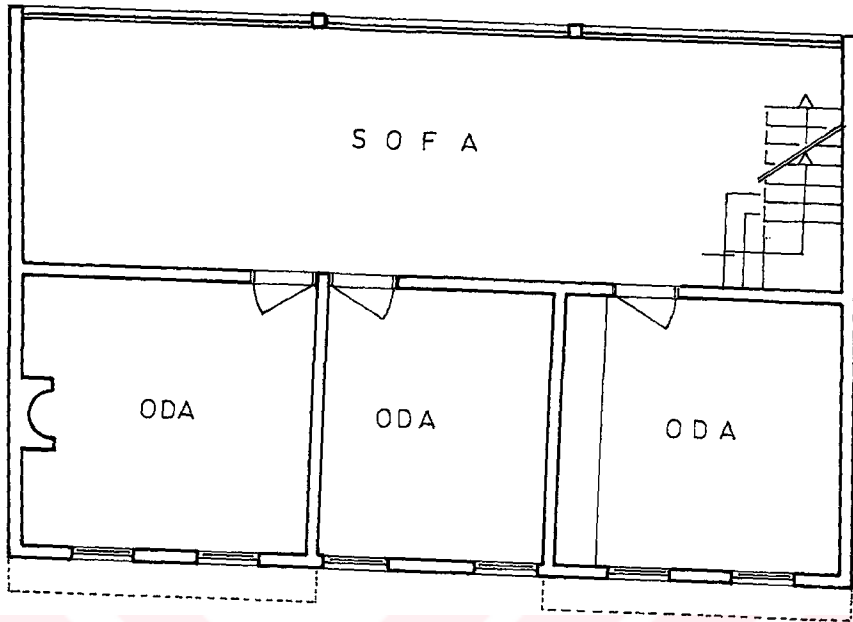
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	USL YAPI	İÇ YAPI	A	SUSLAMA ELEMENTLARI	A	RUTUBET	A	YOK		
	B	ORTA		B			B		B		B	İZLVAR	B	
	C	FENA		C			C		C		C		C	ÜNEMELİ

YAZIYET PLANI

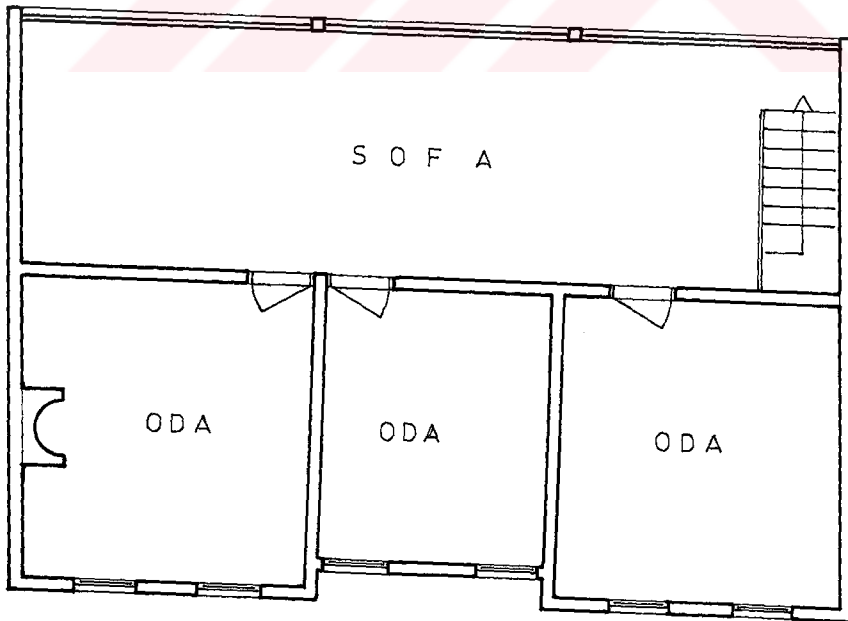

FOTOĞRAF

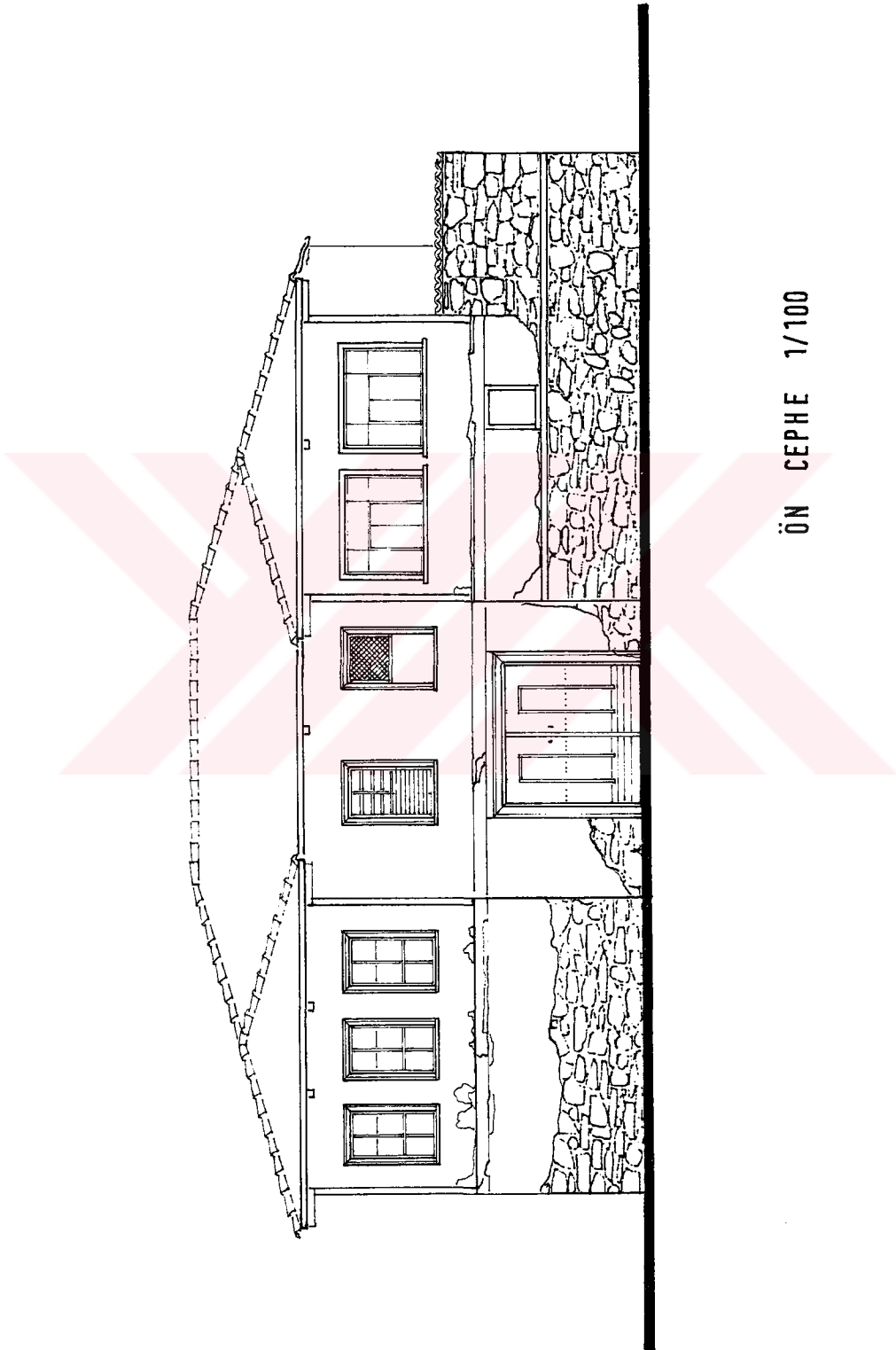

I KAT PLANI 1/100

II KAT PLANI 1/100

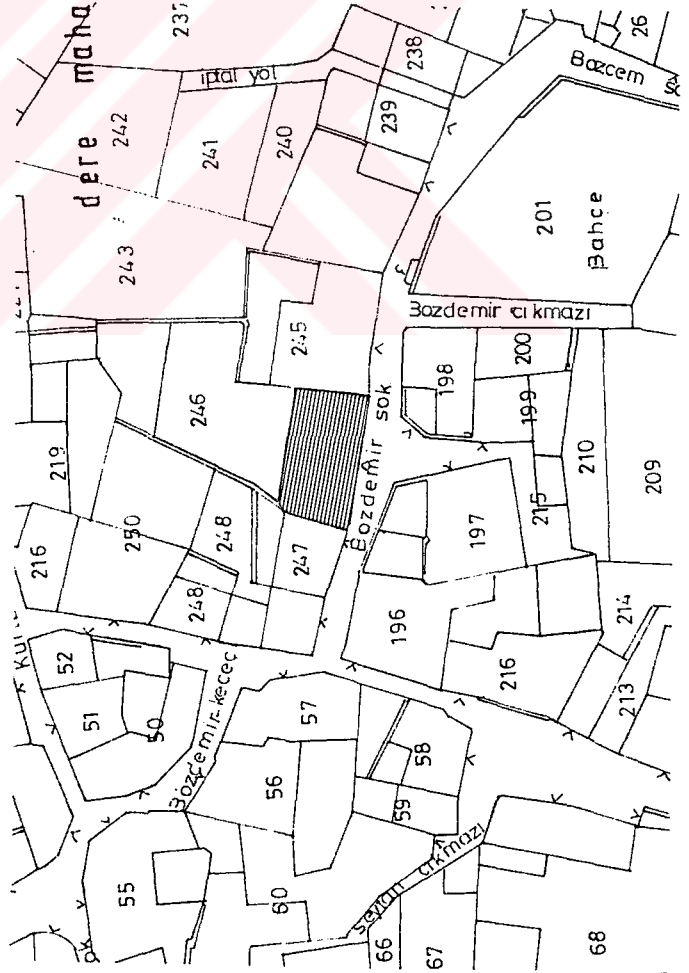
ÖN CEPHE 1/100

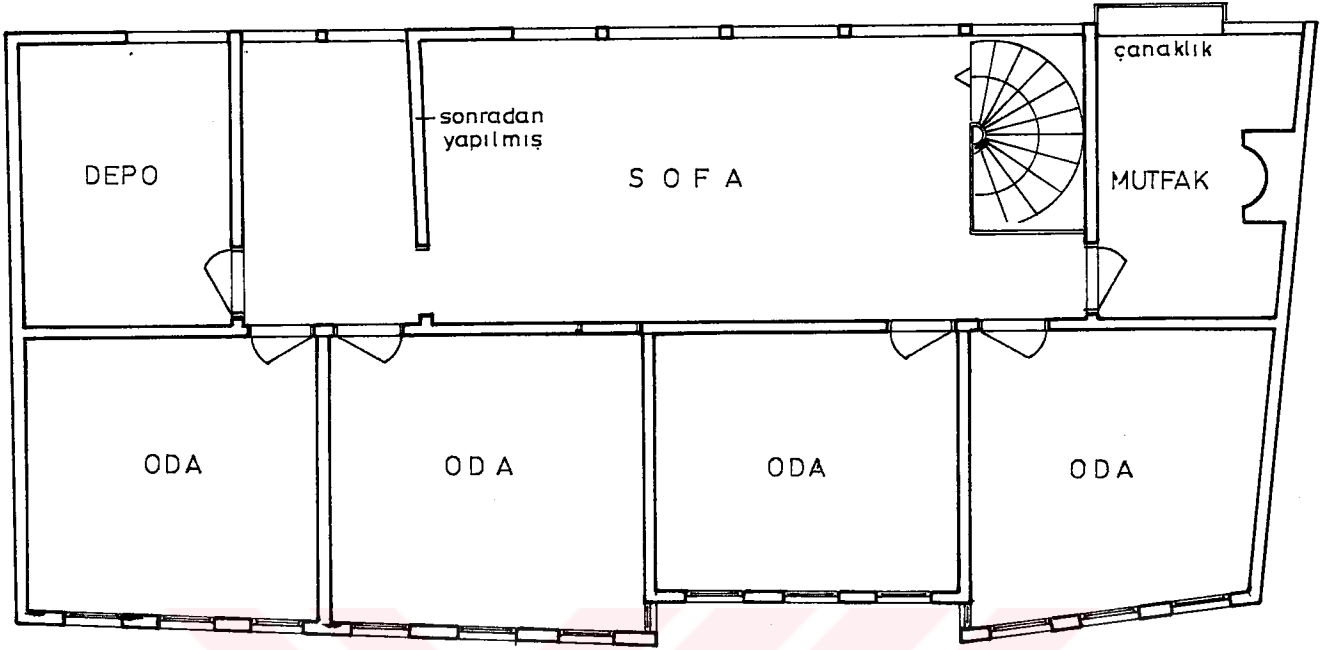
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.
T Ü R K İ Y E	MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL	
İLİ :	İLÇESİ :	ANIT
SOKAK VE KAPINNO :	MAHALLE KÖY VE YA MEVKİİ :	KORUMA DEREGESİ :
ADİ :	KADASTRO PAFTA ADA :	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
YAPILAN :	YAPAN :	1 2 3
YAPIM TARİHİ :	KİTAPBE :	1 2 3
		MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
		VAKFİYE :

GENEL TANIM: Ahşap-karkas sisteminde 2 katlı bir yapıdır. Zemin katta ahır ve depolama hacimleri yer almaktadır. Üst katta ise, sokağa bakan 4 oda, mutfak ve bu birimleri birbirine bağlayan sofa bulunmaktadır. Giriş aksının üstünde yer alan odanın tavan süslemesi dikkat çekicidir. Yaklaşık yüz yıllık olduğu sanılan yapı özgünlüğünü korumaktadır.

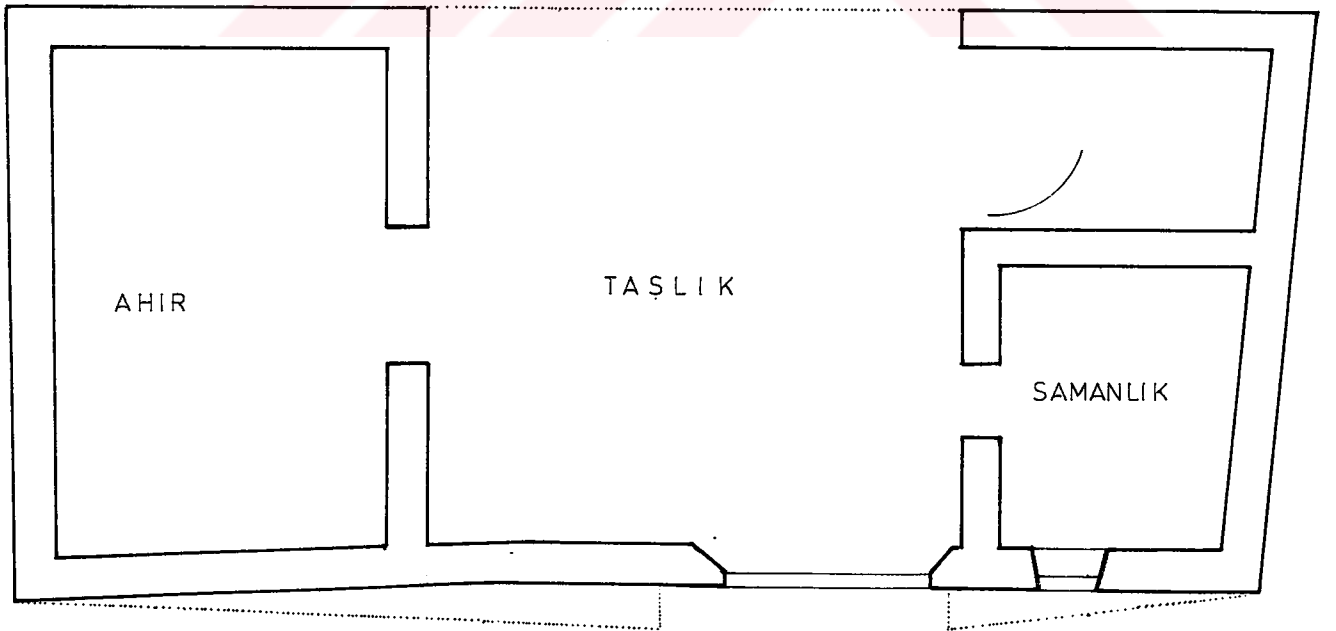
KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			İÇ YAPI			SOSLEME ELEMANLARI			RUTUBET		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C

VAZİYET PLANI

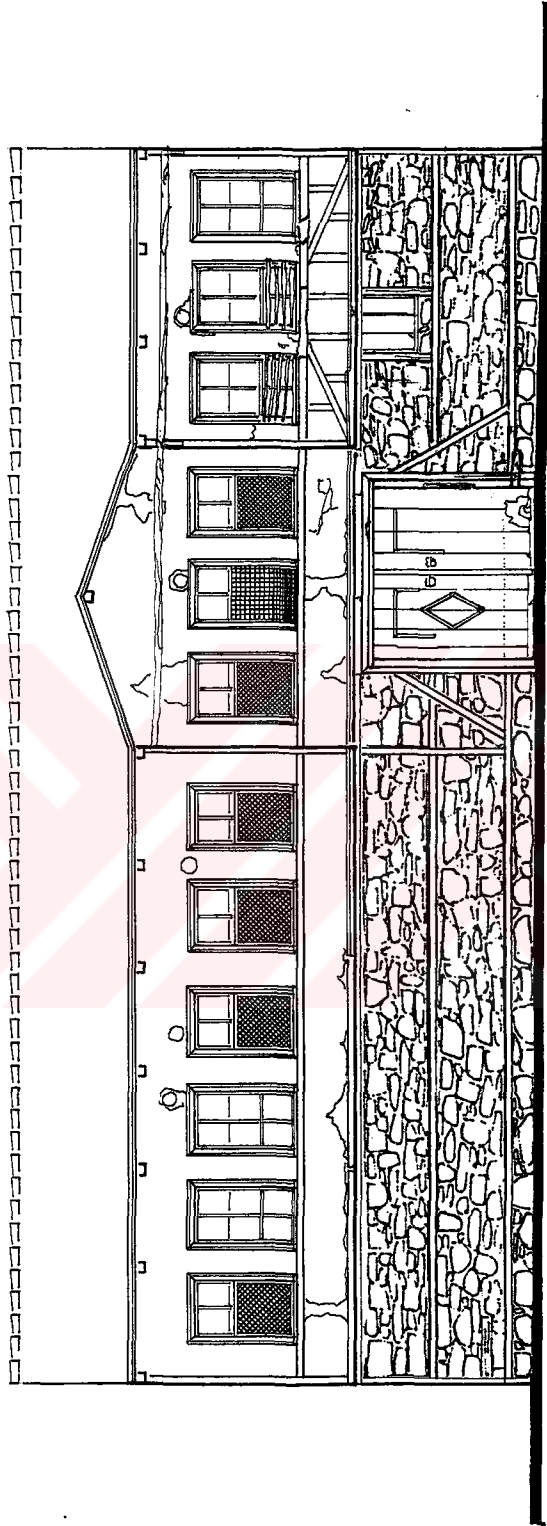

1 KAT PLANI 1/100

ZEMİN KAT PLANI 1/100

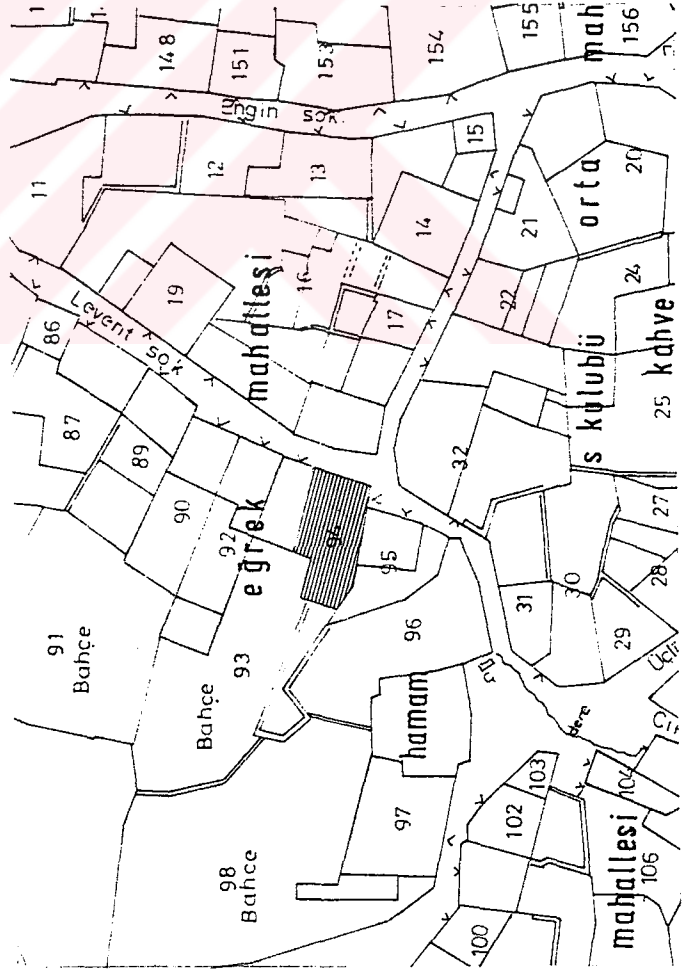
ÖN CEPHE 1/100

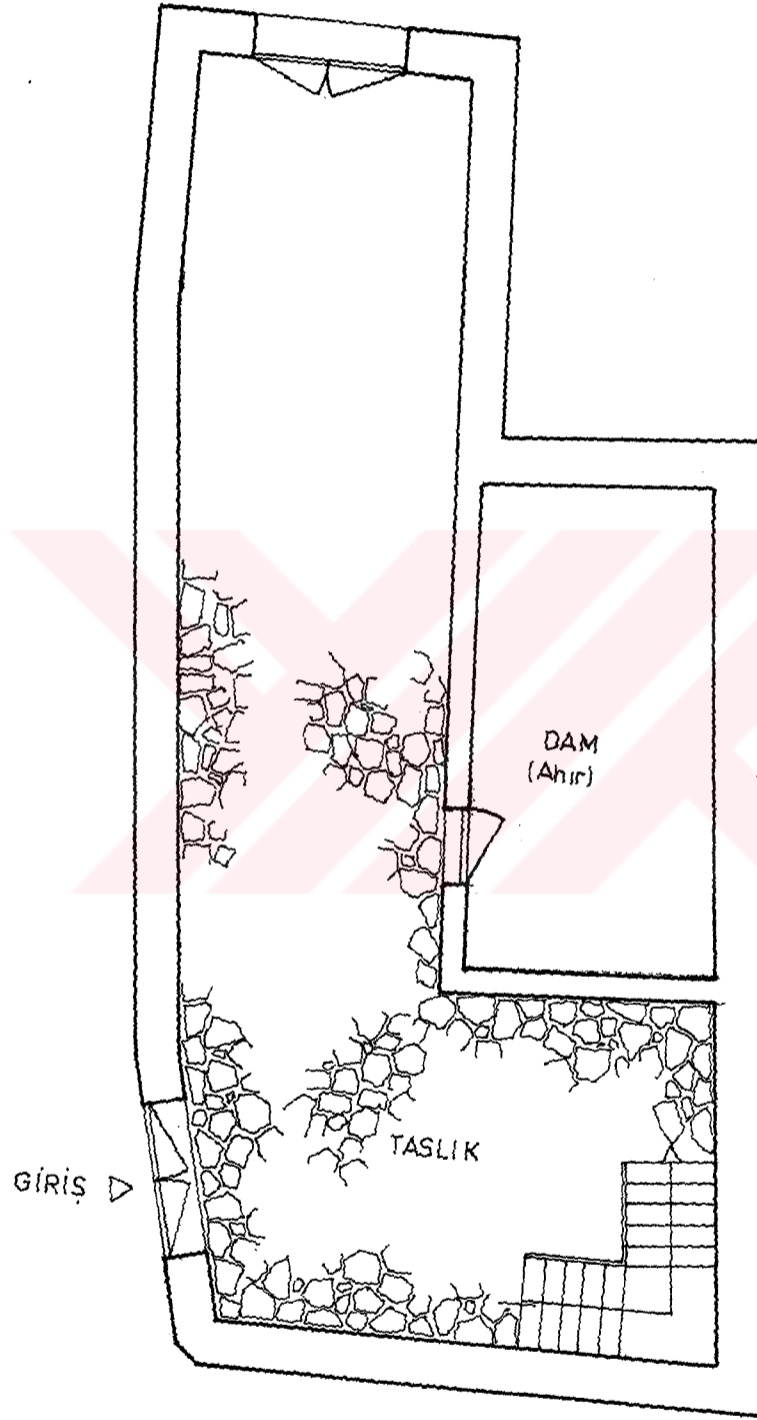
AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VAZİYETLERİNİ KORUMA ENVAN. LİRİ		D.K.V.K.E.		ANIT		ENVANTE	
T Ü R K İ Y E		T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		M.AHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :		KORUMA DEREJESİ :		ARŞİV NO :	
İ.L. :		İLÇESİ :		KADASTRO PAFTA		ADA :		PARSEL	
SOKAK VE KAPI NO :		YAPTIRAN :		YAPAN :		MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP) :		KORUMA DEREJESİ :	
ADI :		YAPIM TARİHİ :		KİTAP :		VAKİFİ :		ANITSAL	
								1 2 3	
								1 2 3	
								AYRICI	
								AYRICI	

GENEL TANIM: Yapı üç katlıdır. Zemin kata yapının kögesinden girilmekte, parsel dar ve uzun olduğundan sofanın uzun tarafı yan binaya bakmaktadır. Üst katta, 4 odadan ikisi sofaya açılan pencerelerle aydınlatılmakta. Bahçeye bakan arka odada tepe pencere özgünlüğünü korumaktadır. Fakat yanındaki pencerenin oranı bozulmuş ocakta kaldırılmıştır. Genel olarak geleneksel doku içinde özgünlüğünü koruyan bir yapıdır.

KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	SOSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	YOK
	B	ORTA		B			B			B		İZİVAR	
	C	FENA		C			C			C		ÖNEMLİ	

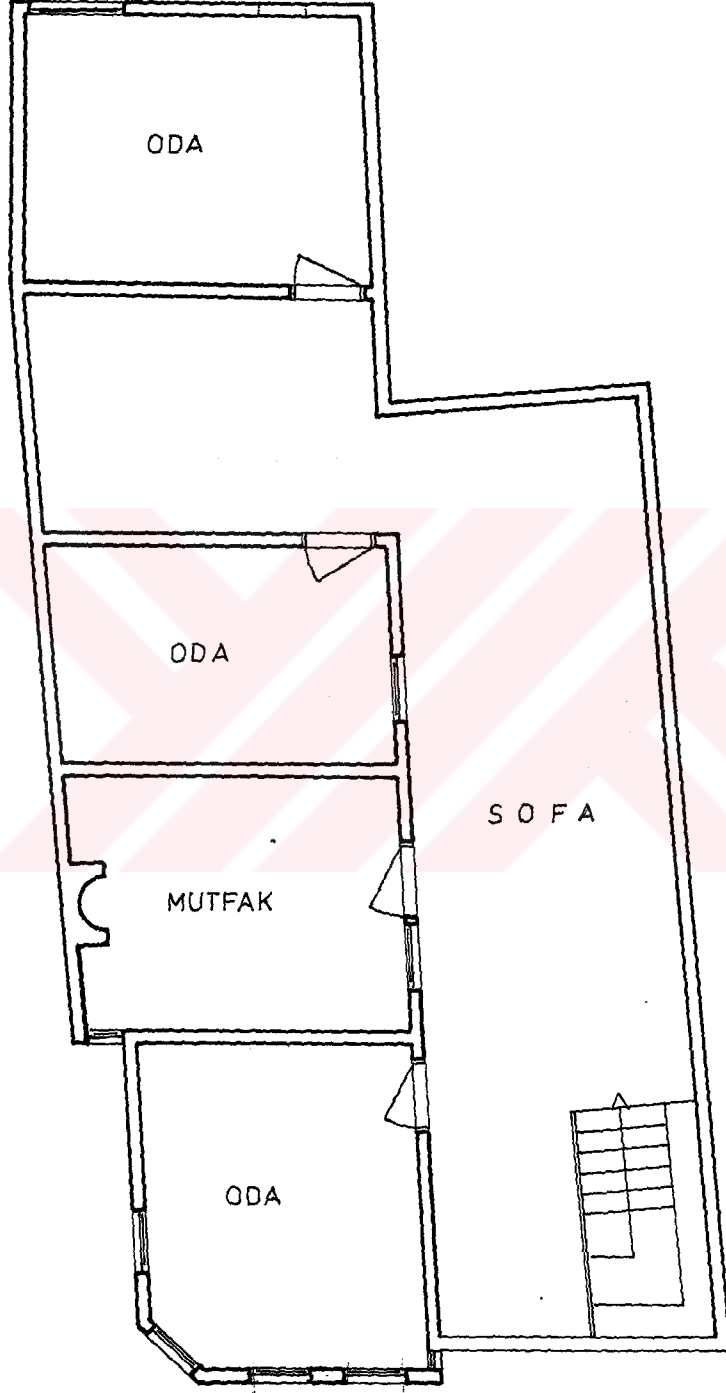
VAZİYET PLANI

ZEMİN KAT PLANI 1/100

I KAT PLANI 1/100

94

ÖN CEPHE 1/100

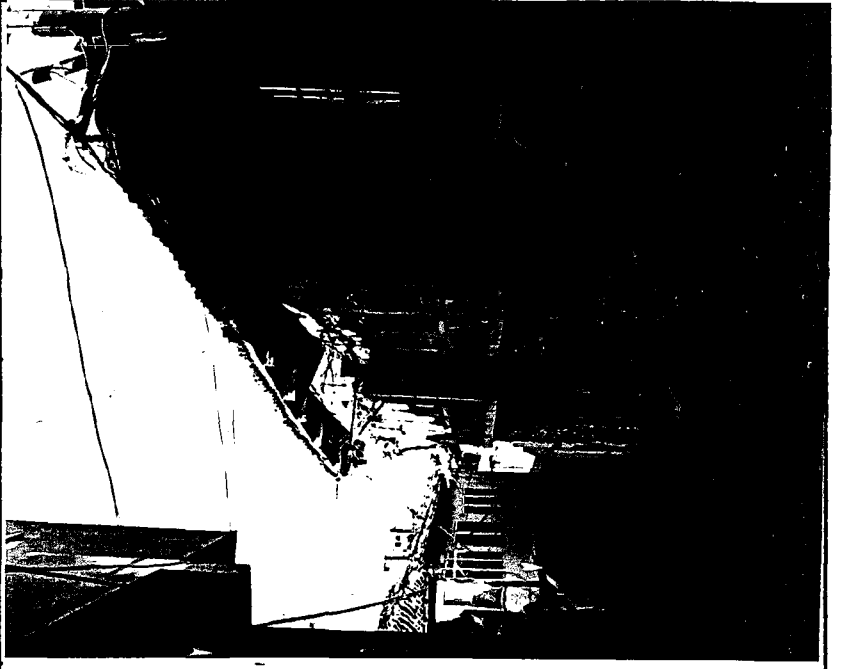
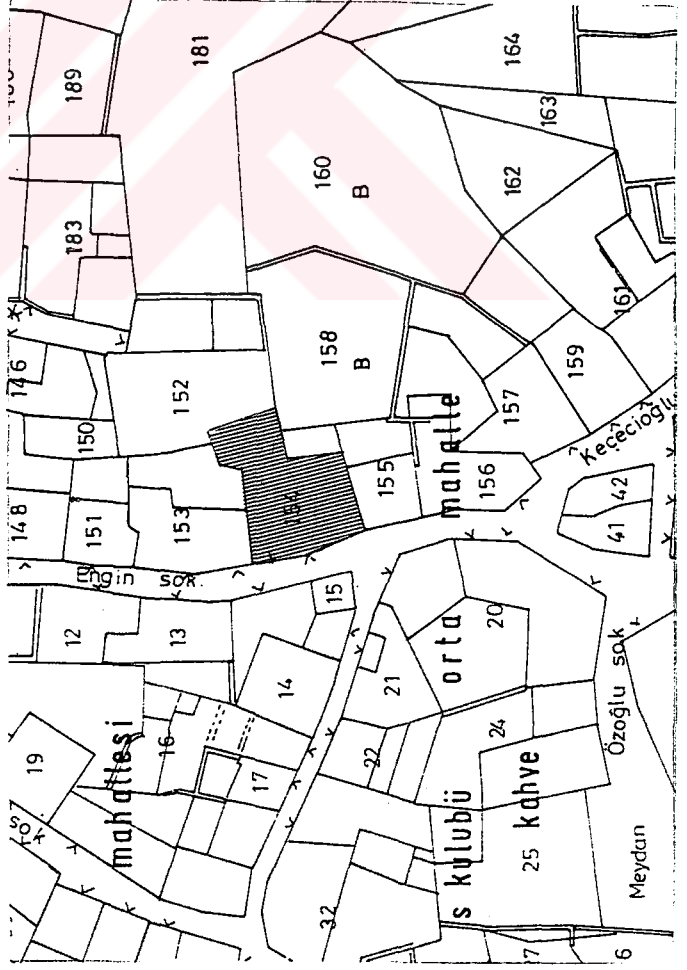
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SINAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İl.İ. :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEYKİL :	KORUMA DERECESİ: ANITSAL 1 2 3 ÇEVRESEL 1 2 3 ÇEVREYE AYKIRI
SOKAK VE KAPANI :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	PARSEL
ADI :	YAPIM TARİHİ :	YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI (OSLUP) :
		KİTAPHE :	VAKFIYE :

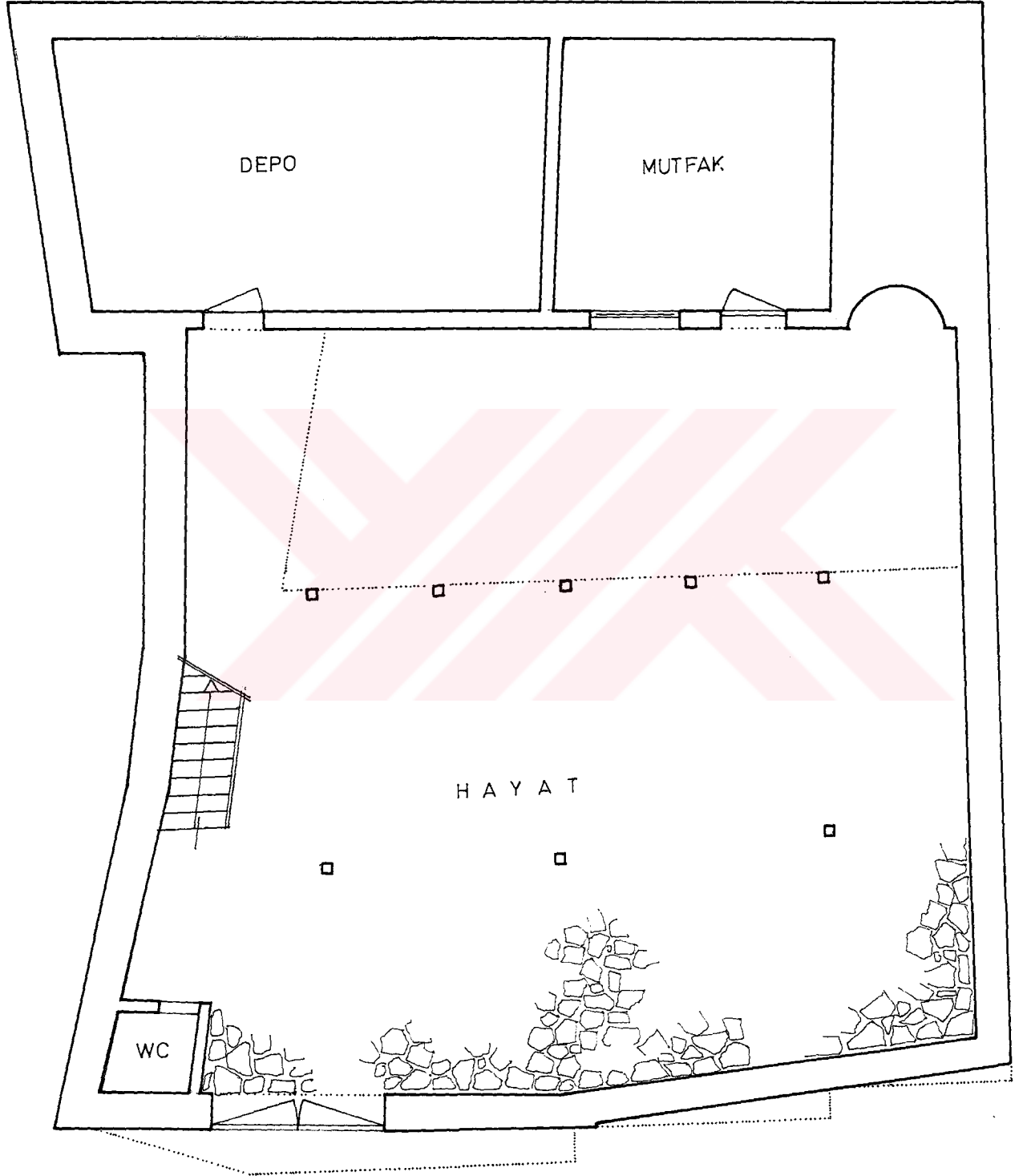
GENEL TANIM :

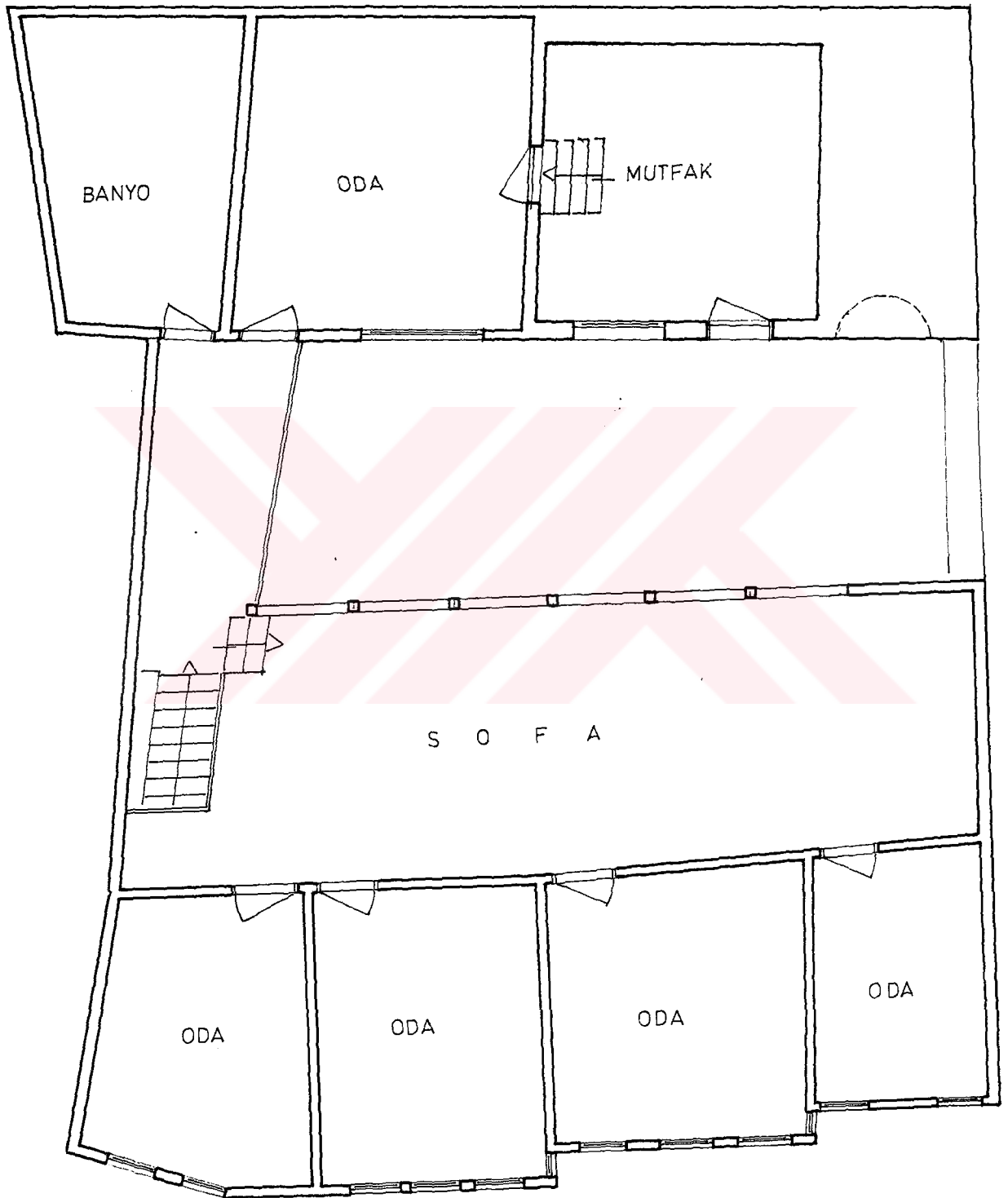
Ahşap-karkas sisteminde 2 katlıdır. Zemin katta mutfak, depo, üst katta ise ön cepheye bakan 4 oda ile arka cephede avluya bakan bir oda bulunmaktadır. Sıvasız cephesiyle yıpranmalar dışında özgünlüğünü korumaktadır.

KORUMA DURUMU	A İYİ			B ORTA			C FENA			TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI			ÜST YAPI			İÇ YAPI			SUSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			YOK	B İZİ VAR	C ÖNEMLİ
	A	B	C	A	B	C	A	B	C		A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C						

VAZİYET PLANI

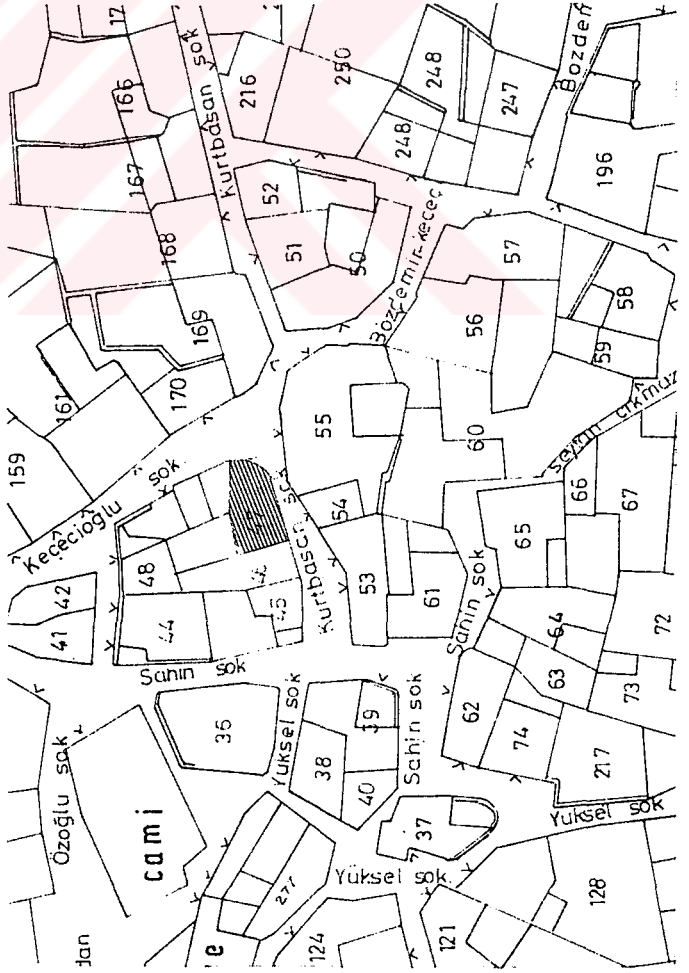
I KAT PLAN 1/100

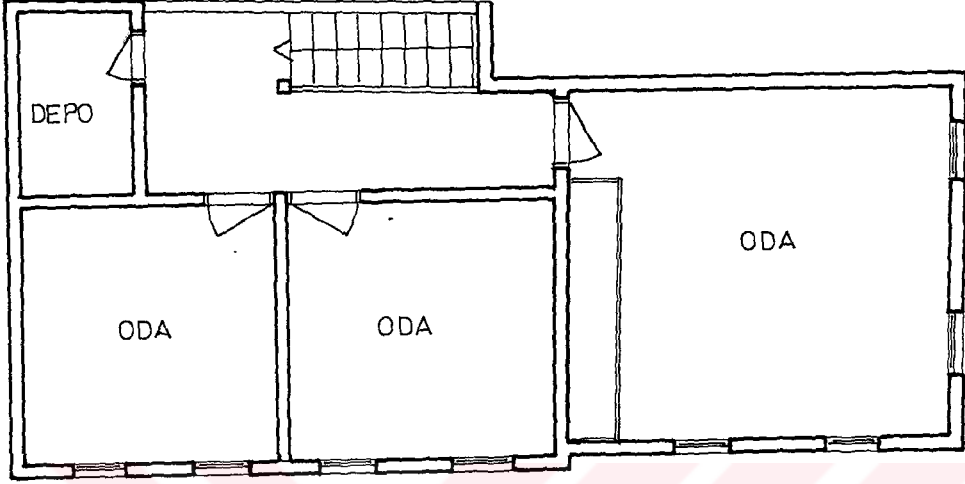
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİLERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEYKİH :	KORUMA DEĞERLERİ:
SOKAK VE KAPANI :	YAPILAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ANITSAL 1 2 3
ADİ :	YAPIM TARİHİ :	YAPAN :	ÇEVRESEL 1 2 3
		KİTAP :	ÇEVRESEL AYKIRI
			MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
			VAKFİYE :

GENEL TANIM: Yapı ahşap karkas sisteminde iki katlıdır. Günümüzde 3'e bölünerek kullanılmaktadır. Bu bölünme sonucu planda yoğun bir değişim olmakla beraber, dış cephe geleneksel özgünlüğünü korumaktadır. Çatısı alaturka kiremitlidir. 2.bölümü kiraya verilmiş, diğerinde de yaşlı bir kadın yaşamaktadır.

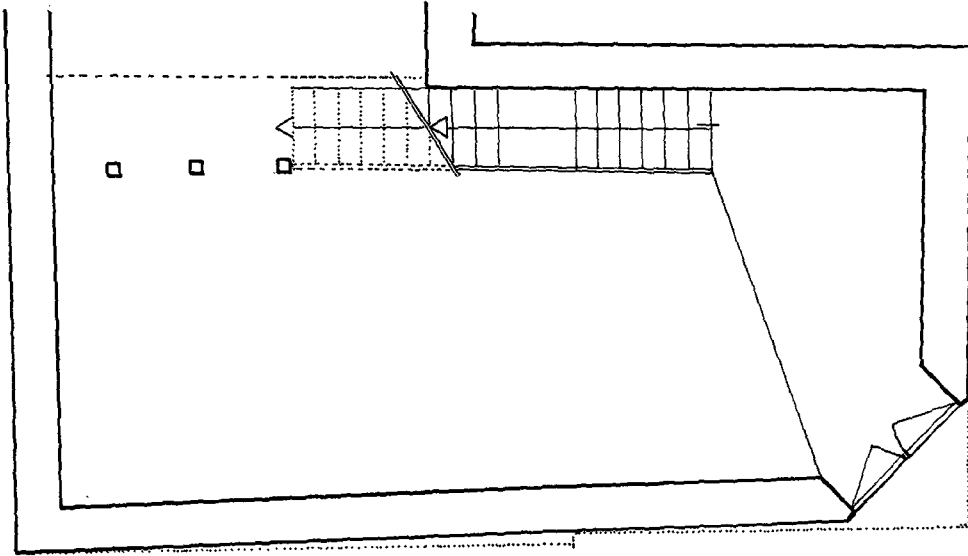
KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			İÇ YAPI			SOSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			YOK İZİ VAR ÖNEMLİ			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

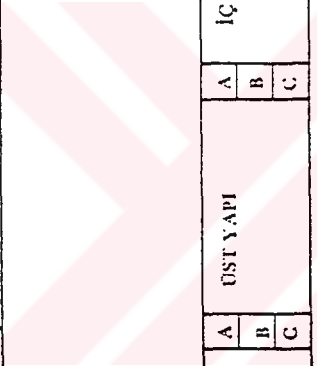
I KAT PLANI 1/100

ZEMİN KAT PLANI 1/100

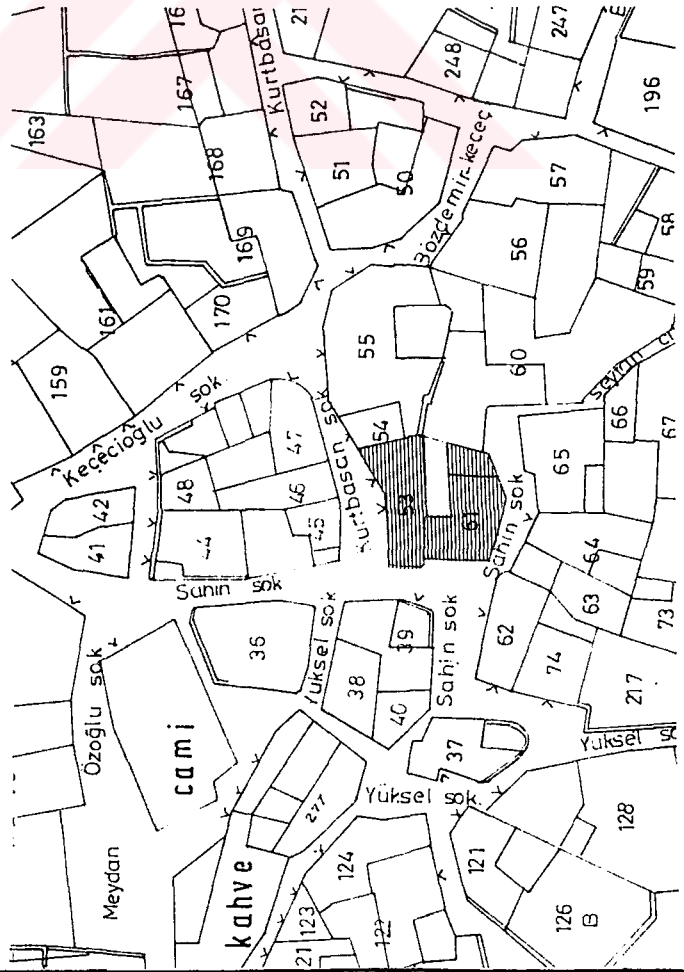
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	ANITSAL KORUMA DEREGESİ:
SOKAK VE KAPINO :	KADASTRO PAFTA	ADA :	1 2 3 1 2 3 1 2 3
ADI :	YAPIRAN :	YAPAN :	ÇEVREYE YAKINI
YAPIM TARİHİ :	YAPIM TARİHİ :	KİTAP :	
			MİMARİ ÇAĞI (OSLUŞ)
			VAKFİYE :

GENEL TANIM :

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			ÜST YAPI			İÇ YAPI			SOSLEME ELEMENLARI			RUTUBET			YOK İZLİ VAR ÖNEMLİ			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

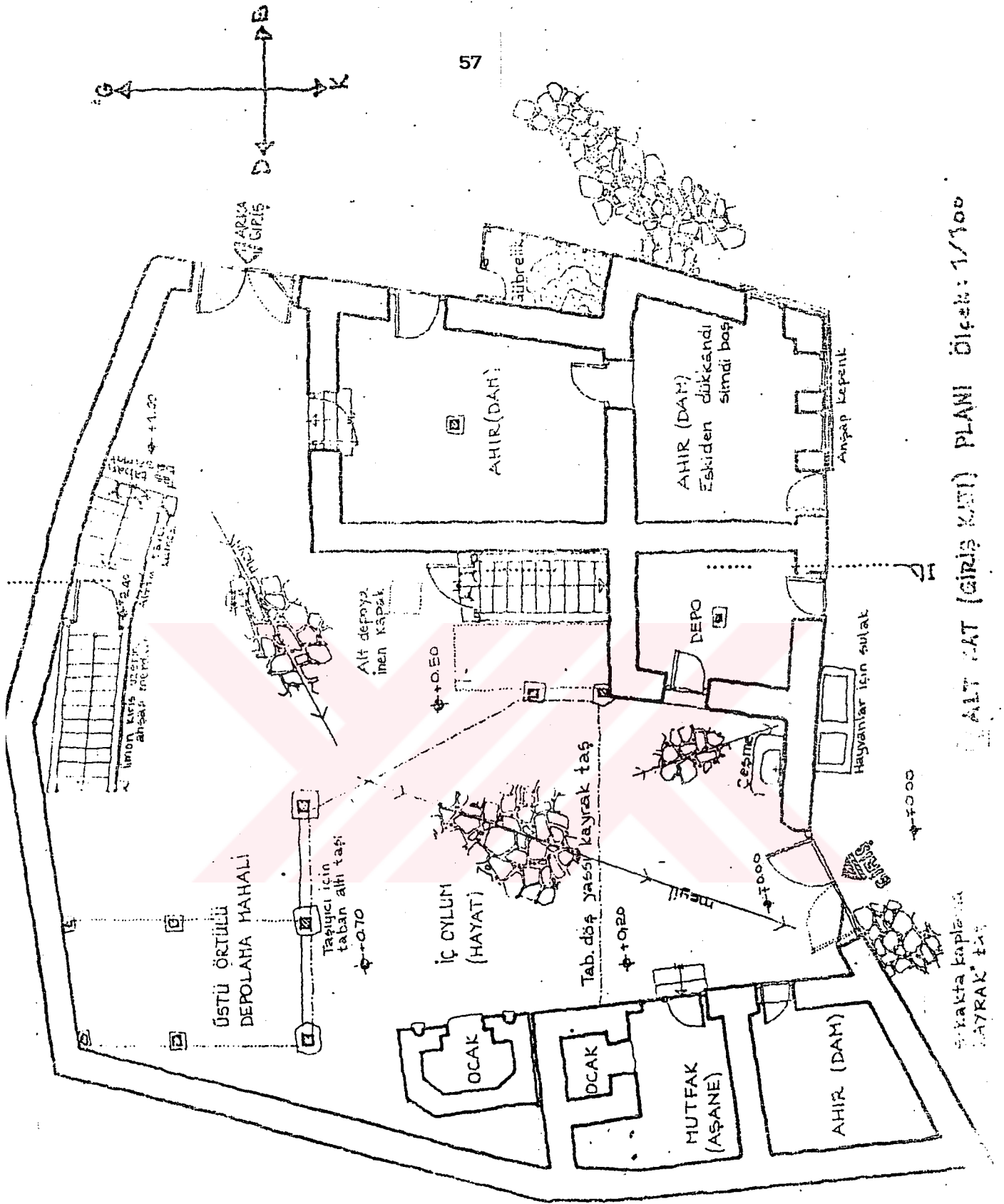
VAZİYET PLANI

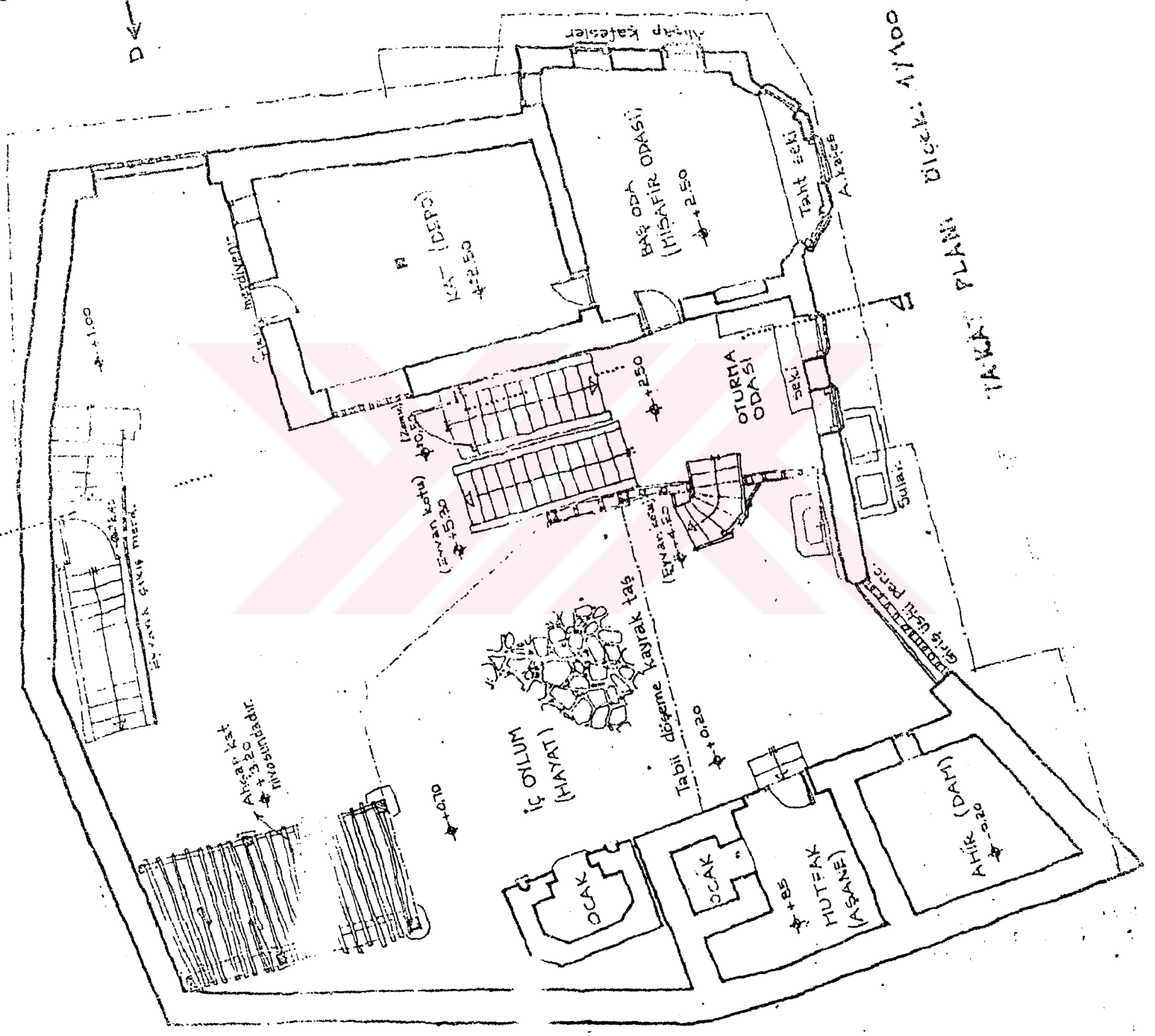
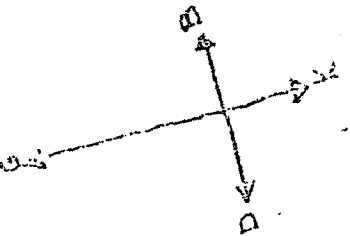
FOTOĞRAF

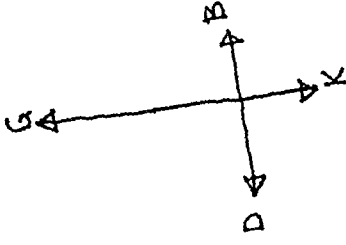

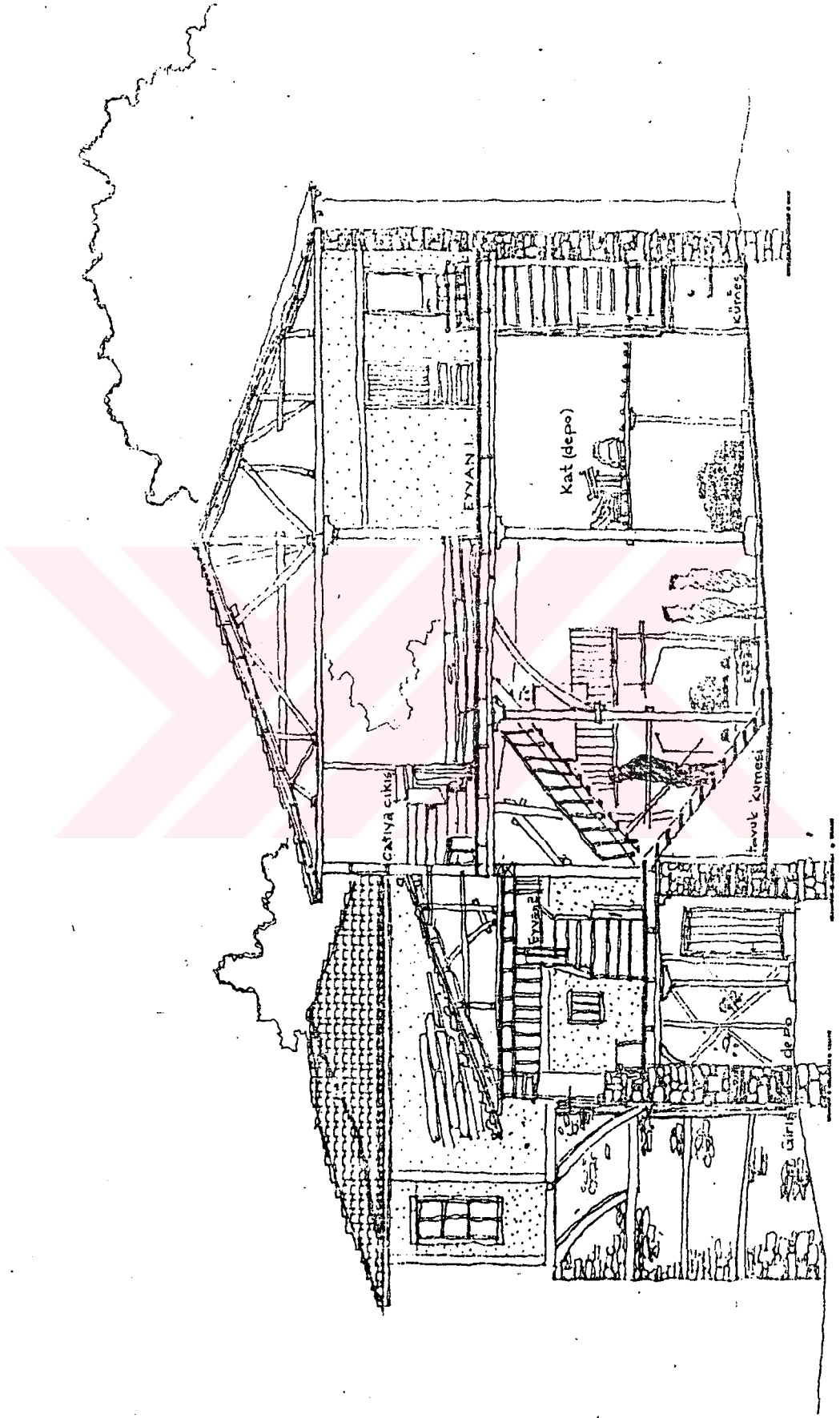

ALT KAT (GİRİŞ KATI) PLANI Ölçek: 1/100

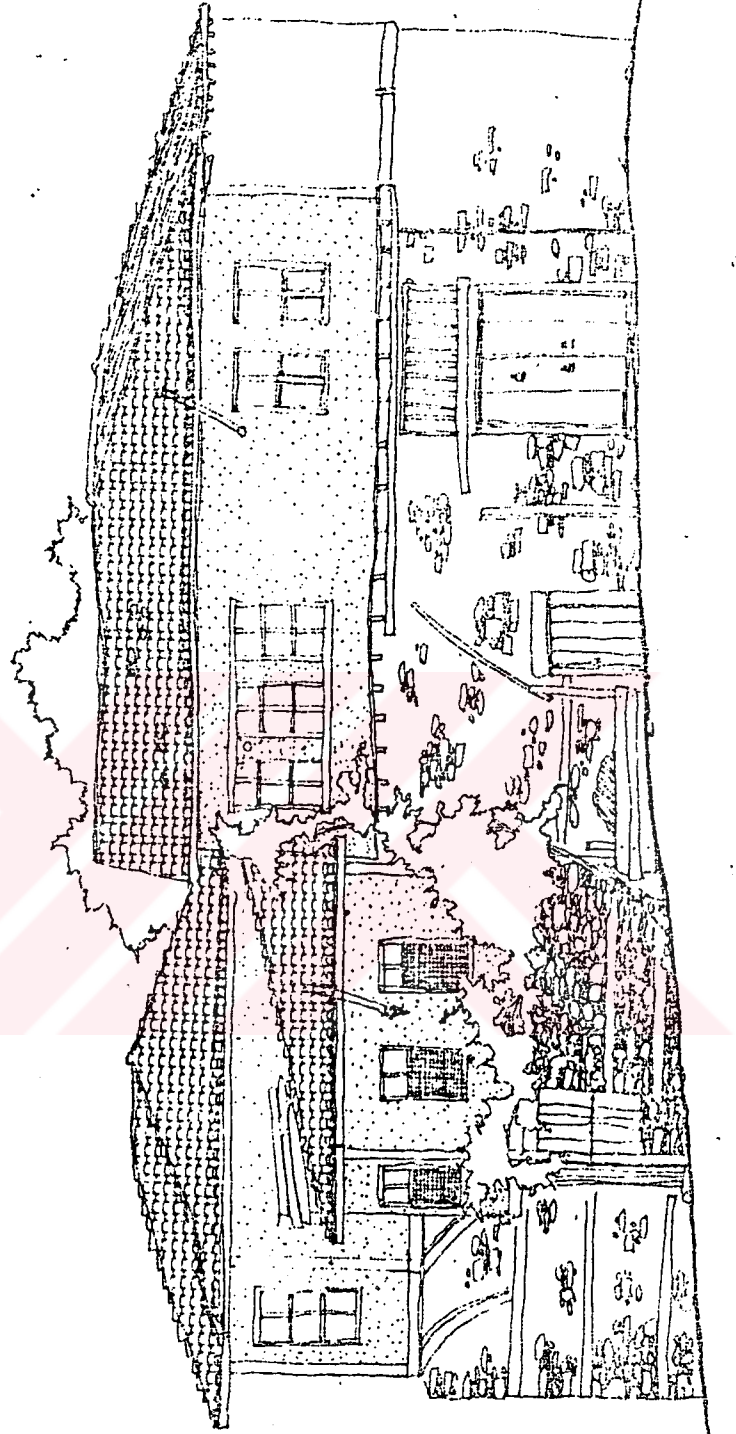

11/1100
 11/1100
 11/1100

II ESİTİ Çizim: 1/100

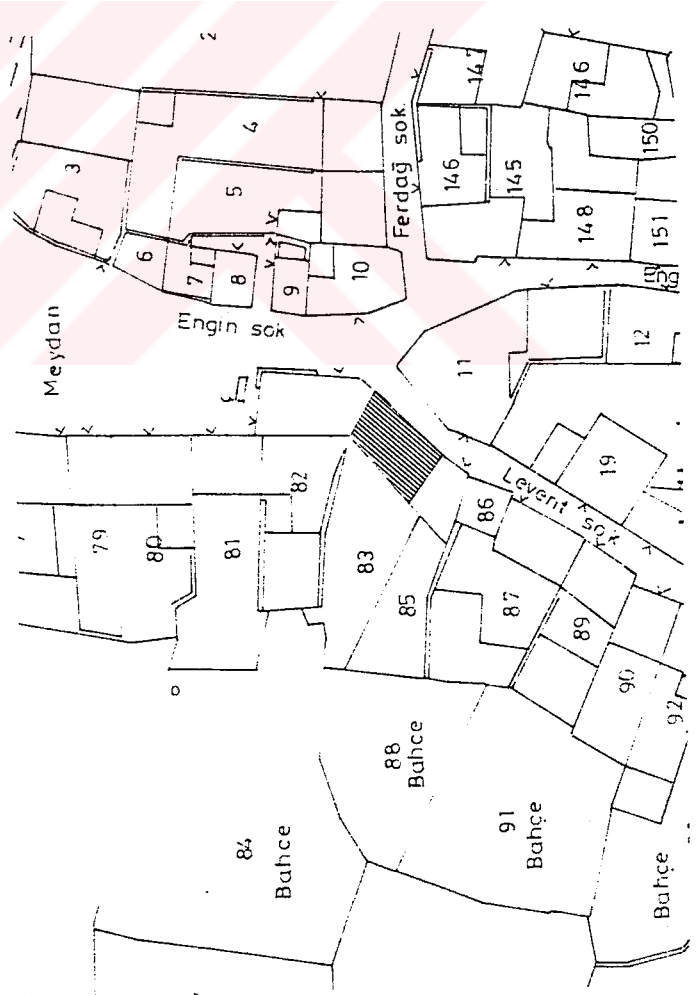
YAN (2011) GÖRÜNÜŞÜ Ölçek: 1/100

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİRLİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
TÜRKİYE	MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İ.L.:	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEYDANI :	KORUMA DEREJESİ: ANITSAL. 1 2 3 ÇEVRESEL 1 2 3 ÇEVREYE AYKIRI
SOKAK VE KAPI NO :	YAPIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	
ADI :	YAPIM TARİHİ :	PARSEL	
		MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :	
		VAKFIYE :	

GENEL TANIM: Yapı 3 katlı Ahşap-karkas sisteminde yapılmıştır. Taş duvar, yapının yan duvarlarında çatıya kadar devam etmektedir. Zemin katta ahır ve depolama hacimleri yer almaktadır. Dış sofalı plan tipine sahip yapıda odalar üst katta 2 çıkmalı, alt katta ise bir çıkmalıdır. Geleneksel doku içinde, bozulma ve yıpranmalar dışında özgünlüğünü tamamen koruyan yapı, alaturka kiremit kaplıdır. Evde tek kişi yaşamaktadır.

KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DİŞ YAPI	İÇ YAPI	SOSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	YOK
	B	ORTA		B				B	İZİ VAR	
	C	FENA		C				C	ÖNEMLİ	

VAZİYET PLANI

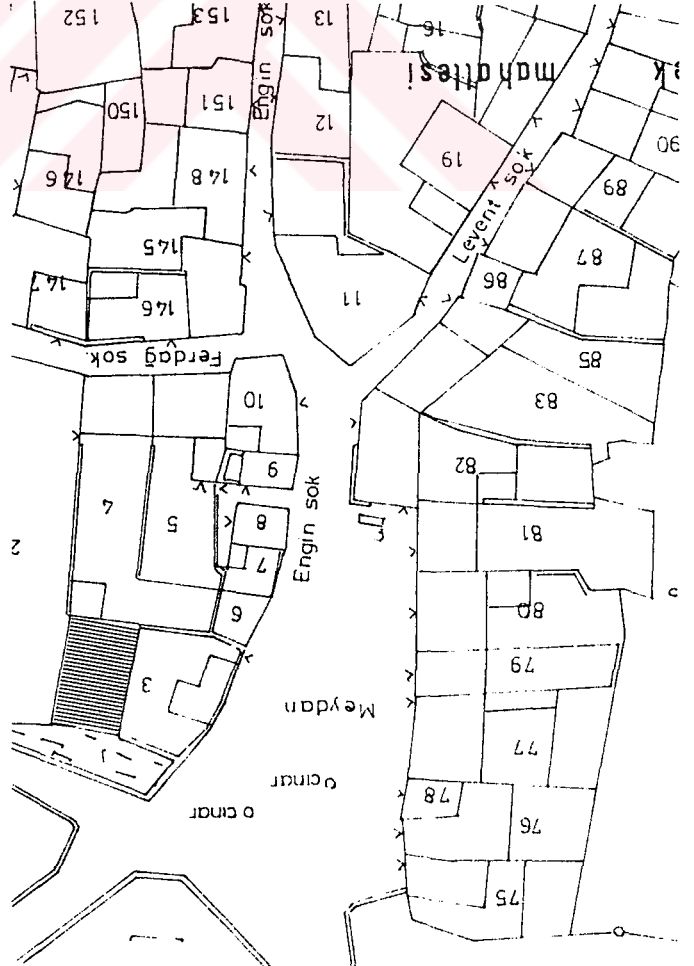

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.Y.K.E.	ENVANTER NO.
TÜRKİYE	MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ANIT
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERECESİ:
SOKAK VE KAPININ ADI :	YAPININ ADI :	KADASTRO PAFTA ADA :	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
ADLI :	YAPIM TARİHİ :	YAPAN :	1 2 3
		KİTAP NO :	1 2 3
		MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP) :	
		VAKFİYE :	

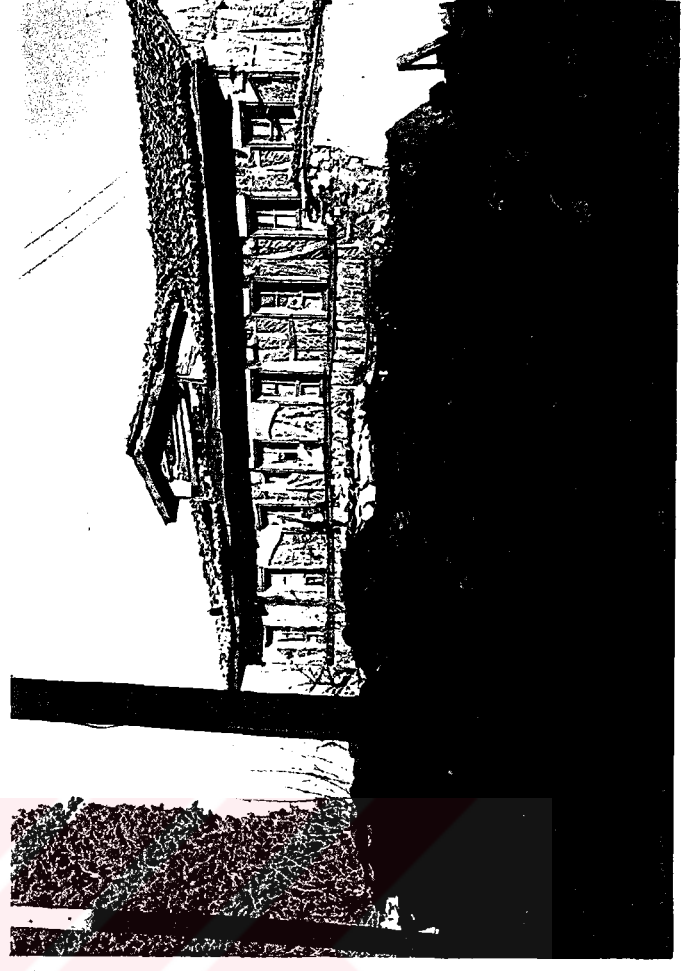
GENEL TANIM: Meydanda yer alan ahşap-karkas sisteminde yapılmış yapı üç katlıdır. Üslûp olarak Cumalıkızık geleneksel evlerinden oldukça farklıdır. Parsel kullanımını bakımından da yerleşim dokusunda görülen birkaç örnekten biridir. Önceleri zemin katı kahve olarak kullanılan yapı, günümüzde terk edilmiştir.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			İÇ YAPI			SÖSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			A YOK			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF

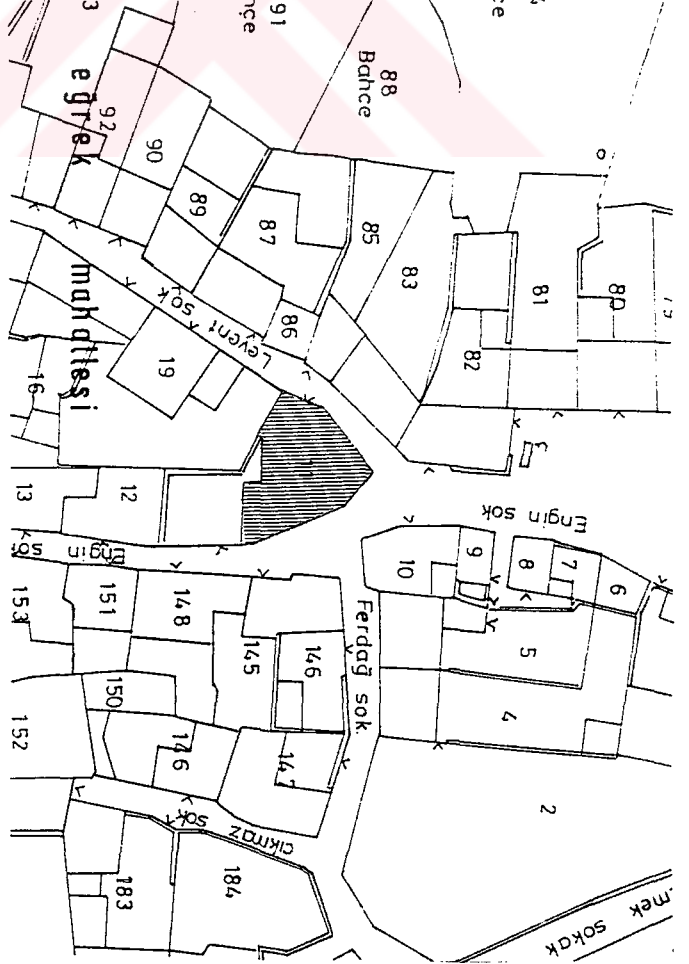

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİLERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DEREJESİ :
SOKAK VE KAPINNO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
ADİ :	YAPIM TARİHİ :	YAPAN :	1 2 3 1 2 3
		KİTAPTE :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
			VAKFIYE :

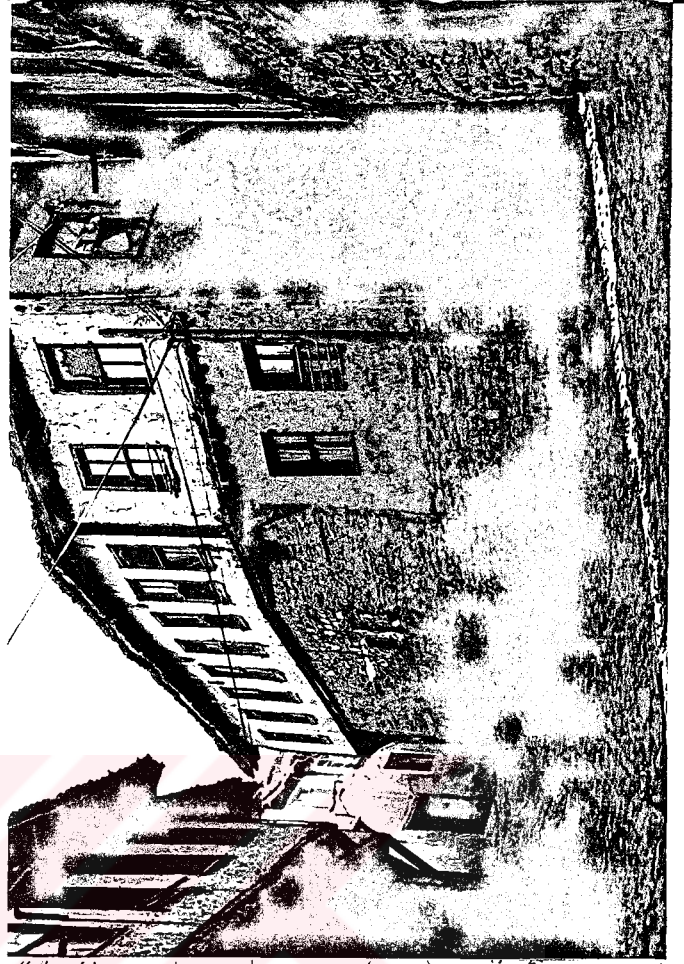
GENEL TANIM: Ahşap-karkas sistemdeki yapı, ara katıyla beraber 3 katlıdır. Köşe parselde yer almaktadır. Yerleşimin organik olması nedeniyle üstlerdeki odalar gönye çıkımlarıyla düzeltilmiştir. Çatı örtüsü kırma çatı olarak biçimlenmiş üzerinde alaturka kiremit ile kaplanmıştır. Yapı boştur.

KORUMA DURUMU	A	B	C	TAŞIYICI YAPI	A	B	C	DİŞ YAPI	A	B	C	İÇ YAPI	A	B	C	SOSLEME ELEMENLARI	A	B	C	RUTUBET	A	B	C	YOK İZİ VAR ÖNEMLİ	
	B	ORTA	C		FENA	A	B		C	A	B		C	A	B		C	A	B		C	A	B		C
	A	B	C		FENA	A	B		C	A	B		C	A	B		C	A	B		C	A	B		C

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF

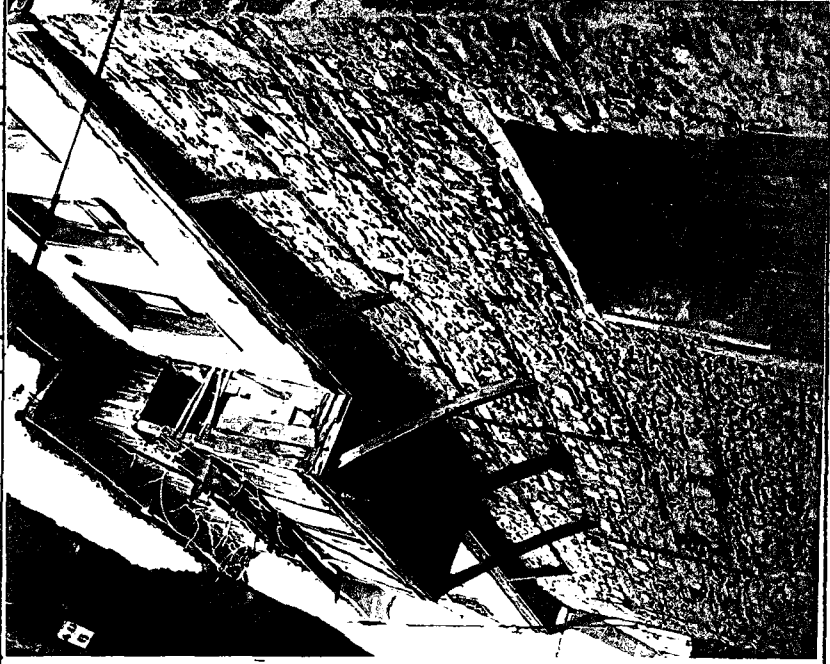
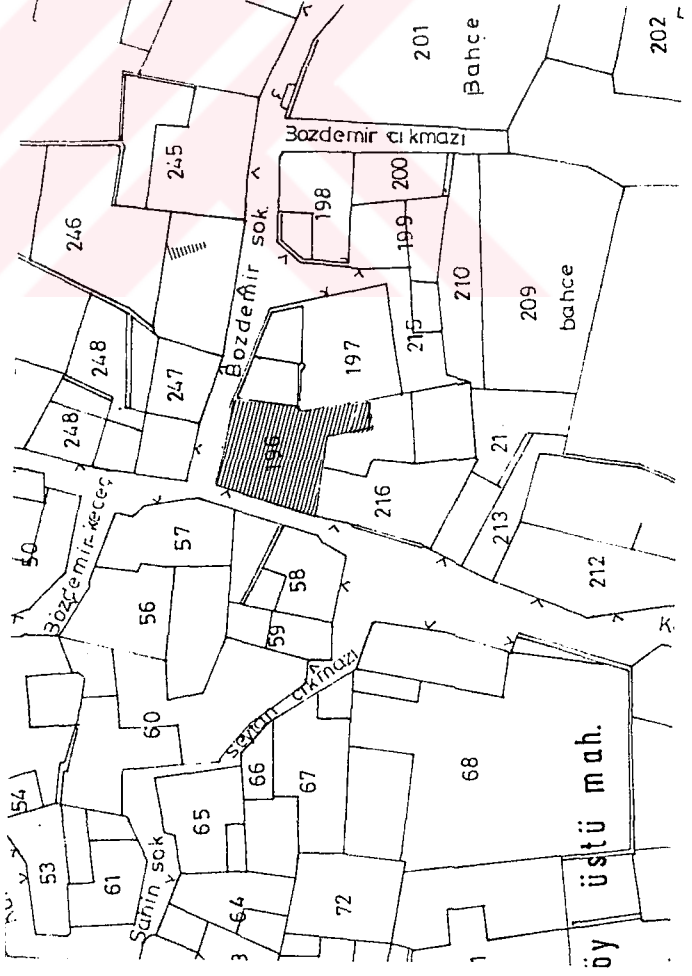

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İL :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEYDANI :	KORUMA DERECEŚİ:
SOKAK VE KAPANO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ANITSAL
ADİ :	YAPIM TARİHİ :	YAPAN :	ÇEVRESEL
		KİTAPESİ :	ÇEVREYE AYKIRI
		MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :	
		VAKFIYE :	

GENEL TANIM: Ahşap-karkas sisteminde ara katıyla beraber 3 katlı olan yapı köşe parselde yer almaktadır. Yapının avlusuna hiçbir estetiği olmayan çevreye aykırı projeksiyon ve Kuruolandan onaysız inşaat yapılmaktadır. 5 odası olan yapıda sofa, dışarıya açılan köşk elemanı ile oldukça değişiklidir.

KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DİŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	SUSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			A	YOK								
	B	ORTA		B						B	B	B	B	B	B			B	B	B	B	B	B	B	B
	C	FENA		C						C	C	C	C	C	C			C	C	C	C	C	C	C	C

VAZİYET PLANI

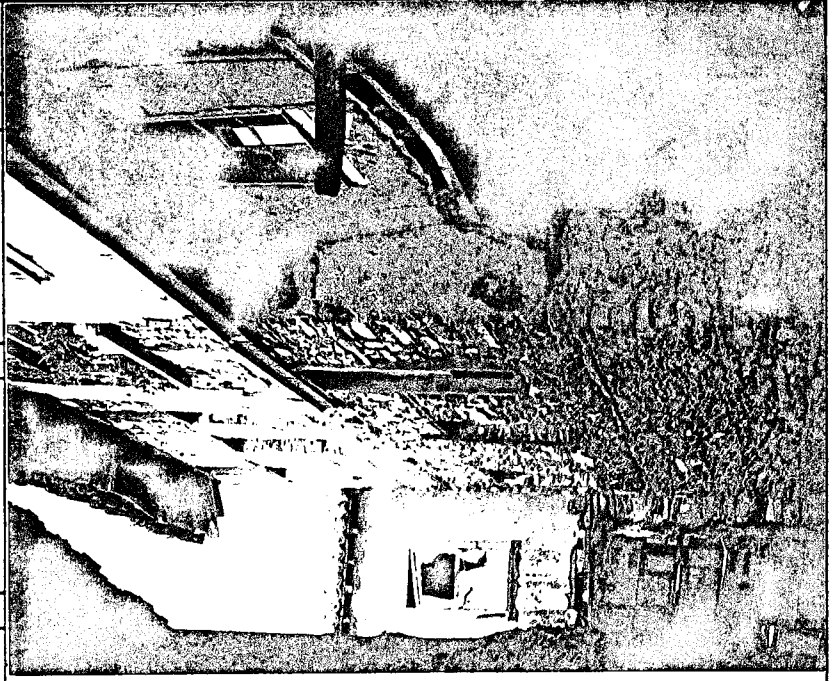
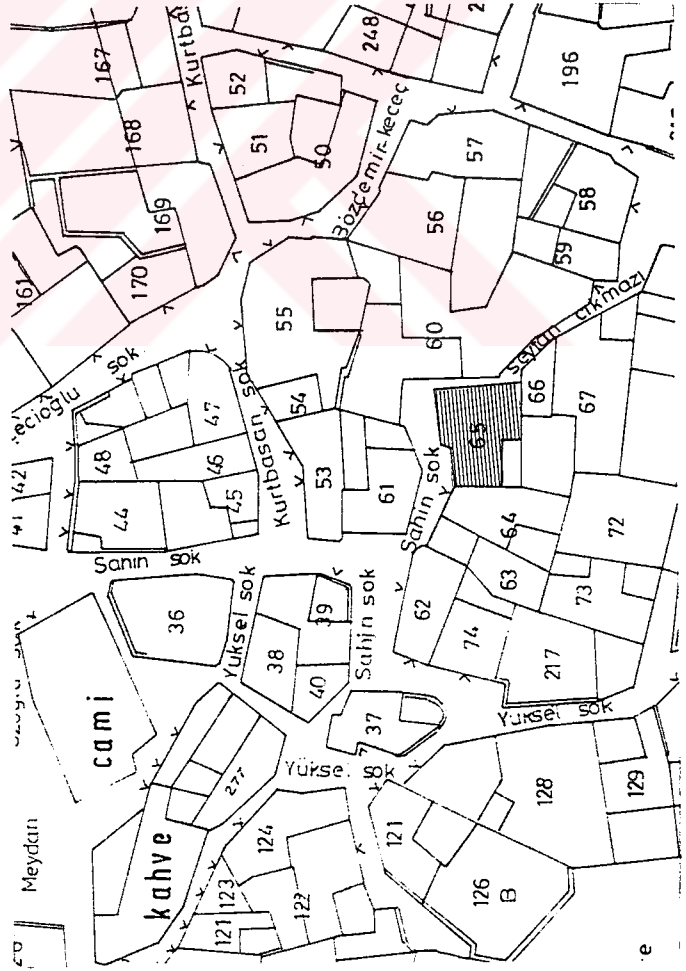

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİRLİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.:
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO.:
İLİ:	İLÇESİ:	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ:	KORUMA DERGESİ:
SOKAK VE KAPINNO:	YAPIRAN:	KADASTRO PAFTA ADA:	ANITSAL. 1 2 3
ADİ:	YAPIM TARİHİ:	YAPAN:	ÇEVRESEL 1 2 3
		KİTAP NO:	AYKIRI
			MİMARİ ÇAĞI (USLUP):
			VAKFIYE:

GENEL TANIM: Köşe parsel kullanılarak yapılmış 3 katlı bir yapıdır. Ahşap-karkas sisteme göre, yapının dış duvarları, taş örgü kullanılarak çatıya kadar devam etmektedir. Zemin katta ahır ve depo birimleri yer almakta, üst katlarda 4 oda bulunmaktadır. Geleneksel doku içinde, yapım tarihi kesin bilinmemekle beraber en eskilerden biridir. Çatı örtüsü alaturka kiremitlidir.

KORUMA DURUMU	A İYİ	TAŞIYICI YAPI	DİŞ YAPI	UŞT YAPI	İÇ YAPI	SUSLEME ELEMANLARI	RUTUBET			YOK		
	B ORTA						A	B	C		B	İZİ VAR
	C FENA						C	C	C		C	ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI

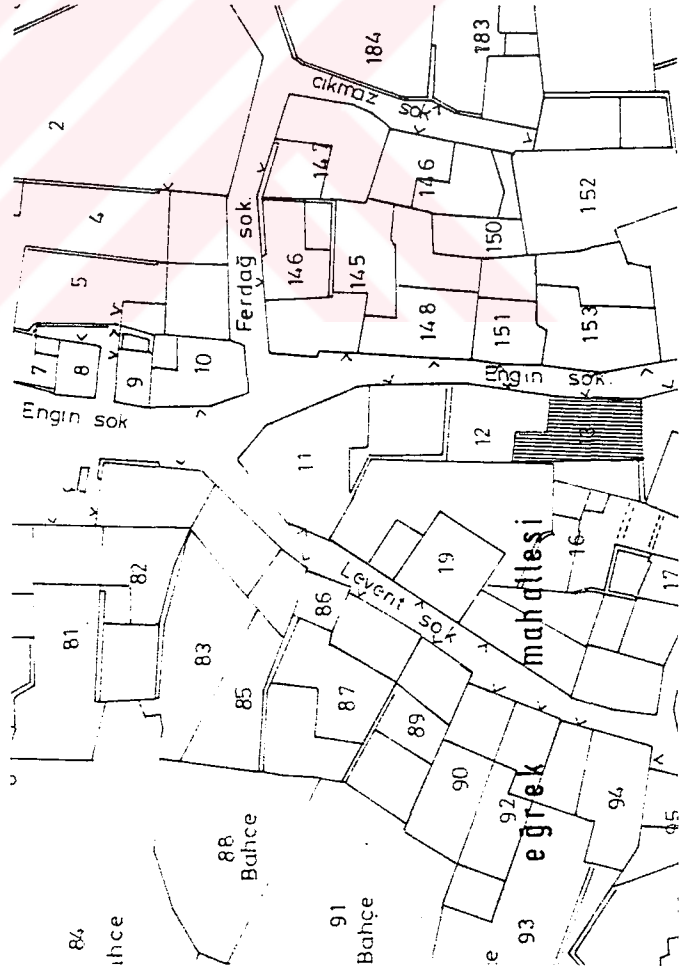
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA ANITSAL DERECESİ: 1 2 3
SOKAK VE KATİNO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI 1 2 3
ADI :	YAPIM TARİHİ :	YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
		KİTAPTE :	VAKFIYE :

GENEL TANIM:

Dış sofalı plan tipinde, ahşap-karkas sisteminde, 2 katlı olarak yapılmıştır. Yapının birinci katında yeni pencere açılmasıyla, ön cephede değişim söz konusudur. Genel olarak geleneksel mimari özgülüğünü korumaktadır. Çatısı alaturka kiremittir.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			ÜST YAPI			İÇ YAPI			SÜSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

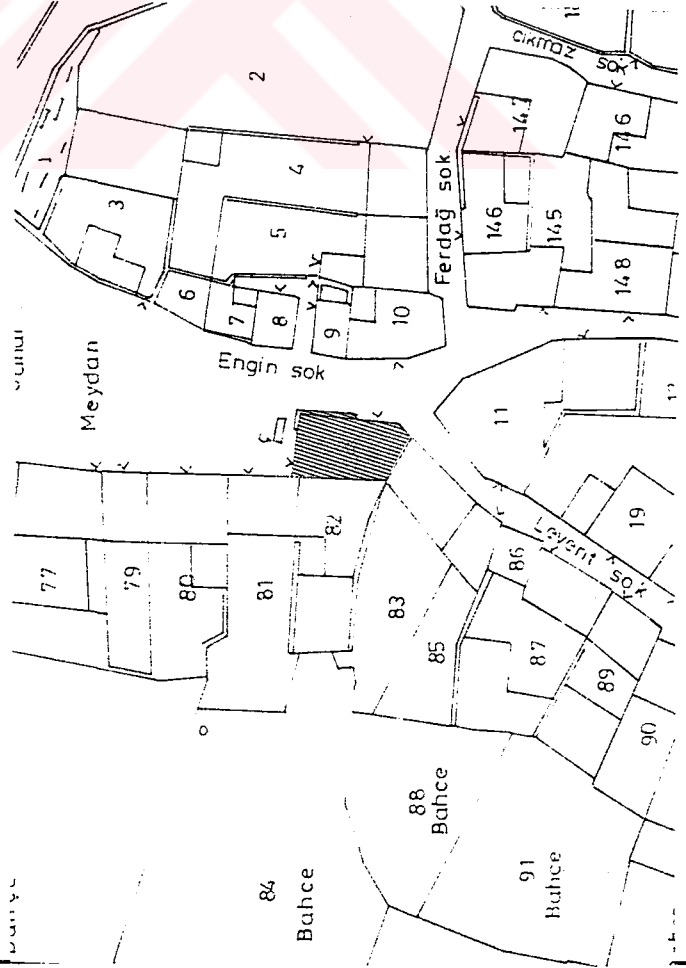

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİRLİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEYKİLİ :	KORUMA DE-REJESİ :
SOKAK VE KAPINNO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
ADI :	YAPIM TARİHİ :	ADA :	1 2 3 1 2 3
		PARSEL	
		MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :	
		VAKFİYE :	

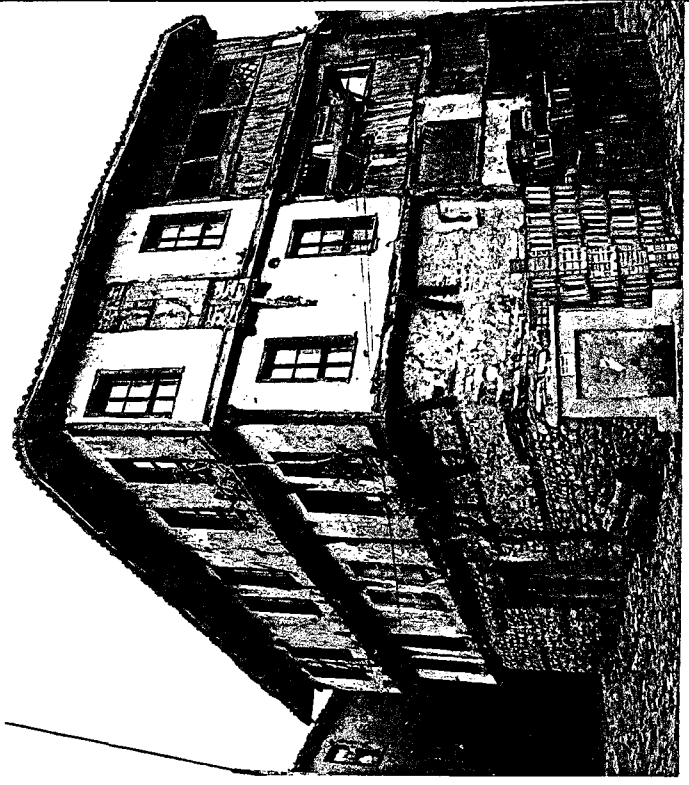
GENEL TANIM: Yapı, ahşap-karkas sisteminde 3 katlıdır. Geleneksel doku içinde özgünlüğünü koruyan Yapıda yıpranmalar ve bozulmalar görülmektedir. Yapının çatısı kırma olarak biçimlendirilmiş ve alaturka kiremitle kaplıdır. Çalışmalarım sırasında evin planında yapılan usulsüz müdahalelerden dolayı evin içine girmeme izin verilmedi.

KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞINICI YAPI	A	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET	A	YOK						
	B	ORTA		B	B				B		B		B	B	B	B	B	B
	C	FENA		C	C				C		C		C	C	C	C	C	C

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF

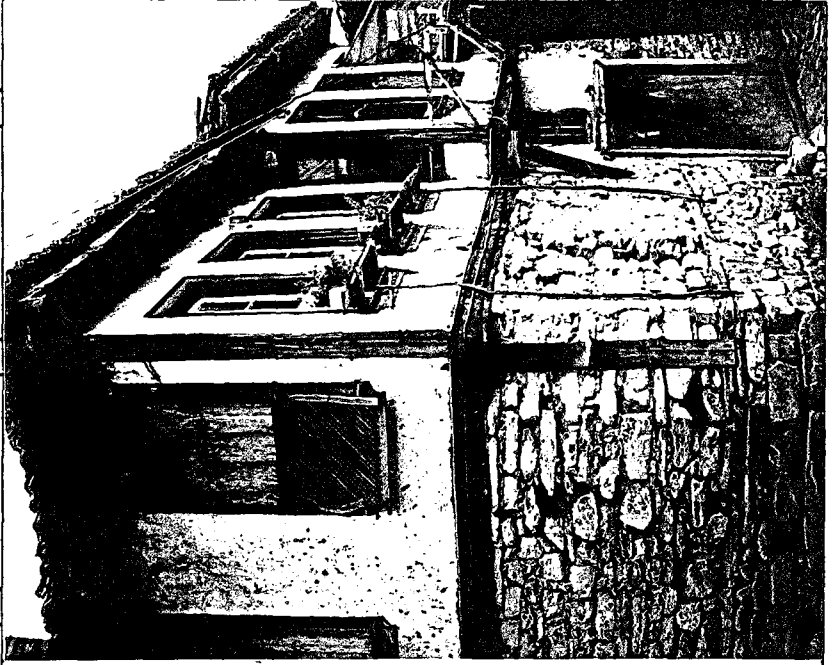
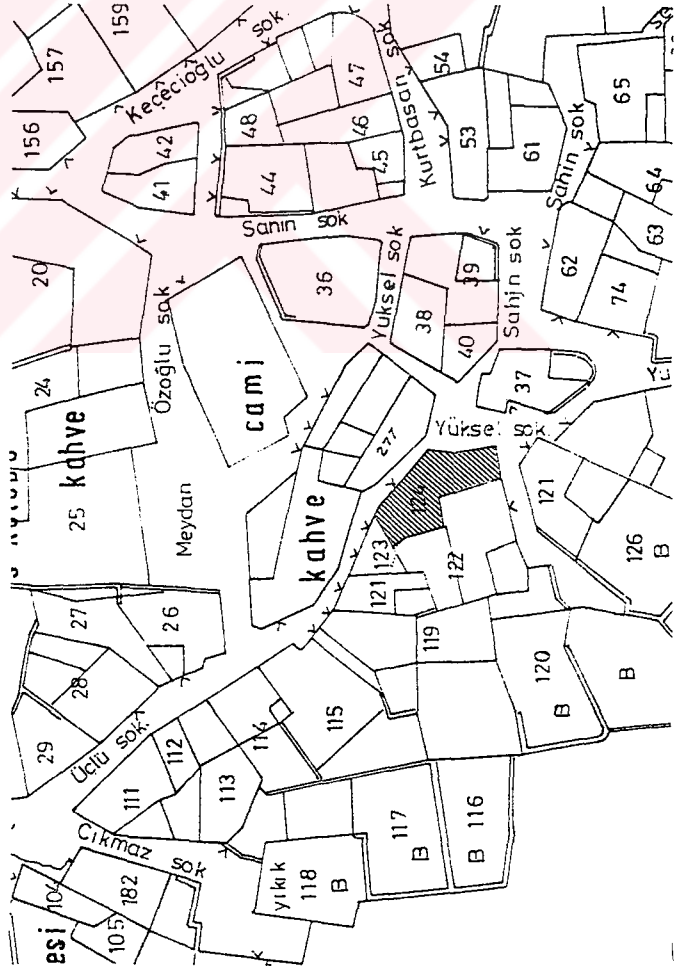
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİRİ	D.K.V.K.E.
T Ü R K İ Y E	MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ İSTANBUL	
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VE YAYINIKLI :
SOKAK VE KAPI NO :	KADASTRO PAFTA	ADA :
ADİ :	YAPITIRAN :	PARSEL
YAPIM TARİHİ :	KİTAP :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
		VAKFIYE :

GENEL TANIM :

Ahşap-karkas sisteminde 2 katlı bir yapıdır. Sıva dışında özgünlüğünü koruyan yapının çatı örtüsü alaturka kiremittir. Günümüzde yapı kullanılmamaktadır.

KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	İÇ YAPI	SUSLEME ELEMANLARI	A	KUTUBET	YOK	
	B	ORTA		B	B			B			İZİ VAR
	C	FENA		C	C			C			ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI

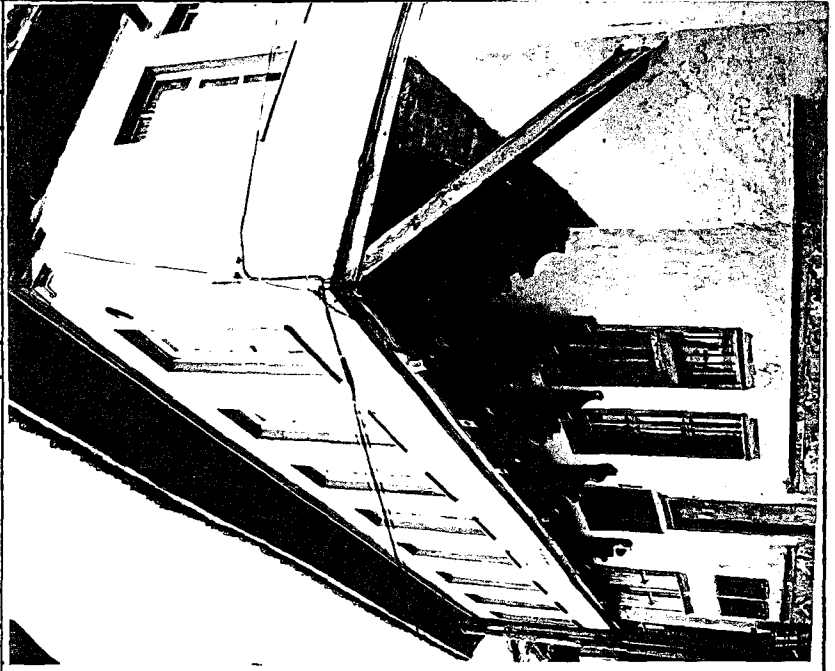
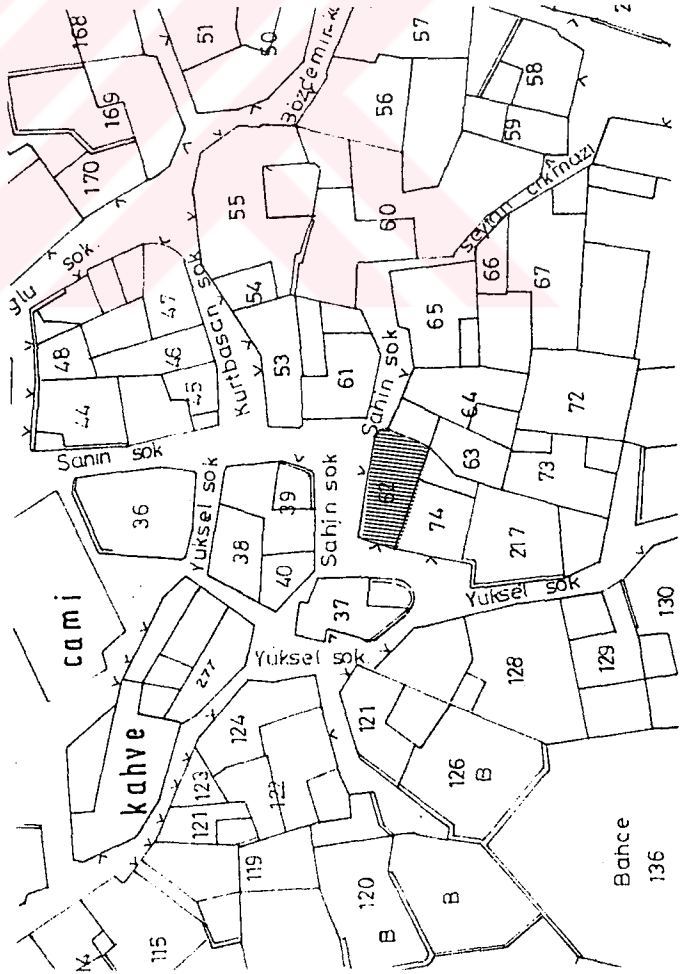

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İL :	MAHALLE KUY VEYA MEYDANI :	PARSEL :	KORUMA DERECESİ :
SOKAK VE KAPANI :	KADASTRO PAFTA ADA :	PARSEL :	ANITSAL :
AD :	YAPITIRAN :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :	ÇEVRESEL :
YAPIM TARİHİ :	KİTAP :	VAKFİYE :	ÇEVREYE AYKIRI :

GENEL TANIM: Uzun süre ilkokul olarak kullanılan yapı, ahşap-karkas sisteminde, iki katlıdır. Geleneksel doku içinde, kaplamalı saçak ve furuş destekli çıkmanın kullanıldığı birkaç yapıdan biridir. Özgünlüğünü koruyan yapı, terkedilmiştir.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAP			DIŞ YAP			İST YAP			İÇ YAP			SOSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			A YOK			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

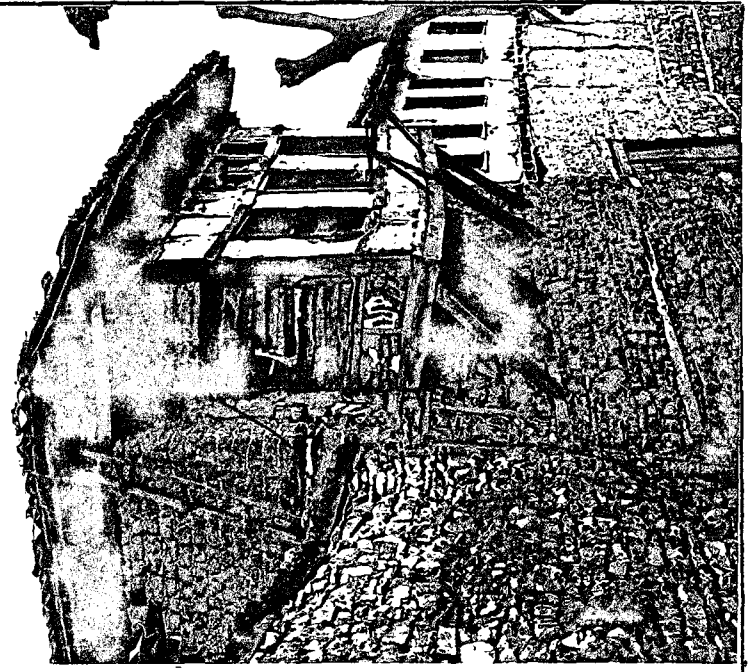
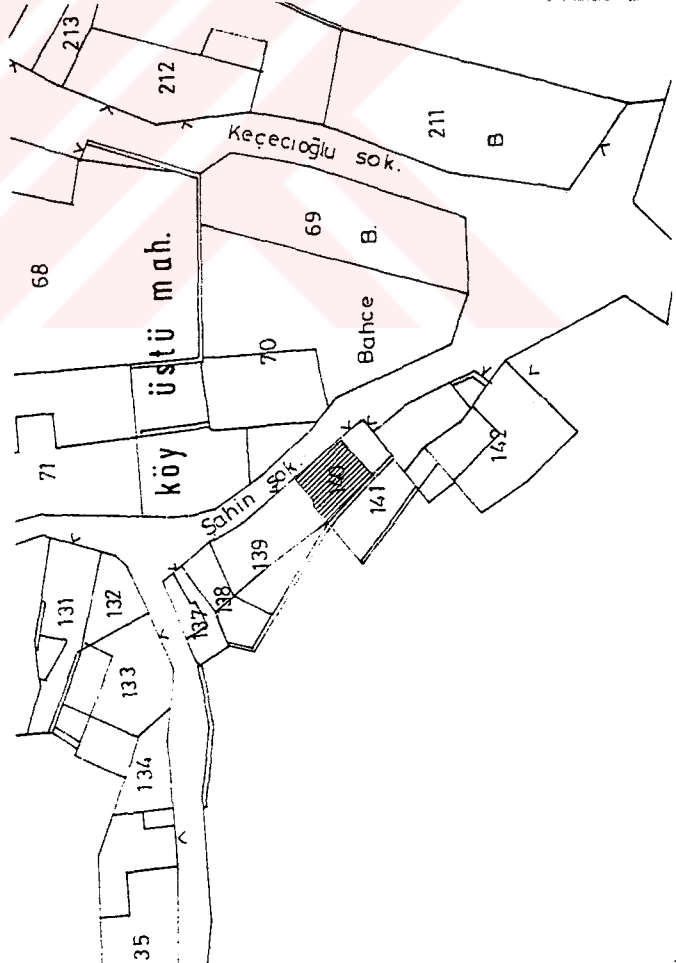
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİRİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERESESİ:
SORAK VE KAPİ NO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA	ANITSAL 1 2 3
ADI :	YAPIM TARİHİ :	ADA :	ÇEVRESEL 1 2 3
		PARSEL	ÇEVREYE AYKIRI
			MİMARİ ÇAĞI (USLUĞU) :
			VAKFIYE :

GENEL TANIM :

Bahçeden girilen yapı ahşap karkas sisteminde iki katlıdır. Orijinal yapımında var olan tepe pencereleri daha sonra kaldırılmıştır. Geleneksel dokuya uygundur. Çatısı alaturka kiremitle kaplıdır.

KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DİŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SOSYEME ELEMENLARI	A	RUTUBET	A	YOK							
	B	ORTA		B		B		B		B		B		B		B	B	B	B	B	B	B
	C	FENA		C		C		C		C		C		C		C	C	C	C	C	C	C

VAZİYET PLANI

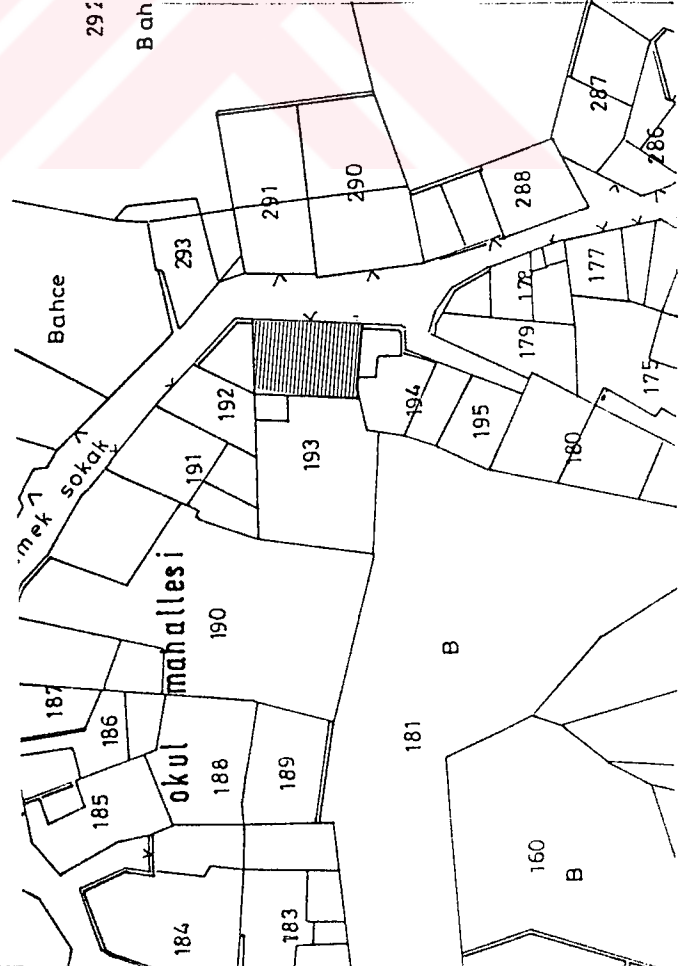

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİMLERİ ARŞİVİ - İSTANBUL		A N İ T
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERECESİ:
SOKAK VE KAPINNO :	YAPIRAN :	KADASTRO PAFTA	ANITSAL 1 2 3
ADİ :	YAPIM TARİHİ :	ADDA :	ÇEVRESEL 1 2 3
		PAKSEL	ÇEVREYE AYKIRI
		YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
		KİTAP NO :	VAKFİYE :

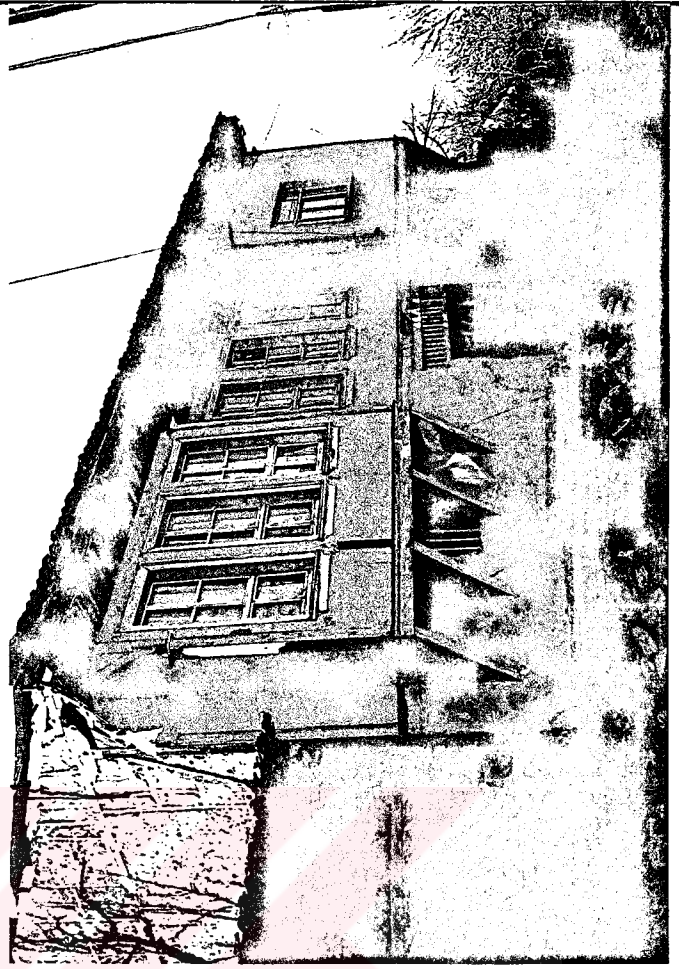
GENEL TANIM: Ahşap-karkas sisteminde 2 katlı bir yapıdır. Zemin katta bir oda, mutfak ve depo, üst katta ikisi çıkmasız 3 oda, batıya bakan bir sofa bulunmaktadır. İçinde yaşayanlarca 65-70 yıllık olduğu belirtilmektedir. Cephede bir odanın pencere boyutları değiştirilmiştir. Özgün bir yapı olarak değerlendirilebilir. Çatı alaturka kiremitle kaplıdır.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			EST YAPI			İÇ YAPI			SOSYEME ELEMANLARI			RUTUBET			A YOK B İZİ VAR C ÖNEMLİ			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF

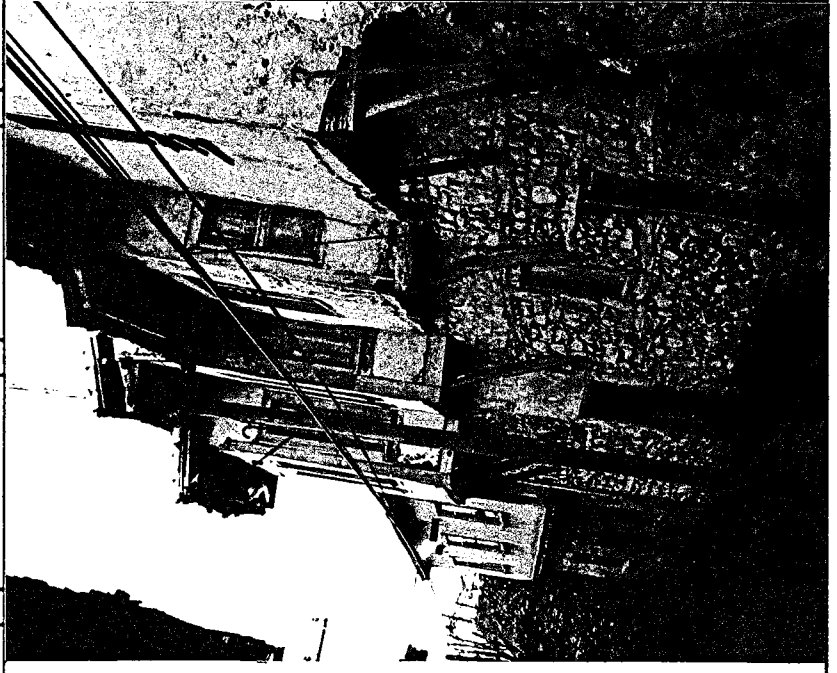
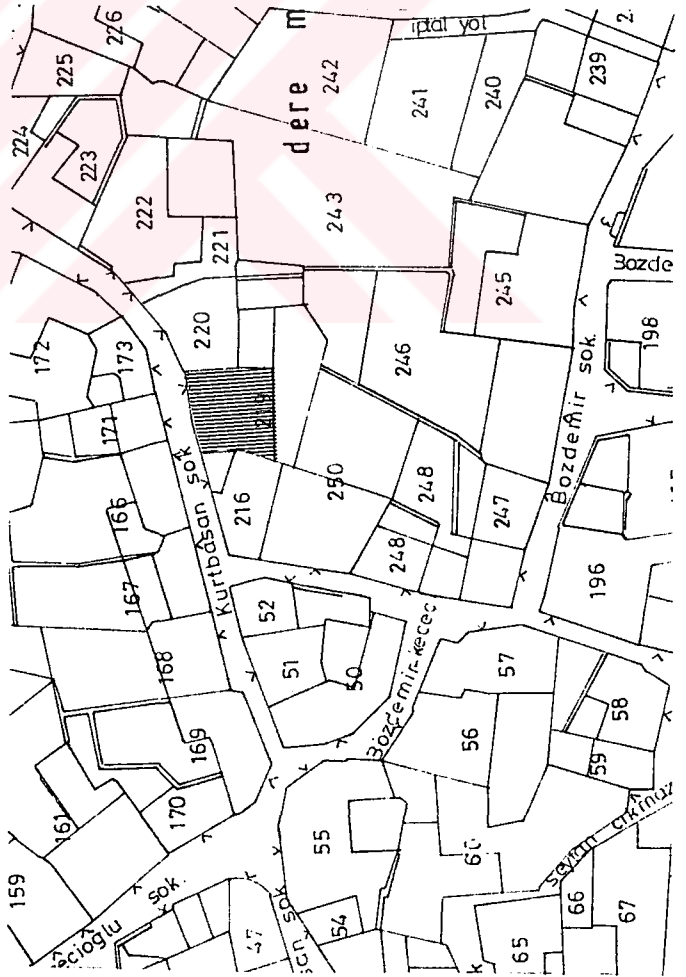

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEYDAN :	KORUMA DEREJESİ :
SOKAK VE KAPINNO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ANITSAL 1 2 3 ÇEVRESEL 1 2 3 ÇEVREYE AYKIRI
ADI :	YAPIM TARİHİ :	YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
		KİTAPBE :	VAKFIYE :

GENEL TANIM: Yapı ahşap-karkas sisteminde 2 katlıdır. Zemin katta tuvalet ve depolama hacimleri, üst katta sokaka bakan 3 oda bulunmaktadır. Ayrıca sofa bölünerek odaya dönüştürülmüş, odalardan birine de mutfak ilave edilmiştir. Üst kat odaları testere diş olarak çıkma yapmıştır. Çatı örtüsü alaturka kiremitlidir.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			ÜST YAPI			İÇ YAPI			SOSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			YOK İZİ VAR ÖNEMLİ			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

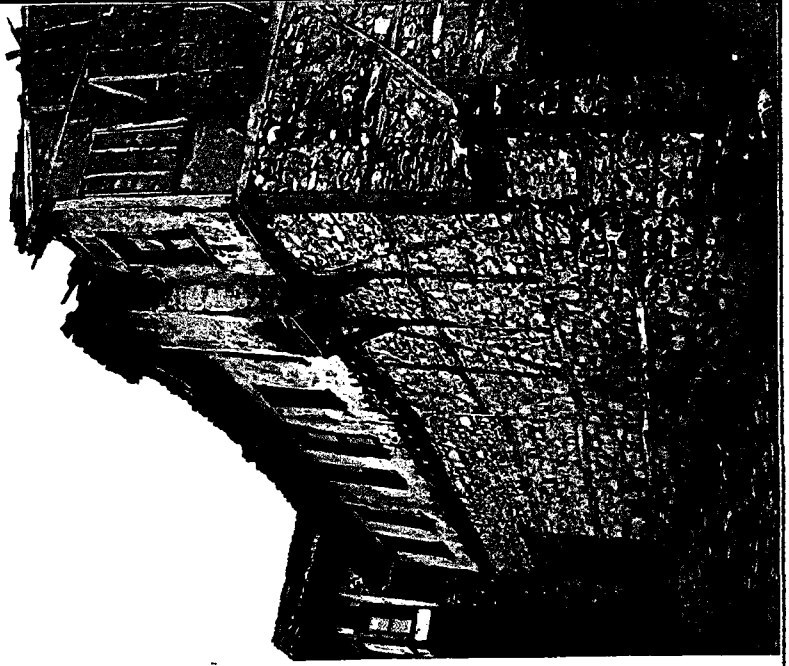
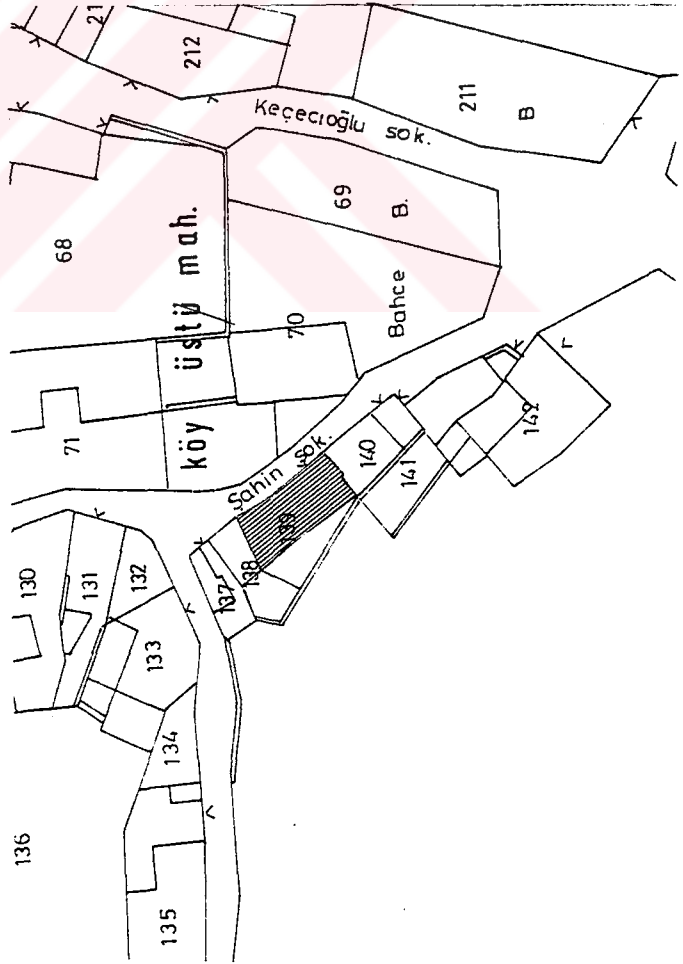

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERECESİ:
SOKAK VE KAPANI NO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA	ANTİSAL 1 2 3
ADİ :	YAPIM TARİHİ :	ADA :	ÇEVRESEL 1 2 3
		PARSEL	ÇEVREYE AYKIRI
		YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
		KİTAP NO :	VAKFIYE :

GENEL TANIM: Cumalıkızık'ta az görülen ocak çıkmalı yapı, ahşap-karkas sisteminde 2 katlıdır. Yapının bir kısmı yıkılmakla beraber geleneksel doku içinde özgünlüğünü korumaktadır. Yapı terk edilmiştir.

KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DİŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	SÜSLEME ELEMANLARI	A	RUTUBET		
	B	ORTA		B		B		B			B	B	B	Zİ VAR
	C	FENÂ		C		C		C			C	C	C	ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI

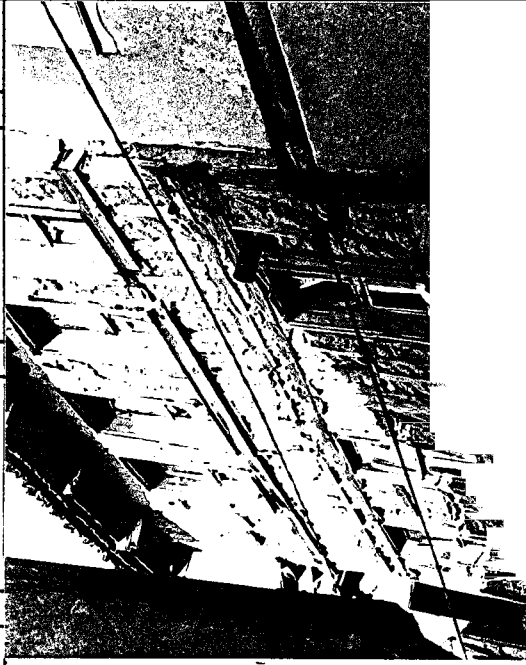
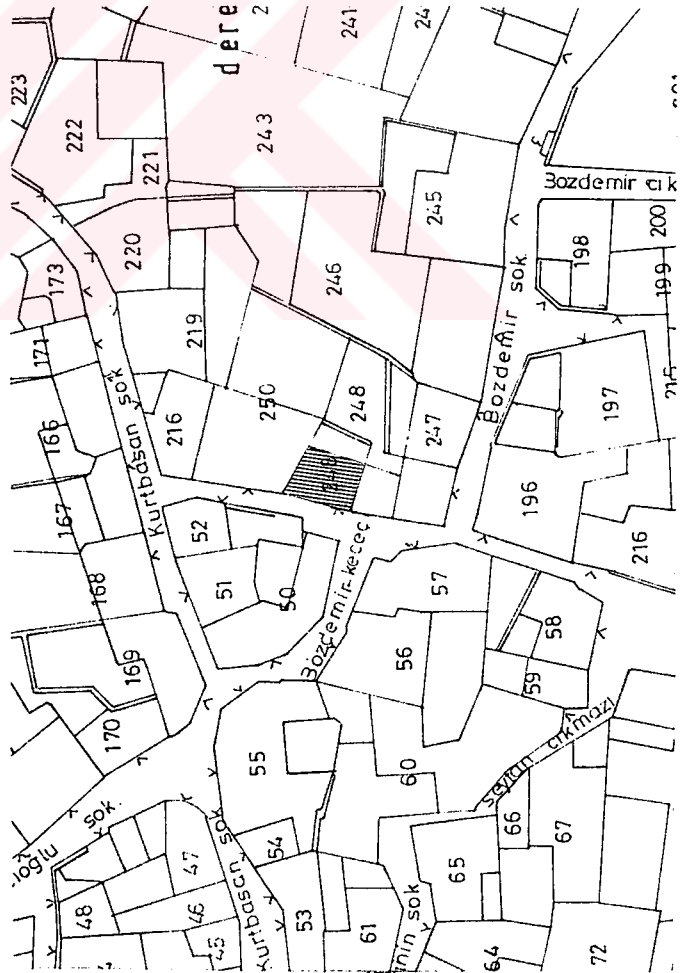

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERESESİ :
SOKAK VE KAPINNO :	KADASTRO	PAFTA	ADA :
ADİ :	YAPITIRAN :	PARSEL	MİMARİ ÇAĞI (OSLUP) :
YAPIM TARİHİ :	KİTAPTE :		VAKFIYE :

GENEL TANIM: Bozulma ve yıpranma nedeniyle terk edilmiş yapı, 3 katlıdır. Geleneksel dokuda cephesi sıvasız bırakılan birkaç örnekten biridir. Zemin kat kargir üst katlar ise kerpiç dolgu ve ahşap katkılıdır. çatısı alaturka kiremit kaplıdır.

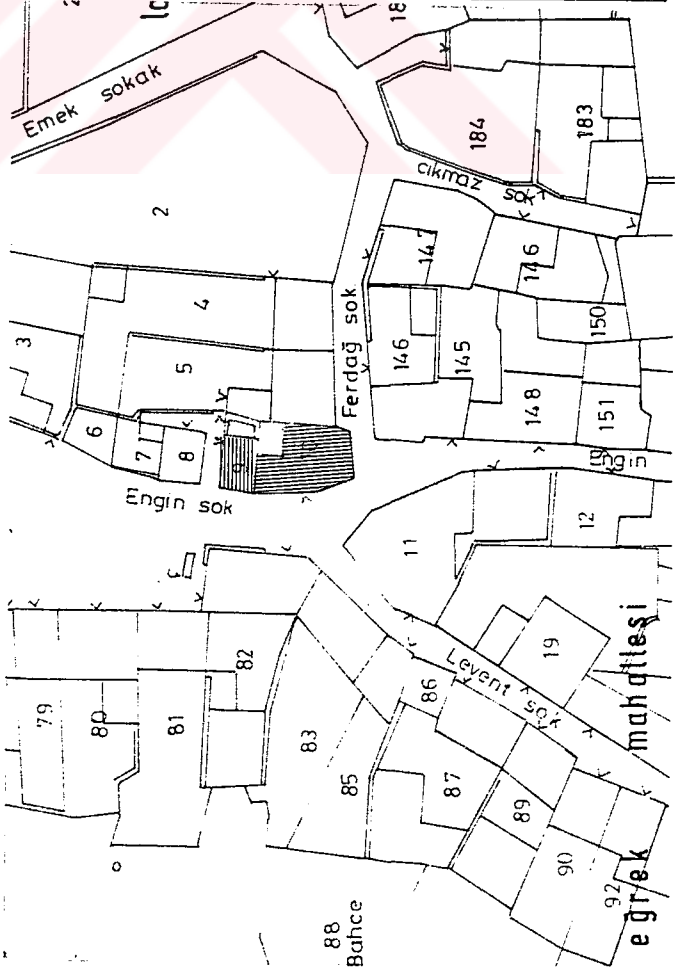
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DİŞ YAPI	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SOSLEME ELEMENLARI	A	RUTUBET	X	YOK						
	B	ORTA		B	B		B		B		B		B	B	B	B	B	B	B	B
	C	FENA		C	C		C		C		C		C	C	C	C	C	C	C	C

VAZİYET PLANI

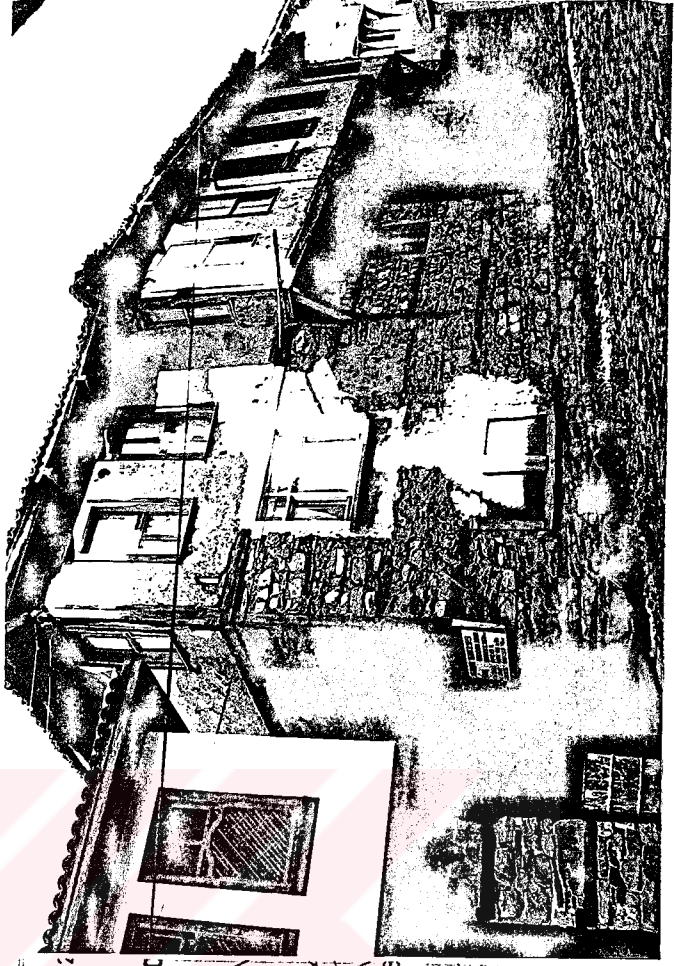

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		A N İ T		ARŞİV NO :		
T Ü R K İ Y E		T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :		KORUMA DERECESİ:		
İl :		İLÇESİ :		KADASTRO		ANITSAL 1 2 3		
SOKAK VE KAPTI NO :		YAPITIRAN :		PAFTA		ÇEVRESEL 1 2 3		
ADI :		YAPIM TARİHİ :		ADA :		ÇEVREYE AYKIRI		
YAPITIRAN :		YAPIM TARİHİ :		PARSEL				
YAPIM TARİHİ :		YAPIM TARİHİ :		MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :				
YAPIM TARİHİ :		YAPIM TARİHİ :		VAKFIYE :				
<p>GENEL TANIM : Ahşap-karkas sisteminde iki katlı bir yapıdır. Kafesleri bozulmuş, zemin katta birkaç basamakla çıkılan oda ilavesiyle cephede pencere açılmıştır. Çatı örtüsü alaturka kiremittir. Yapı günümüzde kullanılmamaktadır.</p>								
KORUMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI		İÇ YAPI		SOSLEME ELEMANLARI		RUTUBET
A İYİ		A		A		A		A
B ORTA		B		B		B		B
C FENA		C		C		C		C
								YOK
								İZİ VAR
								ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF

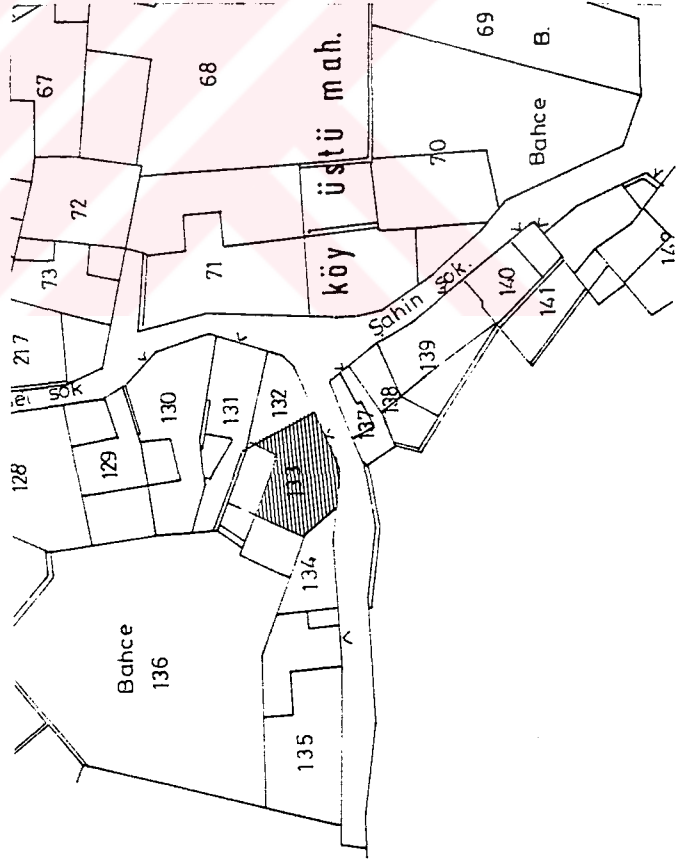
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İÇİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEYKİHİ :	KORUMA DERECESİ :
SOKAK VE KAPINNO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ANITSAL. 1 2 3
ADI :	YAPIM TARİHİ :	PARSEL	ÇEVRESSEL 1 2 3
		MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP) :	ÇEVREYE AYKIRI
		VAKFIYE :	

GENEL TANIM :

Ahşap-karkas sisteminde 2 katlı bir yapıdır. Strüktür ve malzeme olarak yıpranan yapı harabe niteliğindedir. Çatı örtüsü alaturka kiremittir.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			İÇ YAPI			SOSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			YOK İZİ VAR ÖNEMLİ		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C

VAZİYET PLANI

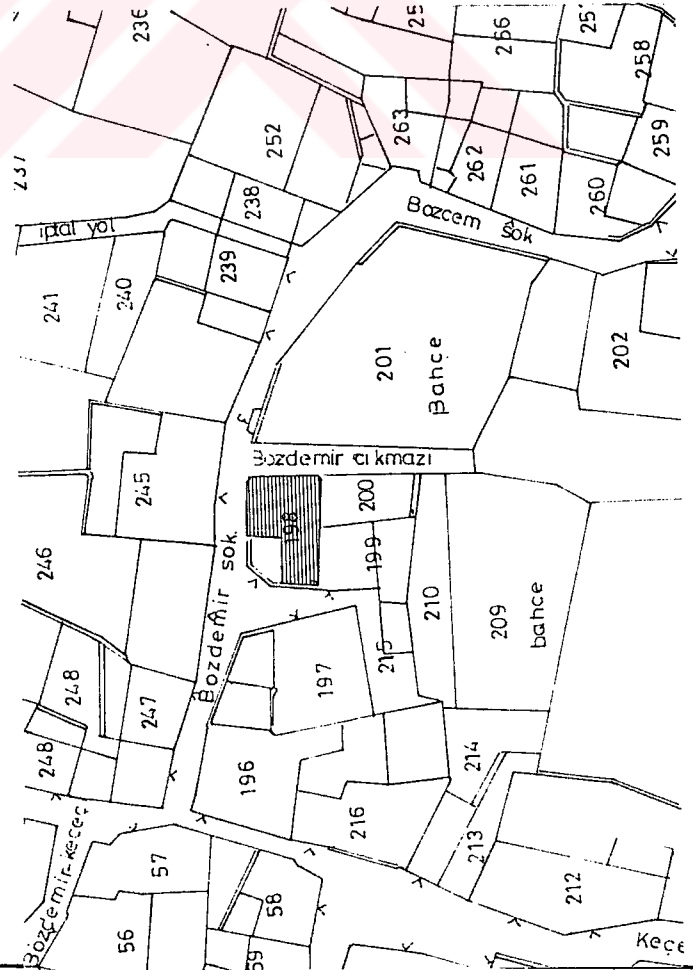
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTELİĞİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.	
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :	
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VE YAMAĞIHLI :	KORUMA DEĞERİ:	ANITSAL. 1 2 3
SOKAK VE KAPNO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ÇEVRESEL 1 2 3	ÇEVREYE AYKIRI
ADİ :	YAPIM TARİHİ :	YAFAN :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :	
		KİTAPÇI :	VAKFIYE :	

GENEL TANIM :

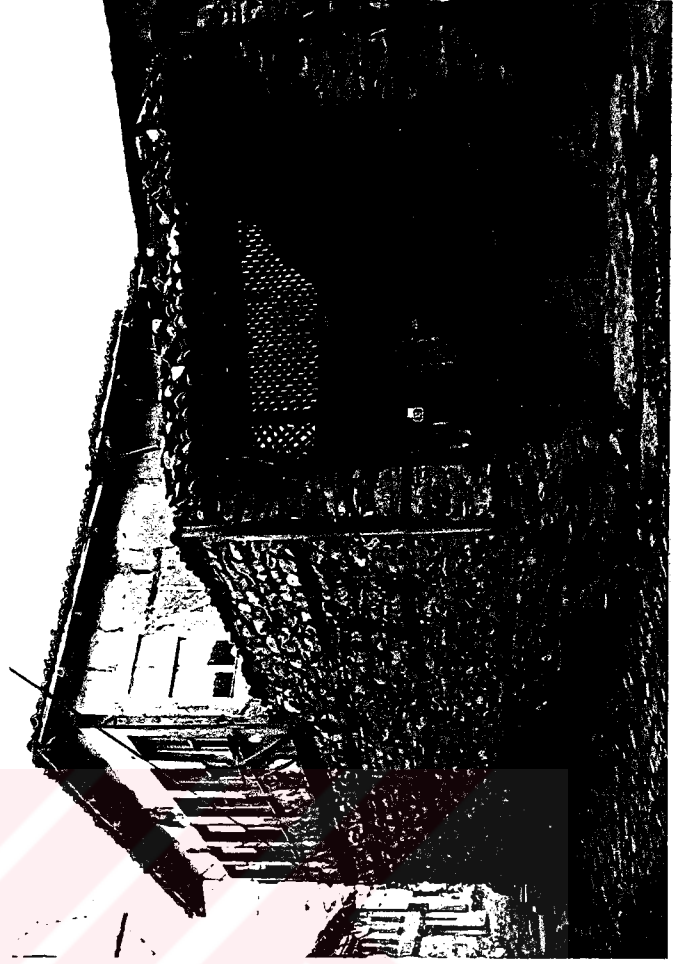
Ahşap-karkas sistemiyle 2 katlı yapılmıştır. Girişi bahçeden dir. Yapının yan duvarına pencere açılması dışında cephe değişimi görülmemekte Geleneksel doku içinde özgünlüğünü korumaktadır. Çatı örtüsü alaturka kiremittir.

KORUMA DURUMU	TAŞIVICI YAPI			DIŞ YAPI			İSTI YAPI			İÇ YAPI			SÜSLEM ELEMANLARI			RUTUBET			YOK İZİ VAR ÖNEMLİ			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

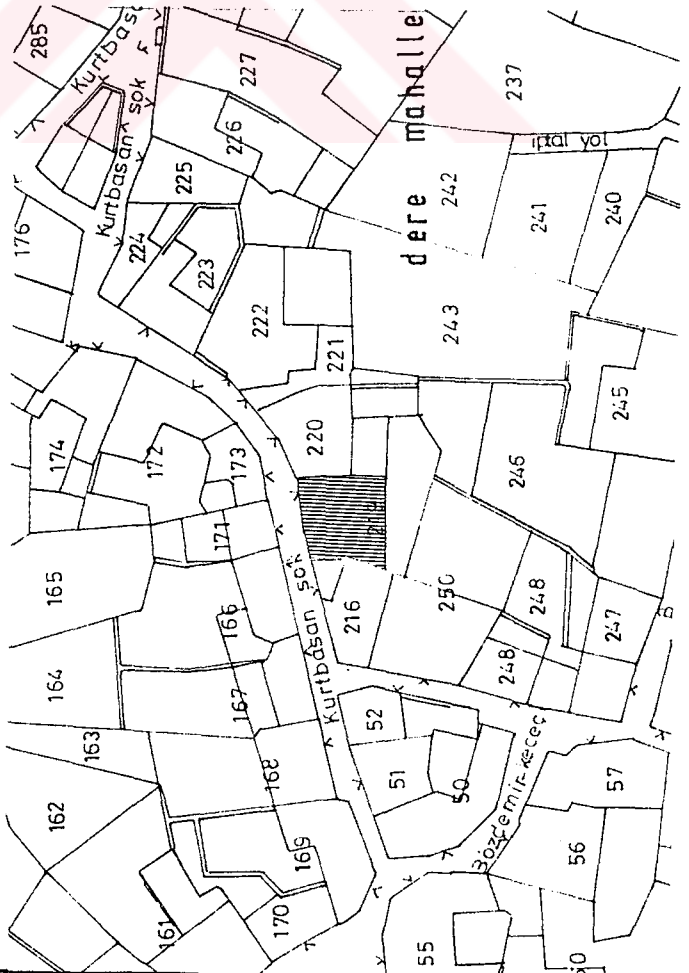

FOTOĞRAF

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİLERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.					
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ	İSTANBUL	ARŞİV NO :					
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DEĞERESİ :					
SOKAK VE KAPI NO :	YAPITIRAN :	KADASTRO PAFTA ADA :	ANITSAL					
ADI :	YAPIM TARİHİ :	KİTAPESİ :	ÇEVRESEL					
			ÇEVREYE AYKIRI					
			1 2 3					
			1 2 3					
GENEL TANIM :		MİMARİ ÇAĞI (USLUUP) :						
Ahşap-karkas sisteminde 2 katlı yapıdır. Zemin kata sonradan oda ilave edilmişle, sağır cepheye pencere açılmıştır. Genelde dokuya uyum sağlamaktadır. Çatı örtüsü alaturka kiremittir.		YAKİTİYE :						
KORUMA DURUMU	A İYİ B ORTA C FENÂ	TAŞIYICI YAPI A B C	DIŞ YAPI A B C	ÜST YAPI A B C	İÇ YAPI A B C	SOSYEME ELEMANLARI A B C	RUTUBET A B C	A YOK B İZİ VAR C ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI

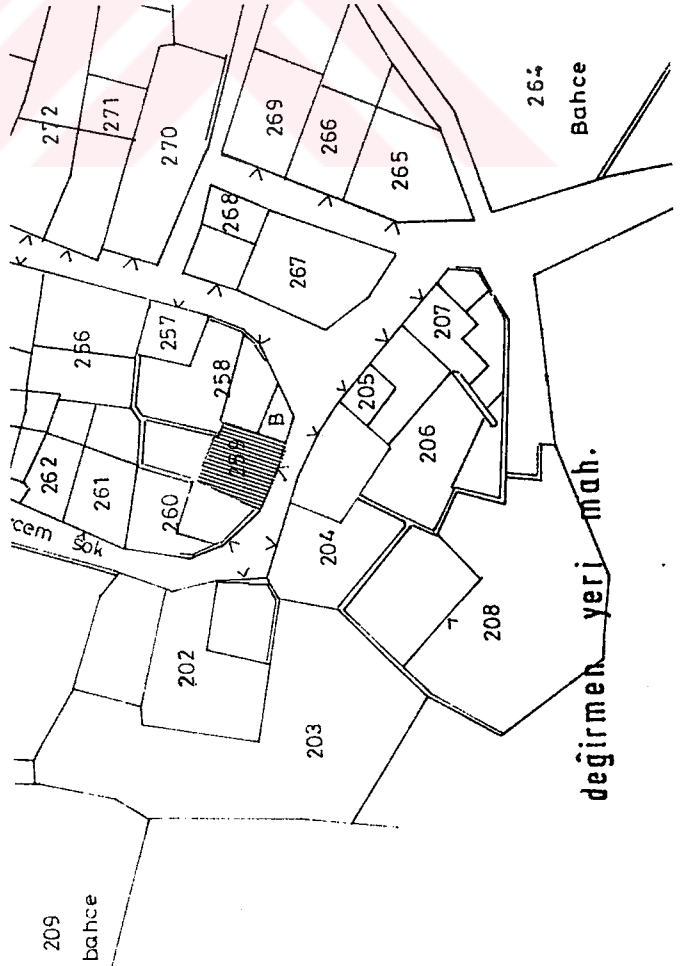
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİLERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MADALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERECESİ:
SOKAK VE KAPI NO :	KADASTRO	PAFTA	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
ADİ :	YAPAN :	ADA :	PARSEL
YAPIM TARİHİ :	KİTAP :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :	
		VAKFIYE :	

GENEL TANIM :

Ahşap-karkas sisteminde 2 katlı yapılmıştır. Dış cephesinde yıpranma ve basit onarımdan başka değişim söz konusu değildir. Geleneksel doku içinde özgünlüğünü korumaktadır. Çatı örtüsü alaturka kiremittir.

KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	EST. YAPI	İÇ YAPI	SUSLEME ELEMENTLARI	RUTUBET		
	B	ORTA		A					B	C	
	C	FENA		C							
			A	B	C				A	YOK	
									B	İZLİ VAR	
									C	ÖNEMLİ	

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF

değirmen yeri mah.

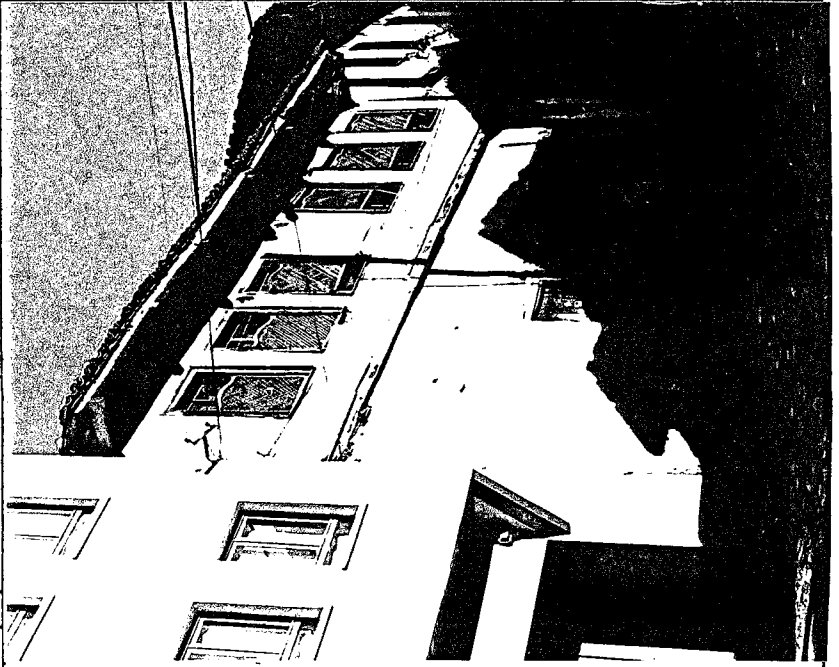
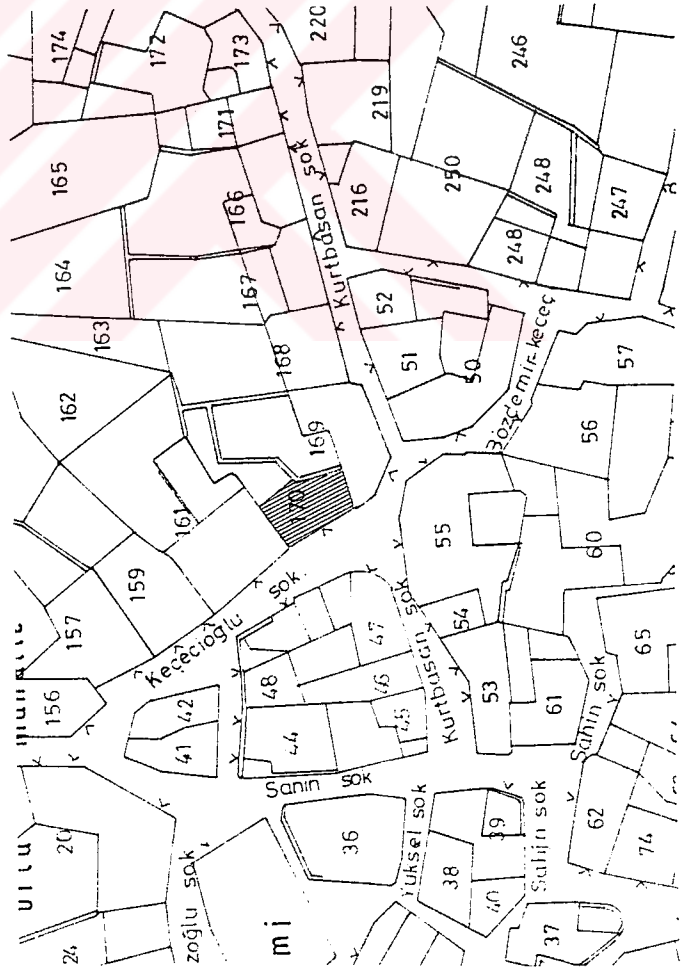
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTİRİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
TÜRKİYE	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İL :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERECESİ :
SOKAK VE KAPI NO :	KADASTRO PAFTA	ADA :	ANITSAL 1 2 3 ÇEVRESEL 1 2 3 ÇEVREYE AYKIRI
ADİ :	YAPITIRAN :	YAPAN :	MİMARLIK ÇAĞI (USLUP) :
	YAPIM TARİHİ :	KİTAP :	VAKFIYE :

GENEL TANIM :

Ahşap-karkas sisteminde 2 katlı bir yapıdır. Yapı sıva yıpranmaları dışında özgünlüğünü korumaktadır.
Çatı örtüsü alaturka kiremittir. Günümüzde yapı kullanılmamaktadır.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			İÇ YAPI			SÜSLEME ELEMANLARI			RUTUBET		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C

VAZİYET PLANI

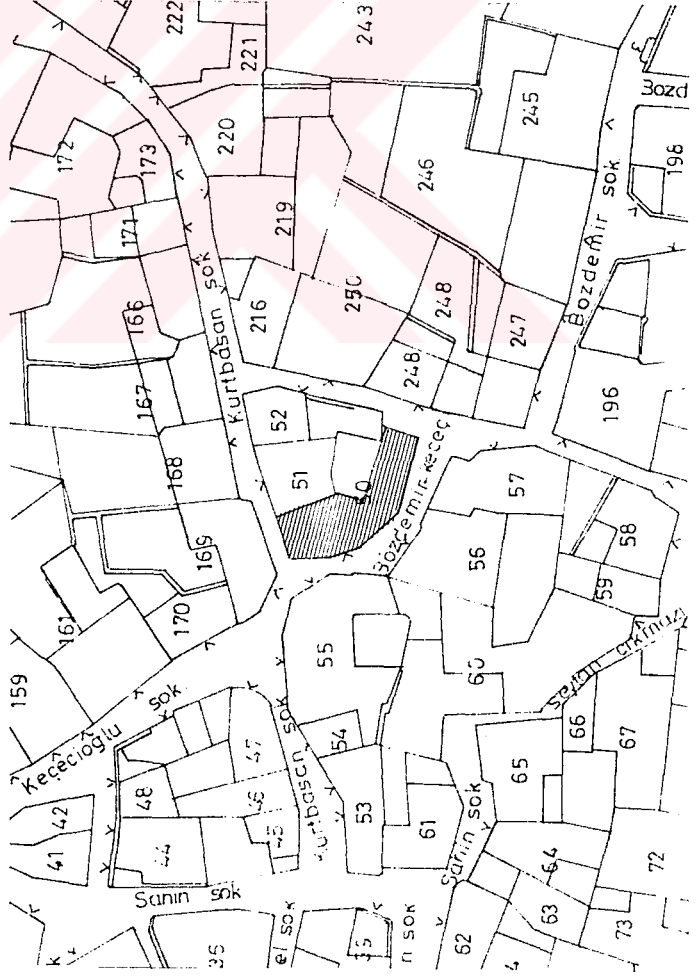
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİVİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEKARHİ :	KORUMA DERJESİ :
SOKAK VE KAPINNO :	YAPITIRAN :	KADASTRO	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
ADİ :	YAPIM TARİHİ :	PALLA	1 2 3
		ADA :	1 2 3
		YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI (USLUP) :
		KILABE :	VAKFİYE :
			PARSEL

GENEL TANIMI:

Geleneksel dokunun organik olmasından kaynaklanan gönyesiz köşe parselde yer alan yapı 2 katlıdır.
Çatı örtüsü alaturka kiremittir.

KORUMA DURUMU	A İYİ			TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			İÇ YAPI			SOSLEME ELEMENLARI			RUTUBET			A YOK			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

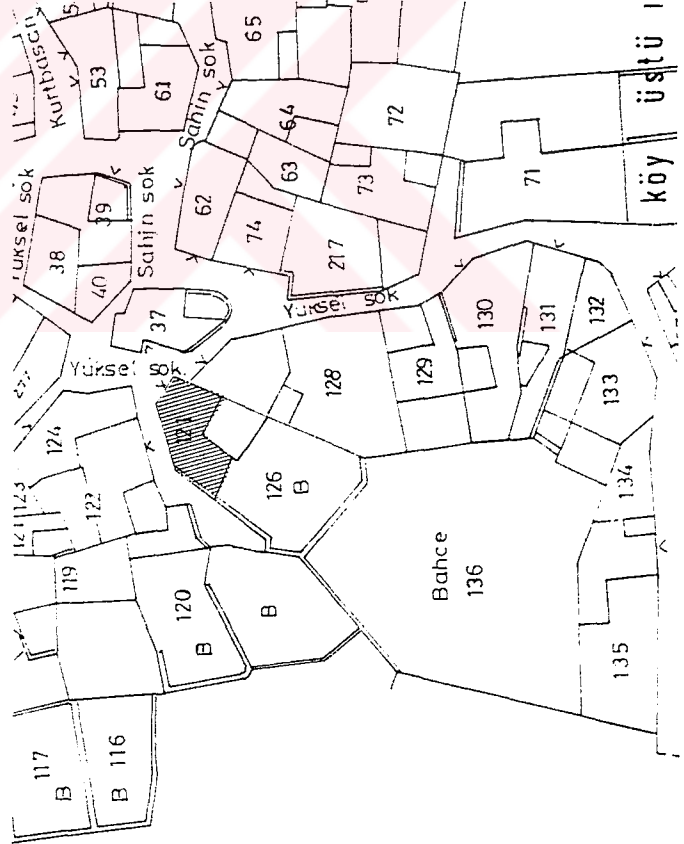
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANİTÜRİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO :
T Ü R K İ Y E	T.C. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALI ARŞİNİ - İSTANBUL		ARŞİV NO :
İLİ :	İLÇESİ :	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ :	KORUMA DERECESİ :
SOKAK VE KAPINÖ :	YAPININ ADI :	KADASTRO PAFTA	ANITSAL ÇEVRESEL ÇEVREYE AYKIRI
ADİ :	YAPININ ADI :	YAPAN :	1 2 3 1 2 3
YAPIM TARİHİ :	YAPININ ADI :	KİLABİ :	PARSEL
			MİMARİ ÇAĞI (USLUP)
			VAKFIYE :

GENEL TANIM :

Zemin katı kargir, üst katı kerpiç dolgulu olan yapı 2 katlıdır. Sivasız bırakılmasına rağmen sonradan çivit mavisi rengine boyanması özelliğini bozmuştur. Çatısı alaturka kiremitle kaplıdır.

KORUMA DURUMU	TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			İÇ YAPI			SUSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			YOK IZI VAR ÖNEMLİ		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C

VAZİYET PLANI

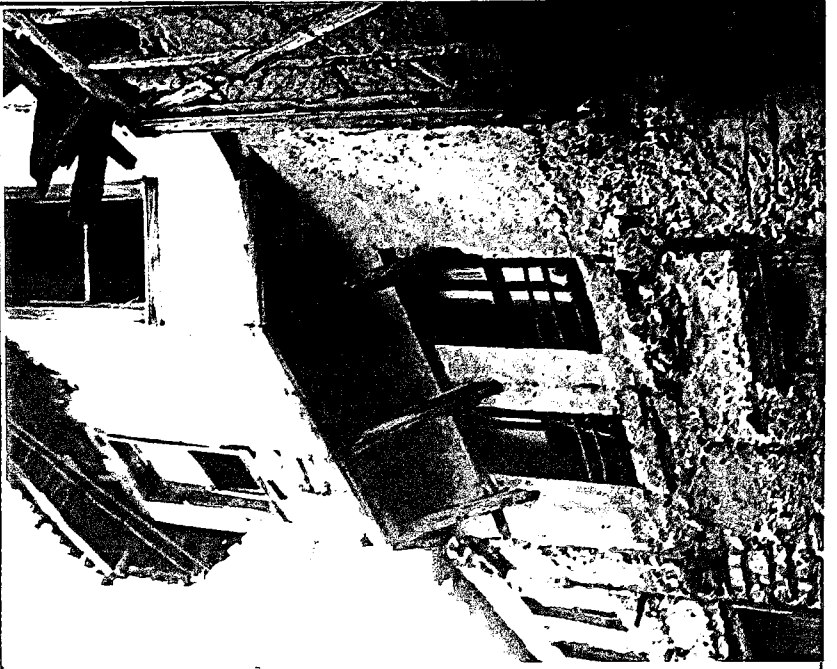
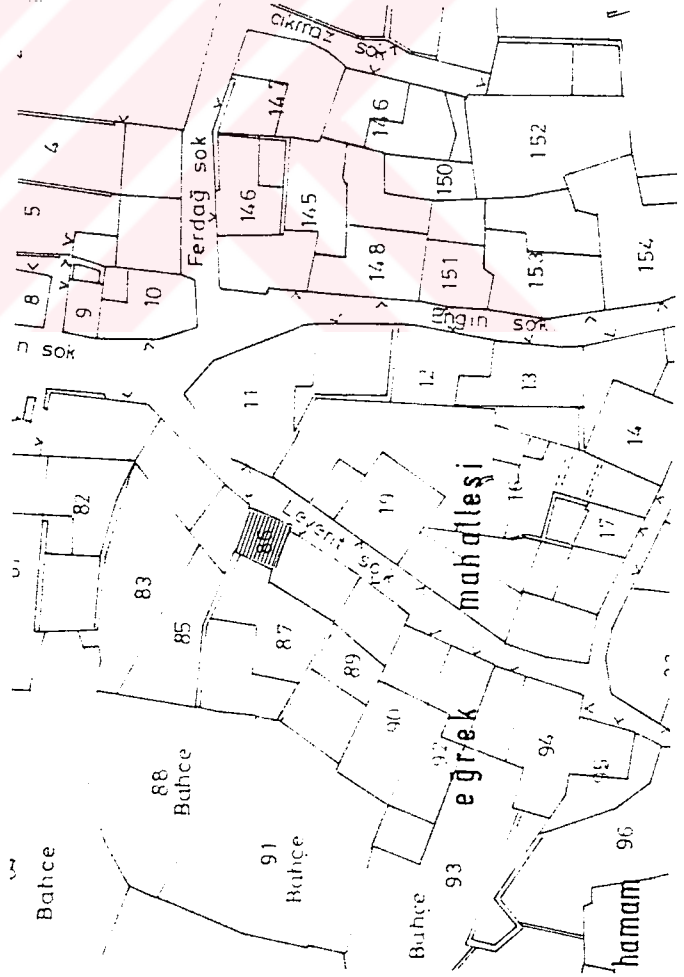
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ENVANTER NO.
T Ü R K İ Y E	MİMAR SINAN ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ RESTORASYON ANA BİLİM DALLARŞİVİ İSTANBUL		ARŞİV NO :
İL :	MAHALLE KÖY VEYA MEYDAN :		ANITSAL. 1 2 3 ÇEVRESEL. 1 2 3 ÇEVREYE AYKIRI
SOKAK VE KAPINNO :	KADASTRO PAZLA ADA: PARSEL		KORUMA DERGESİ:
ADI :	YAPAN :	MİMARİ ÇAĞI	
	YAPIM TARİHİ :	(USLUP)	
		VAKİFE :	

GENEL TANIM :

Yapı ahşap-karkas sisteminde 2 katlıdır. Yapı değişime uğramasına rağmen kötüleşmiş fiziksel durumu ile müdahale önceliği olan bir yapıdır.

KORUMA DURUMU	A İYİ			TAŞIYICI YAPI			DIŞ YAPI			ESTİ YAPI			İÇ YAPI			SOSLEME ELEMANLARI			RUTUBET			A YOK B İZİ VAR C ÖNEMLİ			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	

VAZİYET PLANI

3.1.1 Cumalıkızık Köyü Genel doku Analizi

Cumalıkızık geleneksel dokusunu oluşturan yapıların irdelenmesi; yapıların yapısal durumu, yapı önem dereceleri, yapı sistemi, cephe değişimi ve kat adetleri olarak ele alınmıştır.

Yapısal Durum:

İyi- Genel olarak yüzeysel onarım gerektiren yapılardır. Sıvadaki çatlaklar, yapı elemanlarında görülen bozulmalar gibi.

Orta- Malzeme ve yapı sistemi açısından onarım gerektiren yapılardır.

Kötü- Yapı sisteminde çökmeler görülen kullanılmaz haldeki yapılardır.

Yapı Önem Dereceleri:

Birinci derece korunması gereken yapılar: Geleneksel mimari özgünlüğünü korumuş, küçük onarımlar dışında değişime uğramamış yapılardır.

İkinci derece korunması gereken yapılar: Plan ve cephe üzerindeki kapı, pencere oran ve düzenlerinin değişimlere uğramasına rağmen, geleneksel özelliklerini koruyan yapılardır.

Çevreye aykırı yapılar: Bu gruba giren yapılar, uğradığı değişimler sonucu mimari özelliklerini tamamen yitirmiş yapılar ile biçim ve oranları bakımından çevreye uyum sağlayamayan yeni yapılardır.

Yapı Sistemi:

Yapıların ahşap, B.A.karkas ve yığma olmalarına göre değerlendirilmesidir.

Cephe Değişimi:

Yöresel: Kapı, pencere oran ve düzenlerinde hiçbir değişime uğramamış, cephe özgünlüğünü koruyan değişmemiş yapılardır.

Az değişmiş yapılar: Yapıda görölen küçük değişikliklerdir. Soba borusu delikleri bir veya iki pencerenin boyutsal değişime uğraması gibi.

Çok değişmiş yapılar: Pencere boyutlarının değişimi, yeni kapı ilavesi ve sıvasız bırakılmış geleneksel yapıların sıvanması gibi.

Çevreye aykırı yapılar: Yapı biçim ve oranları bakımından çevreye uyum sağlamayan yeni yapılardır.

Kat Adetleri

geleneksel Cumalıkızık yerleşiminde kat adetleri bir,iki ve üçtür.Genellikle iki katlı yapılar çoğunluktadır.

ky ylu →

BURSA

MERKEZ-CUMALIKIZIK

BURSA B 27-4-09-a

Yapısal Durum

İyi

Orta

Kötü

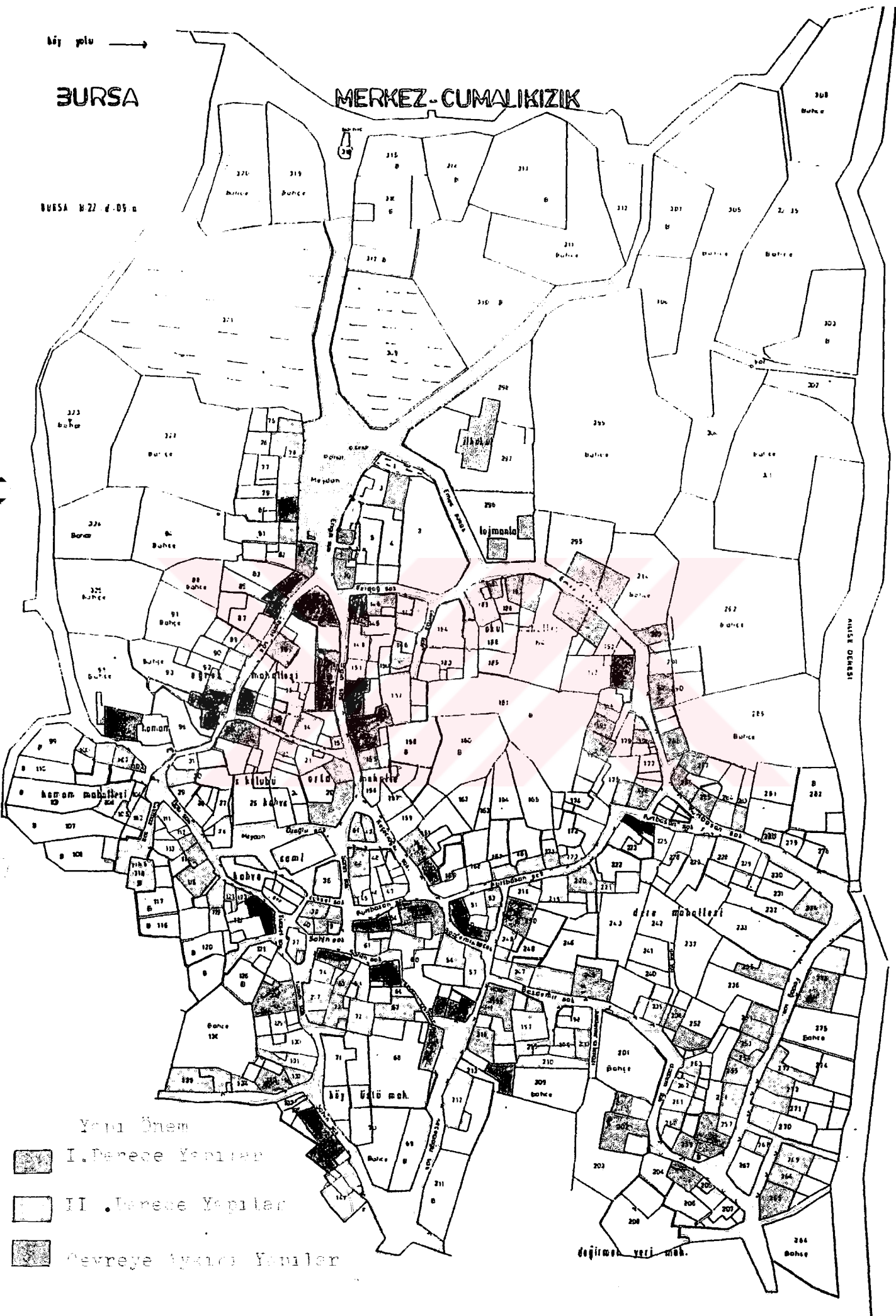
Çevreye Aykırı

ky ylu →

BURSA

MERKEZ - CUMALIKIZIK

BURSA N:22 d-09 a

Yeni Önem

I. Derece Yapılar

II. Derece Yapılar

Çevreye Açık Yapılar

değirmen veri mah.

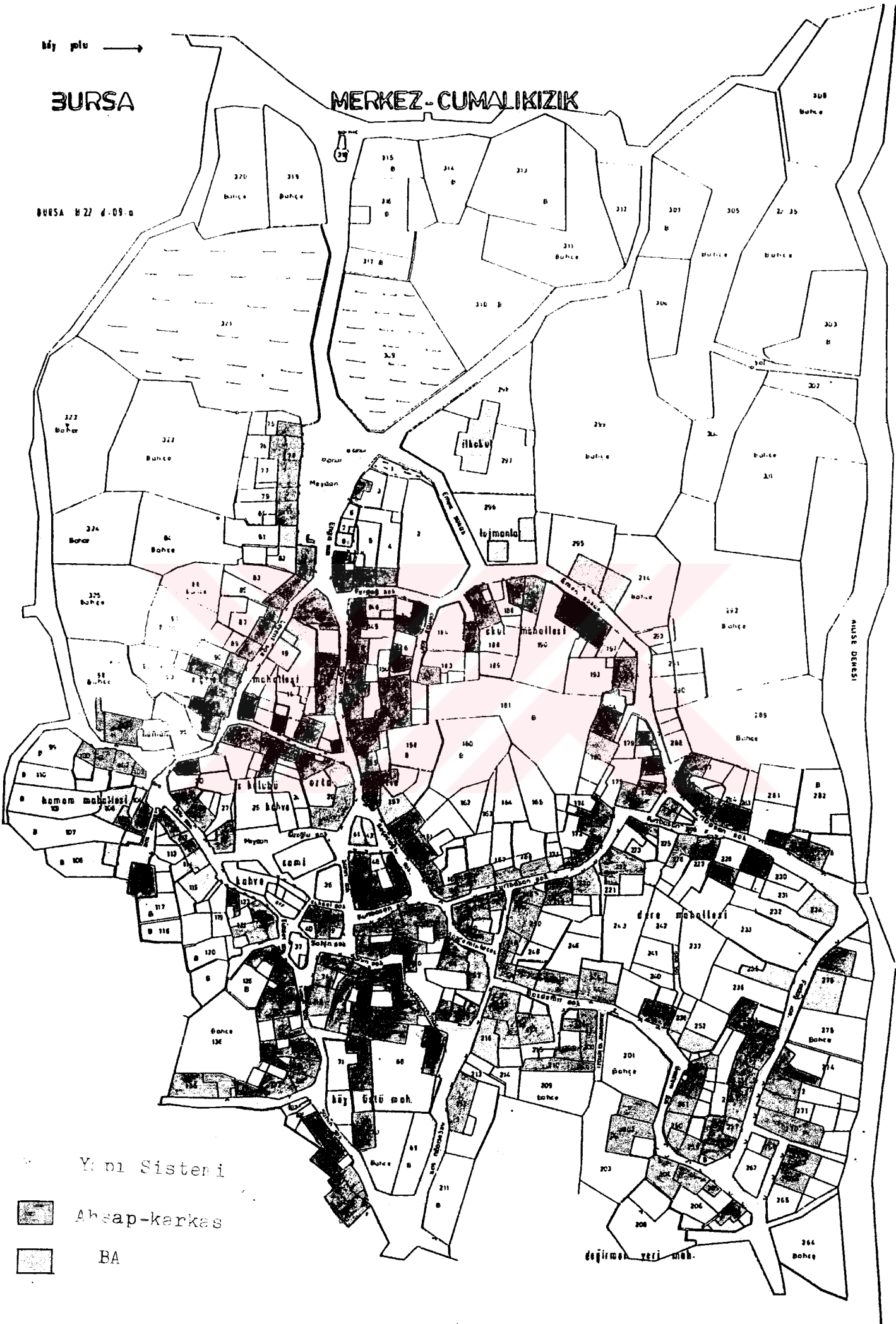

büy. yolu →

BURSA

MERKEZ - CUMALIKIZIK

BURSA H 27 / 09 - a

Yeni Sistemi

Ahşap-karkas

BA

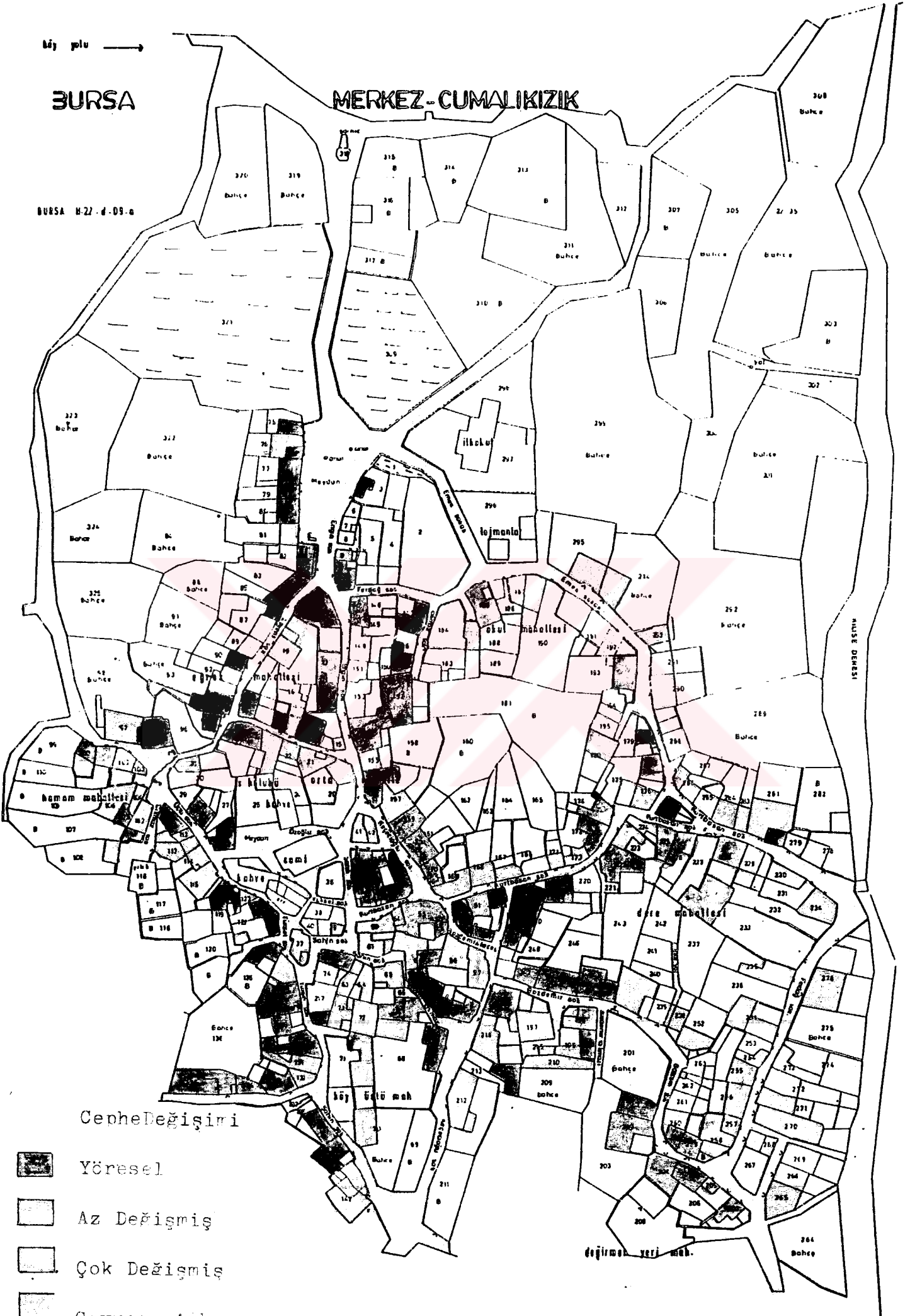
değişme veri mob.

ky pln →

BURSA

MERKEZ-CUMALIKIZIK

BURSA N:22-d-09-a

CepheDeğişimi

Yöresel

Az Değişmiş

Çok Değişmiş

Çevreye Aykırı

høy yolu →

BURSA

MERKEZ - CUMALIKIZIK

BURSA B27-d-09-a

Kat Adetleri

- Tek Katlı
- İki Katlı
- Üç Katlı

değişim yılı: 1988

3.2. Cumalıkızık Köyü Genel Doku Özellikleri

Cumalıkızık köyü Ankara karayolundan 3 km içeriye doğru devam eden asfalt yolu bitiminde başlar. Yol kayrak taş olarak köy mezarlığı arasından devam ederek, meydana sona erer. Köyün üst noktalarına ulaşım Levent, Engin ve Emek sokakları ve bu sokaklara bağlanan yollarla yapılabilir. Yerleşimin çevresi bahçelerle çevrelenmektedir.

Yerleşim dokusu yolların istikametinde eğimli bir arazide oluşmuştur. Köyün oluşumu hane sayısı arttıkça, yeni evler ve sokaklar ilave edilerek gerçekleştiğinden, planlı bir yerleşim sözkonusu değildir. Köyde Değirmenyeri, Köyüstü, Dere, Okul, Hamam, Eğrek ve Orta mahallelerden oluşan yedi mahalle vardır. Eski Türk mahallesinin sosyal düzenini ve komşuluk ilişkilerini yansıtan yerleşimde cami ana merkezdir. Ayrıca iki kahve de burada bulunmaktadır. 1983'de Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılan köyün hamamı ise Levent sokağı ile Üçlüğü sokağın kesiştiği küçük meydana yer alır.

Sokaklar genelde ancak iki yük hayvanının geçeceği genişliktedir. Bu genişlik değişmekle beraber, max.2,5 m'yi geçmemektedir. Ayrıca Türk yerleşim dokusunda oldukça sık görülen çıkmaz sokaklara burada da rastlanmaktadır. Yerleşim dokusu organik bir yapıya sahip olduğundan, birbirini dik kesen sokaklar yoktur. Sokakların kesiştiği yerlerde köşe parsellerin pahlanmasından kaynaklanan küçük alanlar oluşmuştur. Sokaklarda yeşil ögesi birçok evin önünde bulunan asmalarla sağlanmakla beraber, bazı evlerin bahçelerinden taşan ağaçlar da önemli yer tutar. Ayrıca köyün girişinde

yer alan doğal anıtlarımız arasında önemini küçümseyemeyeceğimiz iki tarihi çınarı da unutmamak gerekir.

Sokakları bitişik nizamda iki veya üç katlı evler çevrelemektedir. Yapım tarihleri pek belirgin olmayan evlerin en eskileri genelde Eğrek yeni adıyla Levent sokağında bulunmaktadır. Yaşam şekilleri nedeniyle dışa kapalı içe dönük olan iki veya üç katlı bu yapılar birinci kata kadar yükselen sağır taş duvarları, çıkmaları, pencere, kafes, kapı gibi mimari elemanların oranlarındaki uyumları ile ahenk içindedirler. Yanyana duran bu evlerin yüksekliklerindeki farklılıklar değişik plastik görünümler sağlamaktadır.

Cumalıkızık köyü yerleşim dokusunun görünümünü etkileyen en önemli faktörlerden birisi de yörenin geleneksel malzemelerini oluşturan ahşabın yanısıra "taş"dır. Sokaklarda döşeme malzemesi olarak kullanılan taş, yolların ortasına eğim verilerek döşenmiştir. Bu eğim, saçaklardan gelen yağmur sularının evlere sıçramasını ve yolda yürüyenlerin ıslanmasını önlemektedir. Ayrıca yaz aylarında serinlemek ve su sesinin insanda yarattığı manevi hazdan yararlanmak nedeniyle köyün güneyinden gelen su yeterli bahçe sulaması yapıldıktan sonra, bu eğimli yolla sokağa akıtılır.

Sokağı örten taş evlerin zemin kat seviyesinde devam ettiği gibi bazı evlerin çatılarında son bulur. Bu durum sokak ile yapının birlikte algılanmasını güçlendirmektedir.

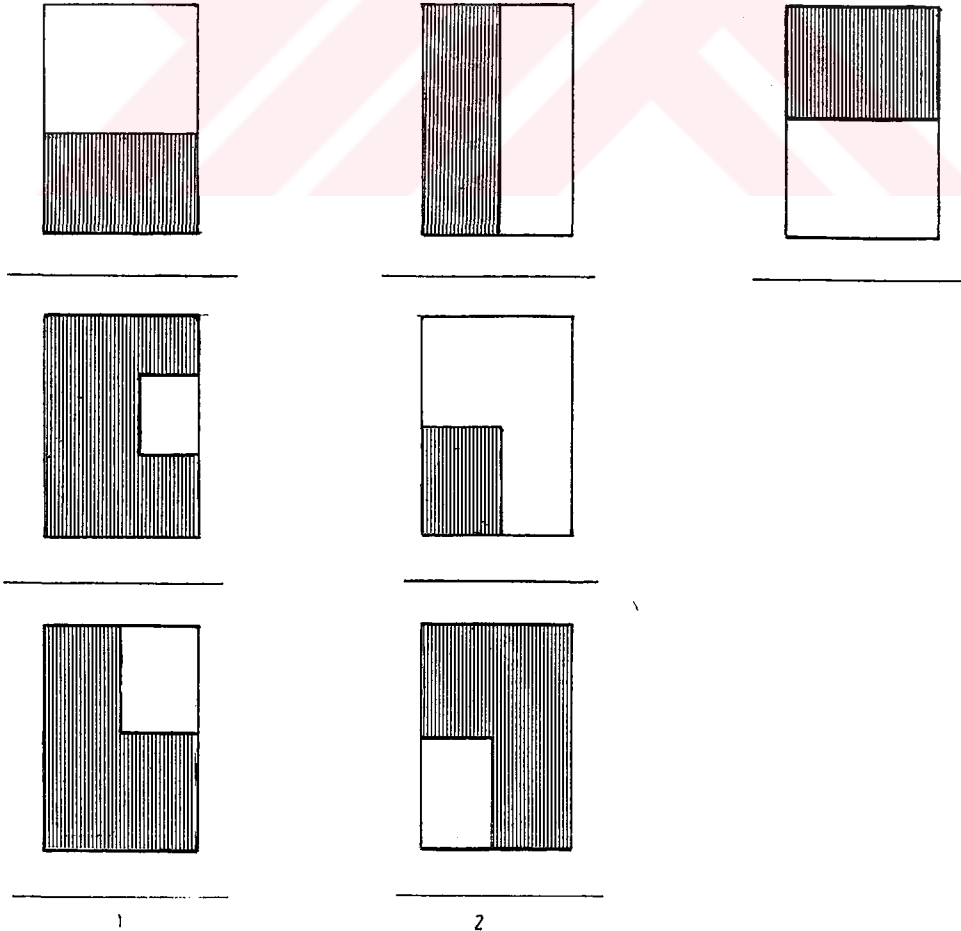
Cumalıkızık köyü'nde yer alan yapıların parsel içindeki konumları incelendiğinde, konutların parselden mümkün olduğu kadar faydalandığı görülmektedir. Bazı örneklerde parselin tamamı yapı olarak değerlendirilmiştir. Parsel bölünmeleri, yapı ve

sokakla ilişkilerine göre farklılık gösterir. Genel olarak parseller arkaya doğru uzanmaktadır. Köşe parseller ise daha büyük ve yayvandır ve parsel üzerindeki yapı parselin büyük bölümüne yayılmıştır. Parsel üzerindeki yapıların sokak ile bağlantıları üç değişik şekildedir.

1- Yapı parselin sokağa bakan tarafa yerleştirilmiş, bahçe arka plana alınmıştır. Yerleşme dokusunda en çok görülen durumdur.

2- Yapı ile bahçe yol cephesinde yanyana yer almıştır. Genelde giriş bahçe duvarı üzerinde bulunan kapıdandır.

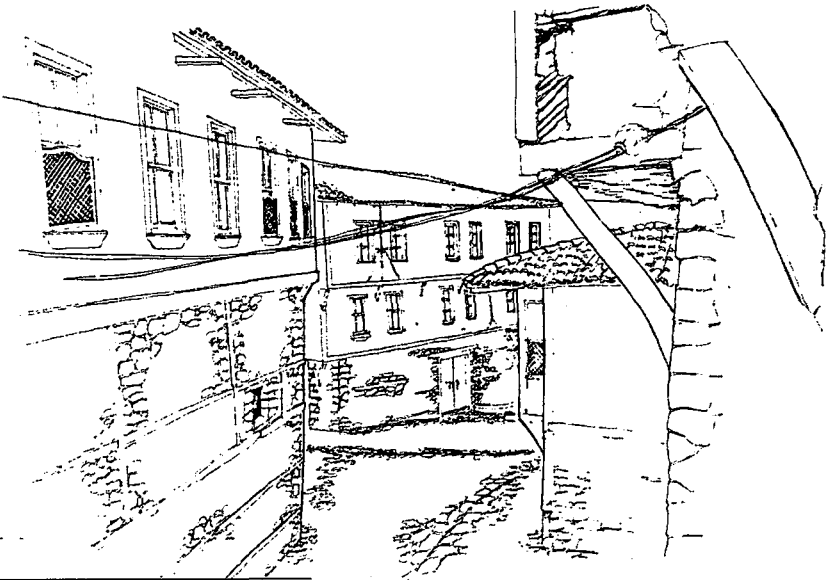
3- Bahçe yol cephesine, yapı arka plana alınmıştır. Bu tip yapıda giriş, sokak cephesi boyunca uzanan ve 2,5-3 m. yüksekliğinde tutulmuş, bahçe duvarının üzerinde bulunan bahçe kapısından sağlanır. Bu tipe bir iki örnekle rastlanmaktadır (3 nolu parsel).

Cumalıkızık geleneksel köy dokusunda yeni yapılaşma yakın bir zamana kadar (15-20 yıl önce) geleneksel yapı sistemi ile yapılırken günümüzün değişen koşulları ile yerini B.A. karkas yapım sistemine bırakmıştır.

N.Fersan Türk kentini tanımlarken "Genellikle dar ve ancak yayalarla motorlu olmayan araçların geçebileceği yollar, aynı karakterdeki evlerin yanyana dizilmesiyle oluşmaktadır. Evlerden kent merkezlerine açılış, arsa mülkiyeti nedeniyle düzgün olmayan bu yollarla sağlanmaktadır. Kentlerin tipik yolu olan çıkmaz sokaklar, önceleri, bir kişiye ait büyük bir arsanın bölünerek parçalanmasıyla, bu parçalar üzerinde yapılan evlerin aralarında kalan özel yol bağlantılarıdır" demektedir (1).

Türk kentlerinde olduğu gibi Cumalıkızık köyü, zengin bir biçimde pahlanan köşe dönüşleri, bitişik evlerin çevrelediği taş döşemeli dar sokaklar ile topoğrafya ve iklimsel koşullara uygun olarak biçimlenmiş bir yerleşim merkezidir.

(1) Fersan, Nur 'Küçük Anadolu Kentlerinde Tarihsel Dokunun Korunması', İTÜ İstanbul

3.3. Cumalıkızık Evlerinin Genel Özellikleri

Mekan özellikleri bakımından birbirine benzeyen evler, Türk evi genel özelliklerini yansıtmaktadırlar. İki veya üç kattan oluşan evlerde oda sayısı ailenin büyüklüğüne ve ekonomik durumuna göre değişmektedir.

Zemin Kat:

Üst katın döşemesinin direkler tarafından taşındığı üç yanı kapalı, bir yanı avluya bakan bir mekandır. Üst katlarla bağlantı bu mekanın bir köşesinde yer alan merdivenle sağlanır. Yerleşimde bu mekanlar taşlık, hayat veya iç oylum olarak isimlendirilmişlerdir.

Bu kat, tarımsal düzenin hizmetlerine yönelik, depolama, ahır, wc gibi bölümleri içerir. Ev halkının zamanın büyük bir bölümü burada geçer. Yemek pişirme, ekmek yapma, çamaşır yıkama gibi ihtiyaçlar burada karşılanır. Ocaklar bu mekanın bir köşesinde yer alır. Özellikle hasat zamanı evin en çok kullanılan bölümü burasıdır. Ürünlerin toplandıktan sonra geçici olarak bekletildiği yer burasıdır. Kışlık odun yine bu mekanın bir köşesinde depolanır. Bu katın yüksekliği fazla olan evlerde çekme kat yapılmıştır. Burada daha çok uzun süre korunacak malzemeler depolanmaktadır.

Ev-bahçe ilişkisinin kuvvetli olduğu bu mekanlar, bazı evlerde yaşam şeklinin değişmesiyle eski işlevini koruyamaz duruma gelmiş, mekanlar bölünerek mutfak veya oda hacimleri oluşturulmuştur.

Üst Kat:

Yaşamaya ayrılan bu kat içerdiği fonksiyonlardan dolayı

alt kattan farklı biçimlenmiştir. Yaşam mahalli olan oda ve sofa birimlerinden oluşmaktadır. Sofa, penceresiz ahşap açıklığıyla avluya yönlendirilmiştir. Sofa boyutları oda sayısı ve biçimlenişlerine göre değişmektedir. Geleneksel dokuda evler dış sofalıdır. Odalar arası geçişi sağlayan sofanın sirkülasyon dışındaki kısımları bazı evlerde oturma gruplarının olduğu sekilik, mutfak nişi ve gusûlhane gibi fonksiyonları içermektedir.

Odalar, mekansal açıdan geleneksel Türk evi özelliklerini yansıtır. Oturma, yatma, yemek yeme gibi değişik eylemler ayna mahalde yer alır. İşlevsel farklılığı olan bu birimler, mevsimlere göre kullanım farklılıkları gösterir. Cumalıkızık yöresinde genellikle üç katlı evlerde orta kat, iki katlı evlerde ise kolay ısınabilen oda, kışlık oda olarak değerlendirilir.

Odalar çıkıntılarla sokağa yönlendirilmiştir. Oda boyutları genelde çok farklı değildir ve iç düzenleri birbirine benzemektedir. Ancak boş oda daha geniş boyutlarda tutulmuştur. Oldukça sade düzenlenen bu birimler yapılan kötü tamiratlarla eski özelliklerini giderek yitirmektedirler. Geleneksel Türk evi planında önemli yeri olan ocaklar evlerin birçoğunda duvar örülerek kapatılmış, yerini sobalara bırakmıştır.

3.3.1. Mekansal Açıdan Cumalıkızık Geleneksel Evleri:

3.3.1.1. Plan tipleri:

Plan olarak alt kat ahır, depolama gibi genel hizmetlere, üst katlar ise kışlık-yazlık odalarıyla yaşam mahallini kapsamaktadır. Üst katlar oda-sofa ilişkisi ve oda sayısına göre farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle karakteristik plan tipleri üst katlar için yapılmıştır.

Cumalıkızık köyü geleneksel evleri dış sofalı plan tipi karakterini yansıtır. Plan tipleri oda-sofa ilişkisine göre tek ve çok yönlü odalı olmak üzere iki şekilde incelenebilir. Ayrıca bu tiplerde kendi içlerinde evyanlı ve evsamsız olarak değerdendirilebilir.

1- Dış sofalı Tek yönlü Odalı Plan Tipi: Sofanın bir yüzüne dizilmiş odalardan oluşmaktadır. Dış sofalı plan tipinin en basit ve orijinal şeklidir. Odalar sokağa, sofa ise açık olarak avluva yönlendirilmiştir. Sofa büyüklüğü oda sayısına göre değişmektedir. Merdiven sofanın bir köşesinde genelde tek kollu olarak duvara paralel düzenlenmiştir.

Tek yönlü odalı plan tipinin evyanlı karakteri, sofanın bir yüzüne dizilmiş odaları, evyanın bölmesiyle oluşmaktadır. Bu karakter evsamsız düzenlemelere göre daha az görülmektedir. Yerleşim dokusuna genel olarak bakıldığında dokuyu oluşturan evlerin, daha çok bitişik nizamda olmaları Tek yönlü odalı plan tipinin kullanımını arttırmıştır.

2- Dış Sofalı Çok yönlü plan tipi: Sofanın iki veya üç tarafına odaların sıralanmasıyla oluşmaktadır. Bitişik nizamda odaların bir bölümü sokağa, diğer bir bölümü de avluva yönlendirilmiştir. Köşe tiplerde ise bu yönlendirme sokak tarafındadır.

TEK YÖNLÜ ODALI (Eyvansız)	TEK YÖNLÜ ODALI (Eyvanlı)	ÇOK YÖNLÜ ÖDALI (Eyvansız)	ÇOK YÖNLÜ ODALI (Eyvanlı)
 <p>PARSEL 83</p> <p>PARSEL 80</p> <p>PARSEL 219</p> <p>PARSEL 87</p>	 <p>PARSEL 94</p>	 <p>PARSEL 65</p> <p>PARSEL</p> <p>PARSEL 47</p> <p>PARSEL 246</p>	 <p>PARSEL 196</p> <p>PARSEL 97</p>

3.3.2. Yapısal Açıdan Cumalıkızık Evleri

3.3.2.1. Yapı sistemi

Cumalıkızık geleneksel evleri, endüstri öncesi tarım toplumunun yapılarında olduğu gibi yöresel mimarinin en belirgin özelliklerinden biri olan doğal malzemelere bağlı kalmıştır.

Yapılarda taş, ahşap ve doku malzemesi kerpiç kullanılmıştır. Yapım sistemi ahşap-karkastır. Bu sistem zemin kat seviyesinde ahşap hatıllı taş duvar üzerine dikmeler getirilerek konulmuştur. Zemin katı dış etkenlerden korumak için yapılan taş duvar, yakın çevrede bulunan (Kurbağlı dere, kilise deresi, balıklı dere) dere taşı ve moloz taştan oluşturulmuştur. Rijitliği sağlamak amacı ile taş duvar arasına, zemine paralel ahşap hatıl kullanılmıştır. Bu hatıllar yapının çevresinde, köşelerde birbirinin üzerine gelecek şekilde dolasmaktadır. Bunun yanısıra, bazı evlerde ve bahçe duvarlarında yatayla birlikte düşey olarak da kullanılmıştır. Taş duvar arasındaki yatay ahşap hatıllar, 80-100 m'de bir birinci kata kadar tekrarlanır. Zemin kat seviyesinde kalan bu duvarlar, birkaç evin iki yan duvarında çatıya kadar devam etmektedir.

Genişliği 60-90 cm arasında değişen taş duvar üzerine gelen alt taban kirişi üzerine 12/12 veya 16/16 cm kesitli, 1-2 m. aralıklar arasında değişen ana dikmeler getirilir. Ara dikmeler 40-50 aralıklarla yerleştirilir. Yan etkilere karşı korunmak için ana dikmelerin arası payandalar ile desteklenmiştir. Ara dikmele, ana dikmeler ile payandalar arasına yerleştirilmiştir. Dikmelerin üzerine döşeme kirişlerinin yüklerin eşit şekilde dağılımını sağlayan üst taban getirilmiştir. Çatı bu sistemin gerisine getirilmiştir.

Yapı sisteminde ahşap malzemesi kestane, meşe ve çam ağaçlarından sağlanmış ve genelde doğal olarak kullanılmıştır.

Dikmeler arasında dolgu malzemesi olarak kullanılan kerpiç taş ve ahşap malzemelerinde olduğu gibi yörede bulunan kırmızı topraktan sağlanmıştır. Kerpiç, toprak ve saman karışımının kalıplarda kurutulması ile elde edilmiştir. Şekil olarak balıksırtı veya düz örgü olarak biçimlenmiştir. Sıvalar, kireç katkılı toprak ve samandan yapılmıştır. Kalınlık olarak iç mahallerde 2-2,5 cm dış cephede 3-3,5 cm'dir. Yapı cephelerinin zemin katları genellikle sıvasız üst katları ise sıvanarak sarı, çivit mavisi, yeşil, beyaz gibi pastel renklere boyanmıştır. Ancak sıvasız bırakılan birkaç örnekte bulunmaktadır (Fotoğraf 47).

3.3.2.2. Yapı Elemanları

3.3.2.2.1. Döşeme

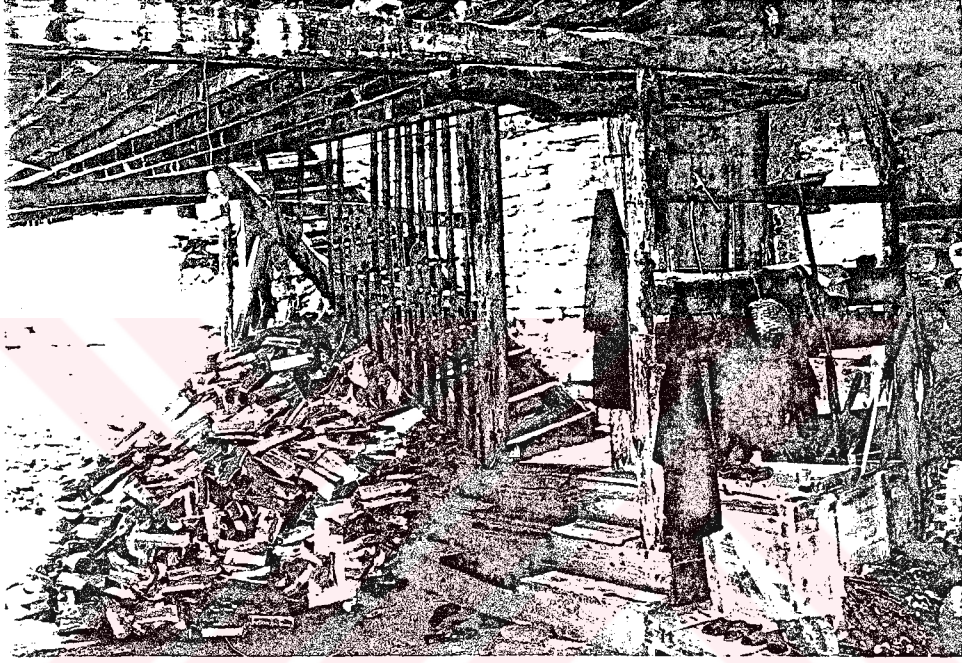
Döşeme zemin katta yassı taştır. Ahır (dam) ve bazı evlerin avlularında dövülmüş toprak kullanılmıştır.

Üst kat döşemesi 50-60 cm aralıklı 15x15 kesitli döşeme kirişlerine oturtulmuş 2-3 cm kalınlığında kaplama tahtalarından oluşmaktadır. Tavan döşemesi ise yalnızca odalarda bulunmaktadır. Bir örnek dışında oldukça sade yapılmıştır (Fotoğraf 55 56).

3.3.2.2.2. Merdivenler

Merdivenler katlar arası ilişkiyi sağlamaktadır. Malzeme olarak ahşap kullanılmıştır. Zemin katta bazı evlerde birkaç basamak yükseltilerek başlatılmıştır. Avlu ile bağlantıyı koparan ahşap kapı merdiven başlangıcı veya sonunda yer almaktadır.

İki limon kirişi üzerine yerleştirilen 2-3 cm kalınlığında basamak ve riht tahtalarından oluşmaktadır. Merdivenlerin yan tarafı açık ise basit korkuluk yapılmıştır. Bazı evlerde bu korkuluk ince çıtalar halinde yüksek ve sıktır

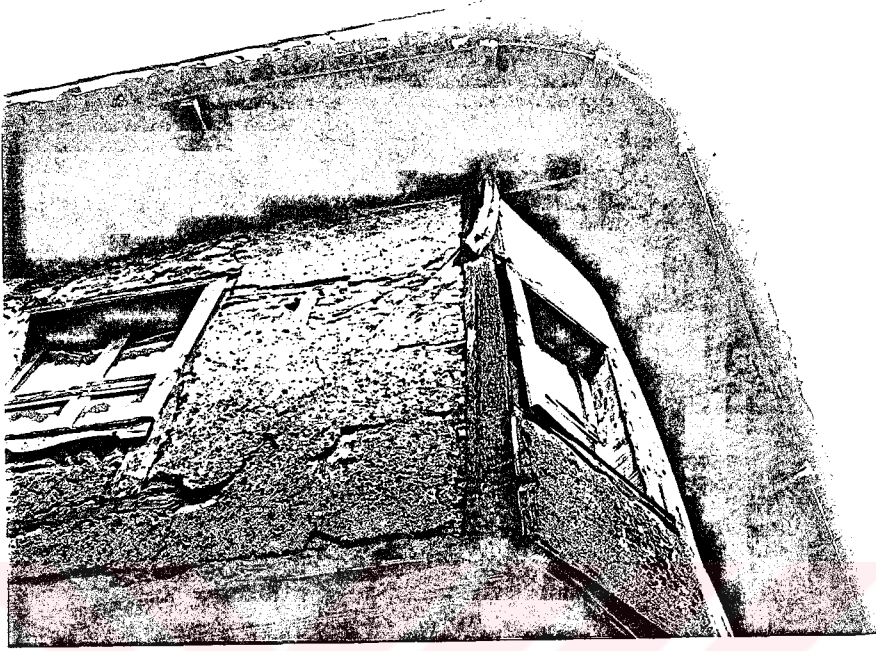

Fotoğraf 7

3.3.2.2.3. Çatılar

Cumalıkızık geleneksel yapılarında çatı biçimleri beşik ve kırmadır. Çatı eğimi % 25-30'dur. Sistem olarak asma ve oturtma çatı sistemleri kullanılmıştır. Çatı örtüsü alaturka kiremit kaplıdır.

Saçaklar birkaç yapı dışında, kaplamasız olarak bırakılmıştır. Saçak genişlikleri 80-130 cm arasında değişmektedir. Kıрма çatılarda köşe dönüşleri yuvarlatılmıştır

Fotoğraf 8.9 . Köşe dönüşleri yuvarlatılmış saçak örnekleri

Fotoğraf 10

3.3.2.2.4. Çıkmalar

Geleneksel Türk evinin en önemli karakteristiklerinden biridir. Plan olarak gönye dikdörtgen çokgen ve karmaşık gibi farklılıklar gösterirler.

Gönye çıkmalar: Evler genellikle düzgün olmayan parseller üzerinde yapılmıştır. Düzgün mekanlar elde etmek isteğiyle yapılmışlardır.

Dikdörtgen çıkmalar: Görüş açısını arttırmak, bol ışık almak aynı zamanda mekanı büyütmek isteğiyle ortaya çıkmıştır.

Çokgen çıkmalar: Bu çıkma tipi de dikdörtgen çıkmalar gibi görüş açısını arttırmak ve mekanı büyütmek için yapılmışlardır.

Karmaşık çıkmalar: Gönye, dikdörtgen ve çokgen gibi çıkmaların iki veya daha fazlasının birden kullanılmasıyla oluşan çıkmalardır.

Cumalıkızık köyü geleneksel sivil yapılarında çıkmasız yapılar dışına cephe boyunca devam eden, gönye, dikdörtgen ve çokgen çıkma türlerinin tümüne rastlamaktayız. Ancak organik yerleşim dokusundan kaynaklanan gönye çıkmalar daha fazla görülmektedir.

Çıkmalar parsel ve parseldeki durumuna göre çeşitli formlar almışlardır (Tablo 2).

a) Dikdörtgen çıkmalar

- Bir yanda
- İki yanda
- Tüm cephede
- köşede

b) Çokgen çıkmalar

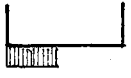

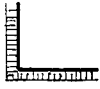

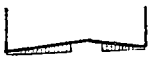
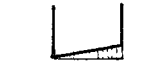

- Bir yanda
- Tüm cephede
- Köşede

c) Gönye çıkmalar

- Ortada
- Bir yanda
- İki yanda
- Tüm cephede
- Köşede

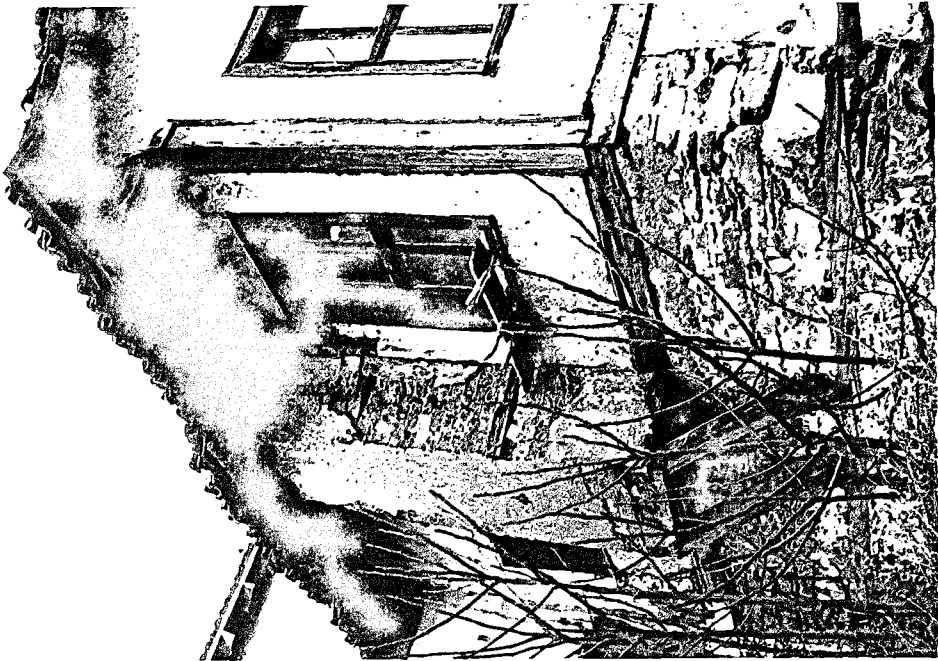
çıkmaların genişlikleri 20 ile 80 cm arasında değişmektedir. 30 cm'den az olan çıkmalar döşeme kirişlerinin uzatılması ile elde edilmiş alt tarafı da kaplamasız bırakılmıştır. 30'dan fazla çıkmalar ise yükü düşey taşıyıcılara iletmek amacı ile eli böğründe ile desteklenmiştir. Birkaç çıkmada da furuş kullanılmıştır ve çıkması da kaplama tahtaları ile kaplanmıştır.

GELENEKSEL YAPILARDA PLANDAKI DÜZENLERİNE GÖRE ÇIKMALAR

	ORTADA	BİR YANDA	İKİ YANDA	TÜM CEPHEDE	KÖŞEDE
DİKDÖRTGEN					
COĞGEN					
ÜÇGEN					
ÇOKGEN					
ÇOKGEN					

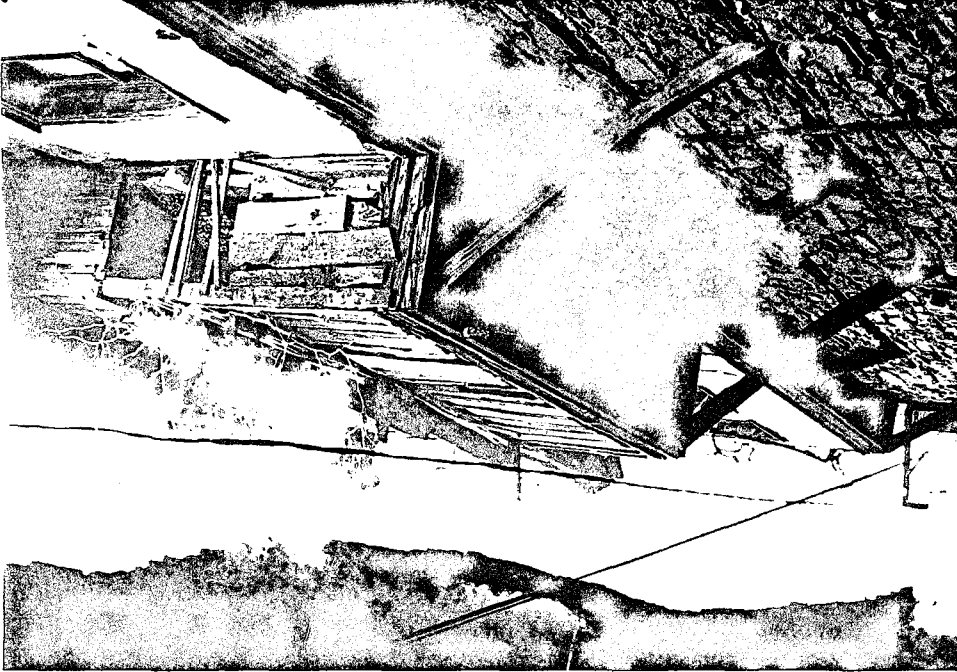
Fotoğraf 12 . Testere ıkma rneği

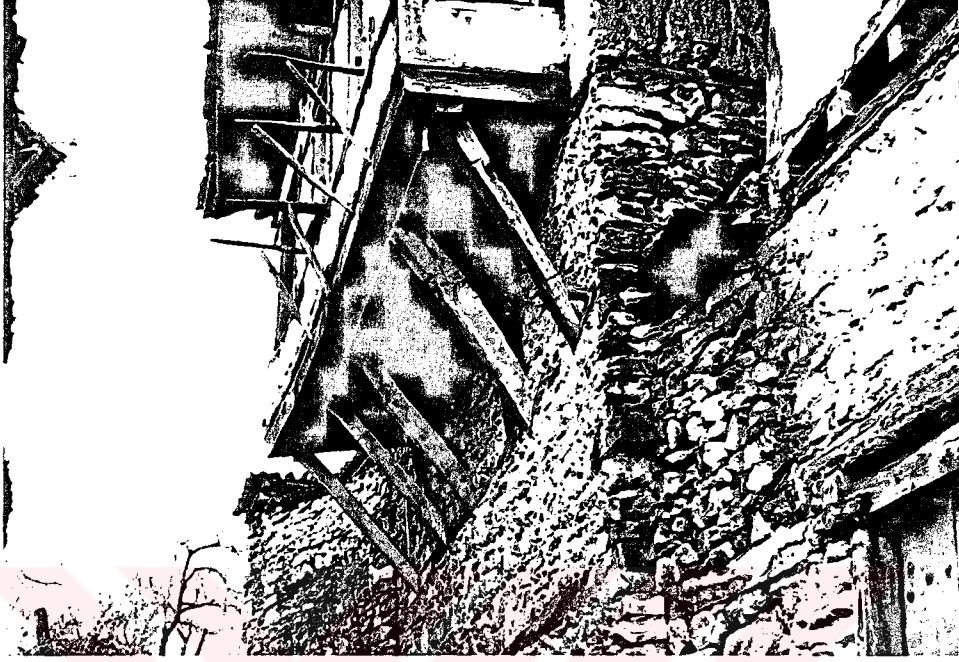
Fotoğraf 11 . Bacalı ıkma rneği

Fotoğraf 14 . Gönnye çıkma örneği (196 no'lu parsel)

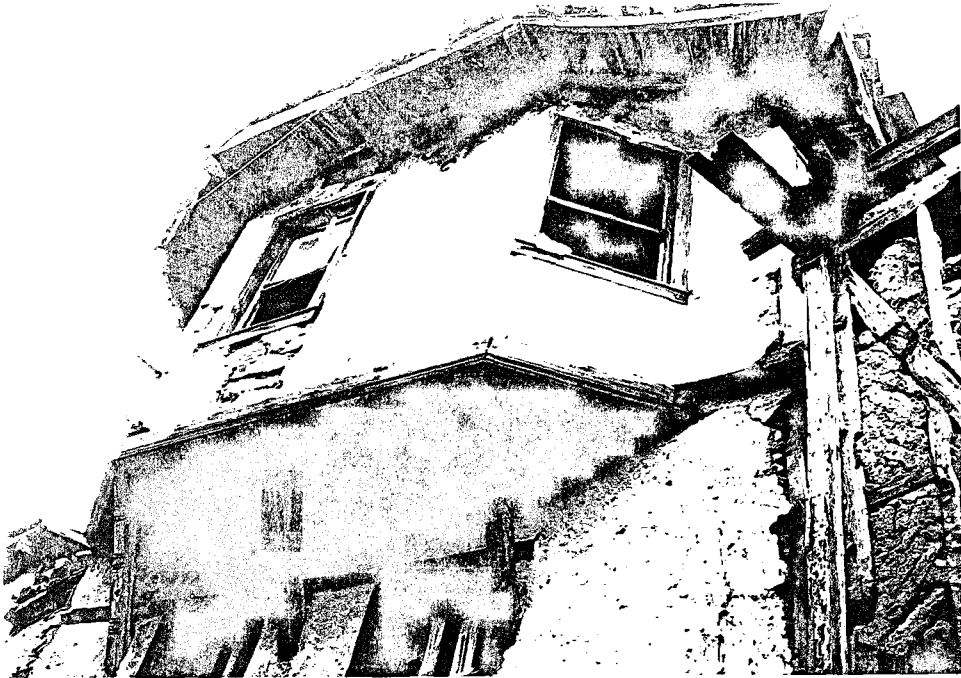

Fotoğraf 13 . Köşklü çıkma örneği (196 no'lu parsel)

Fotoğraf 15 . Payanda destekli dikdörtgen çıkma örneği
(131 no'lu parsele ait)

Fotoğraf 16 . Çokgen çıkma örneği
(84 no'lu parsel)

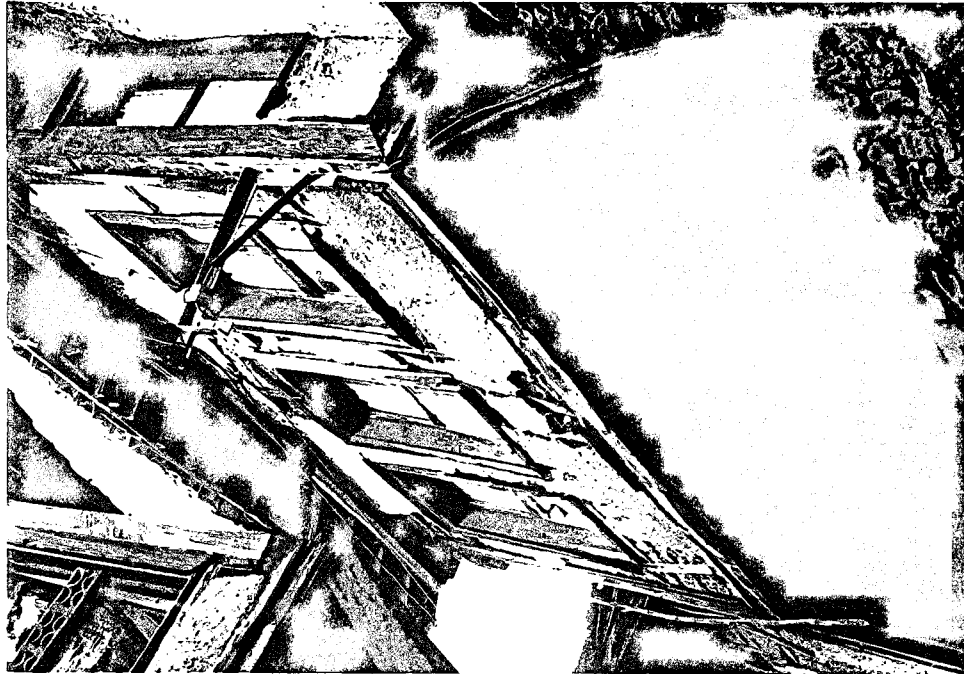
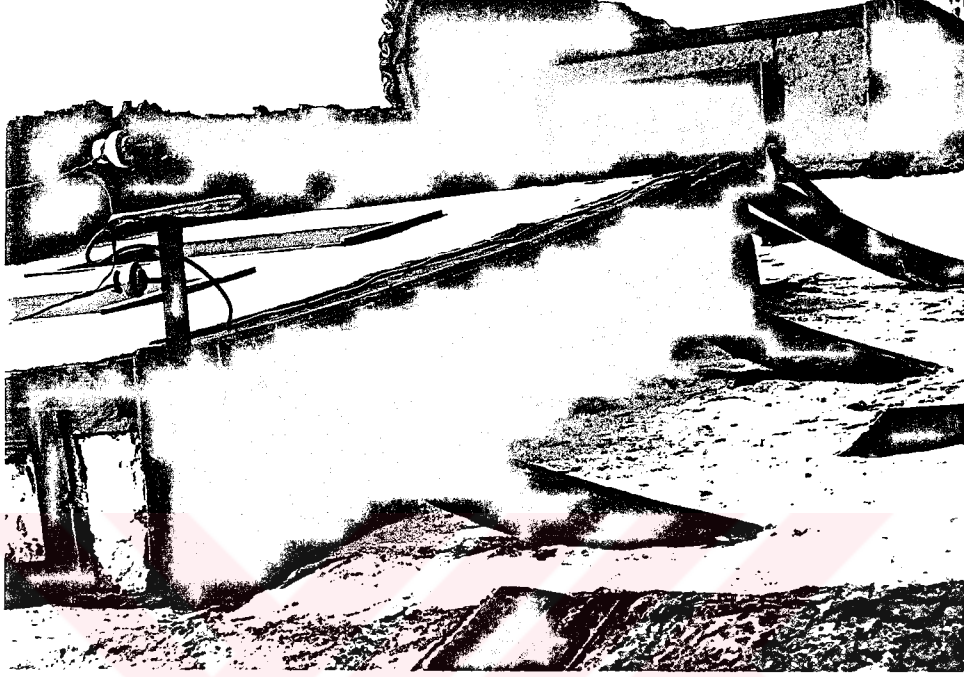

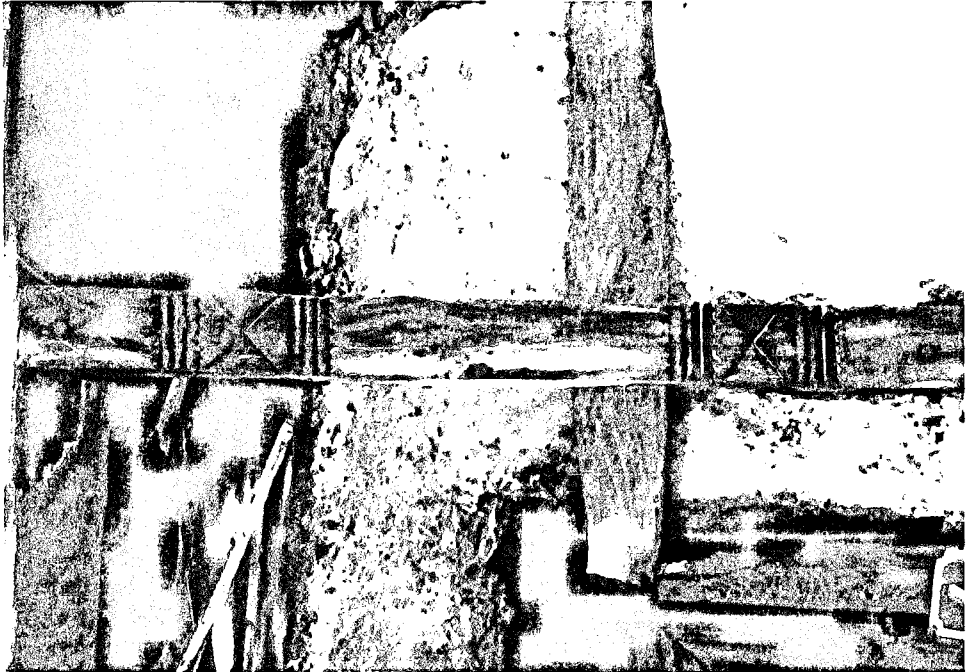
Fotoğraf 17 . Çokgen çıkma örneği
(84 no'lu parsel)

Fotoğraf 18 . Çıkma örneği ve yapı sistem:

Fotoğraf 19 .20 Çıkma örneği

Fotoğraf 21 22. Çıkma taşıvicıları (eğri böğründeler)

3.3.2.2.5. Pencereleler

Pencereler geleneksel Türk evi cephe karakterinin önemli yapı elemanlarıdır. Bu yapı elemanları boyutları, sayıları, cephe üzerindeki diziliş biçimlerine göre cephe karakterini oluşturan etkenlerden biridir. Yapı sisteminin ahşap-karkas olması, iklimsel veriler, yapının fonksiyonu ve yaşam biçimi gibi değişik ilkelere bağlı düzenlenmişlerdir.

Cumalıkızık köyü geleneksel evlerinde pencere tipleri Bursa yöresinin geleneksel evlerinde görülen pencere tiplerinden farklı değildir.

Pencereler zemin katta mahremiyet ve mekanların içerdiği fonksiyonlardan dolayı az adette ve küçük boyutludur. İşlevleri ahır ve depo amaçlı bölümlere ışık ve hava sağlamak olan bu pencerelerin seminden başlangıç yüksekliği, genelde sokaktaki insanın göz seviyesinin üzerinde düşünülmüştür. Boyut olarak yüksekliği 40-70 cm, genişliği ise 20-60 cm arasında değişmektedir. Bazı pencerelerin önünde de demir parmaklık görülmektedir.

Üst katta pencereler, zemin kattan farklı olarak sokağı görmek ve ışığı alabilmek için daha büyük ve birbirlerine yakın olarak düzenlenmişlerdir. 3 katlı evlerde orta katın pencereleri de üst kat pencereleri ile aynı özellikleri gösterir.

Cumalıkızık geleneksel evlerinde pencereler oran olarak birbirine yakındır. Pencereler genişlikleri 70-100 cm, yükseklikleri ise 120-140 cm'dir. Pencereler farklı biçimlendirilmelerine rağmen birkaç örnek dışında hepsinin açılışı ortadan yanlara açılan kanat şeklindedir.

Pencereler duvarın iç yüzeyinde ve içeriye açılacak biçimde yapılmışlardır. Bazı evlerde de önüne ahşap parmaklık veya kafes getirilmiştir. Pencerenin önündeki kafesler, kadının dışarıdan görülmesini önlemek isteğiyle düşünülmüştür. Birkaç evde de özellikle giriş kapısı önünde eve geleni görebilmek için alt tarafı bombeli olarak yapılmıştır.

Tüm pencereler 5-10 cm arasında değişen ahşap pervaz ile çevrelenmiştir. Pervazlarda süsleme yapılmamıştır. Değişik motiflerde 10-15 cm yüksekliğinde ve pencere genişliğinde pencerenin altına çakılmış ahşap elemanlar farklılıklar göstermektedir.

Işık almak için kullanılan tepe pencerelerine 8-10 evde rastlanmaktadır. Alçı çerçeve içine alınmış renkli camlardan meydana gelmektedir. Camların kırılarak fonksiyonunu yerine getirememesi nedeniyle bu pencereler sonradan kapatılmıştır

Fotoğraf 23

Fotoğraf 24 25

Fotoğraf 26 27

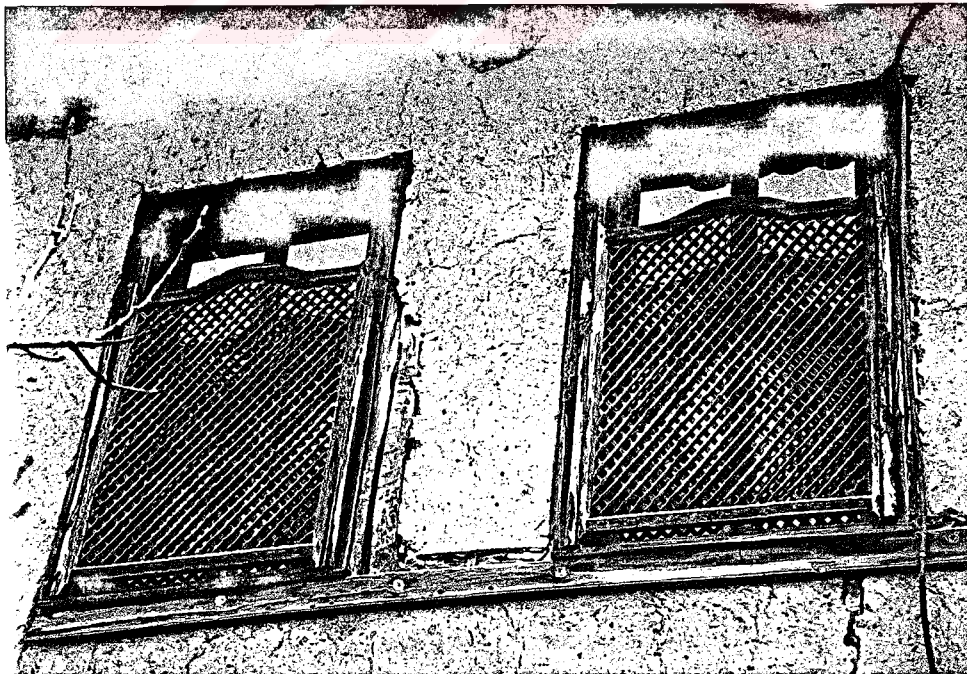

Fotoğraf 20 29

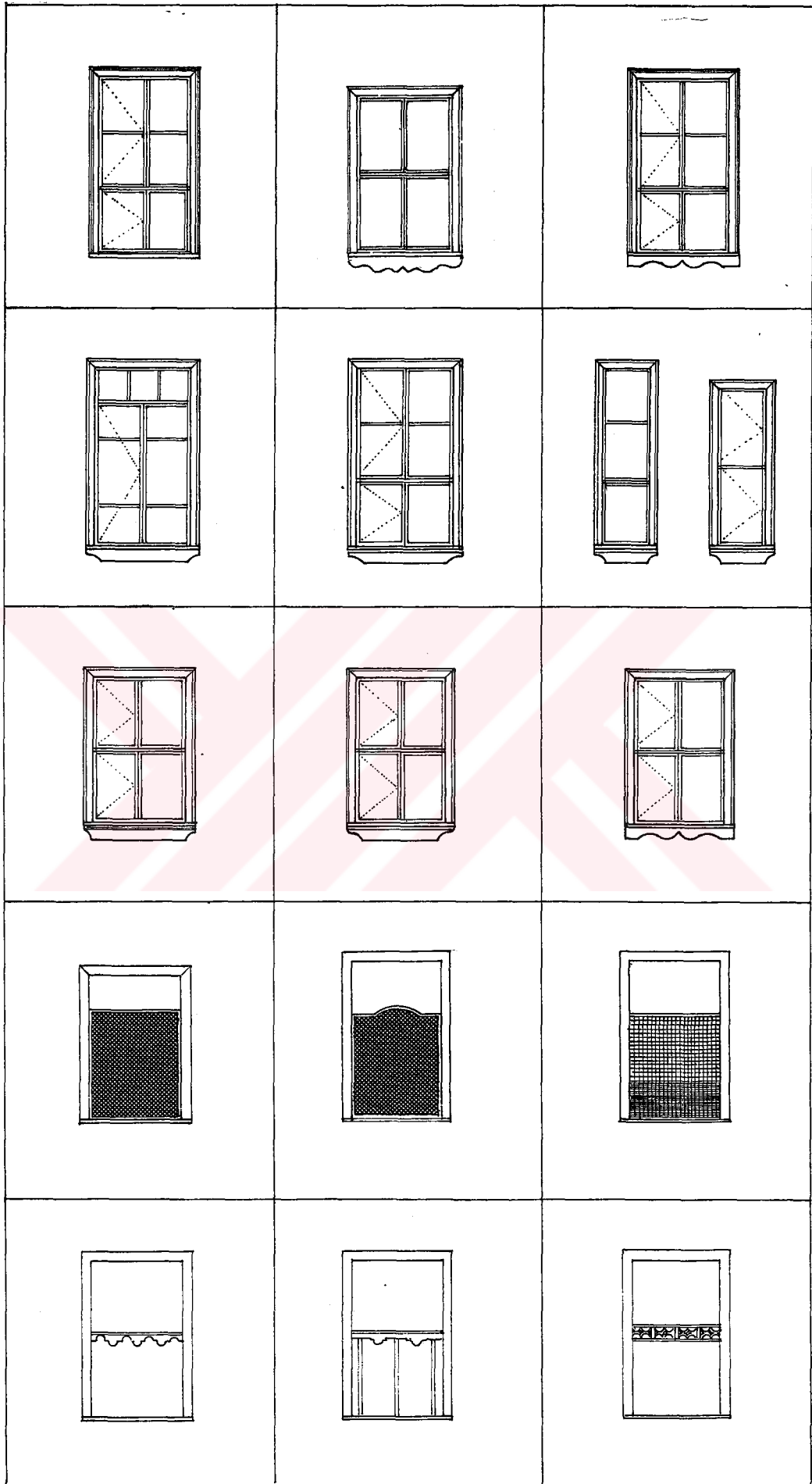

Fotoğraf 30

Fotoğraf 31

PENCERE ,KAFES ve LOKMA PARMALIK TIPLERİ

3.3.2.2.6. Kapılar

Kapılar mekanlar arası ilişkiyi sağlayan yapı elemanlarıdır. Cumalıkızık köyünde kapılar özelliklerindeki farklılıklarından dolayı dış ve iç olarak ikiye ayrılabilir.

Dış Kapılar: Bu kapılarda kendi içlerinde ikiye ayrılır. Direk ev-sokak bağlantılı diğeri de sokak-avlu bağlantılıdır.

Bu kapılar genellikle iki kanatlıdır. 2.3 cm. kalınlığında 30 cm genişliğinde ahşaplar dikey olarak kullanılan kuşaklara demir başlı çivilerle tespit edilmiştir. Ahşap olarak kestane, ceviz veya meşe kullanılmıştır. Kapı genişliği 180-220 cm, yüksekliği ise 200-230 arasında değişmektedir. Kapı tokmakları dövme demirden yapılmıştır (Fotoğraf). Bazı evlerin kapı üstlerinde ışık ve hava almak için demir veya ahşap parmaklıklı boşluklar bırakılmıştır. Bahçe duvarları içine açılan kapıların duvarlarında ise, koruma amacı ile saçak yapılmıştır (Fotoğraf).

Oda Kapıları: Odaların sofa ile ilişkisini sağlayan bu kapılar, tek kanatlıdır. Tablalı veya düşey ahşapların yanyana getirilmesiyle elde edilen iki tip görülmektedir. Genişlikleri 70-90 cm , yükseklikleri 200 cm. kadardır. Her kapıda ahşap eşik vardır.

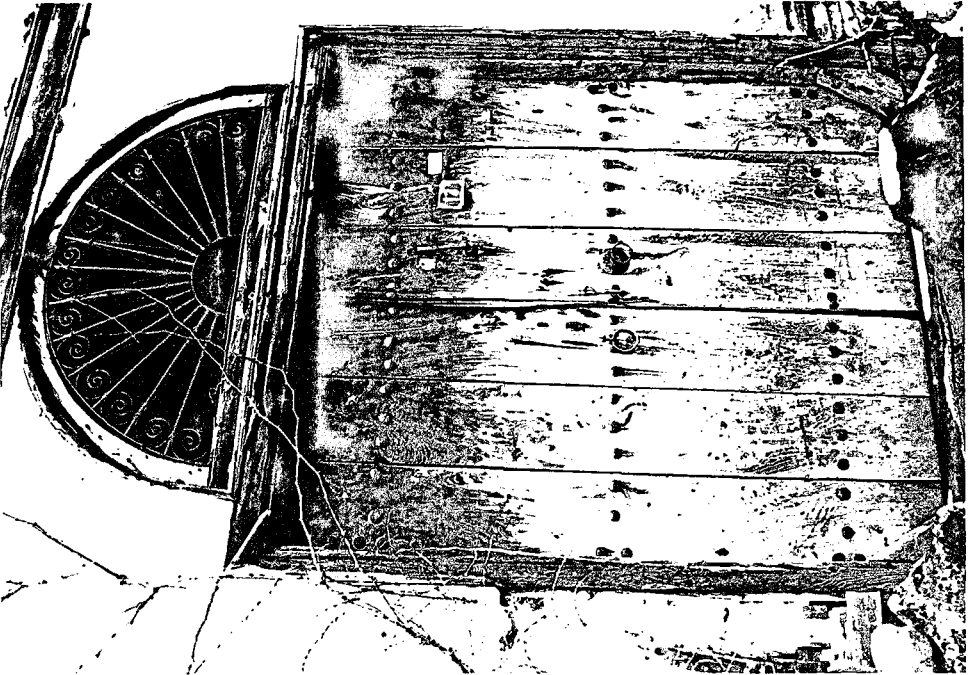
3.3.2.2.6. Bacalar

Cumalıkızık köyü'nde bacalar oldukça sade yapılmıştır. Bacalar iki türdür. Direk evin içinden, çatıdan çıkan bacalar veya ocağın dış cepheye alınarak, zemin kat seviyesinden çatıya kadar çıkarılan bacalardır. Bu tipe üç dört örnekte rastlamaktayız.

Fotoğraf 33 . Kapı örneği

Fotoğraf 32 . Köy meydanında bulunan evden kapı örneği (80 no'lu parsel)

Fotoğraf 34 . Oda kapısı (246 no'lu parsel)

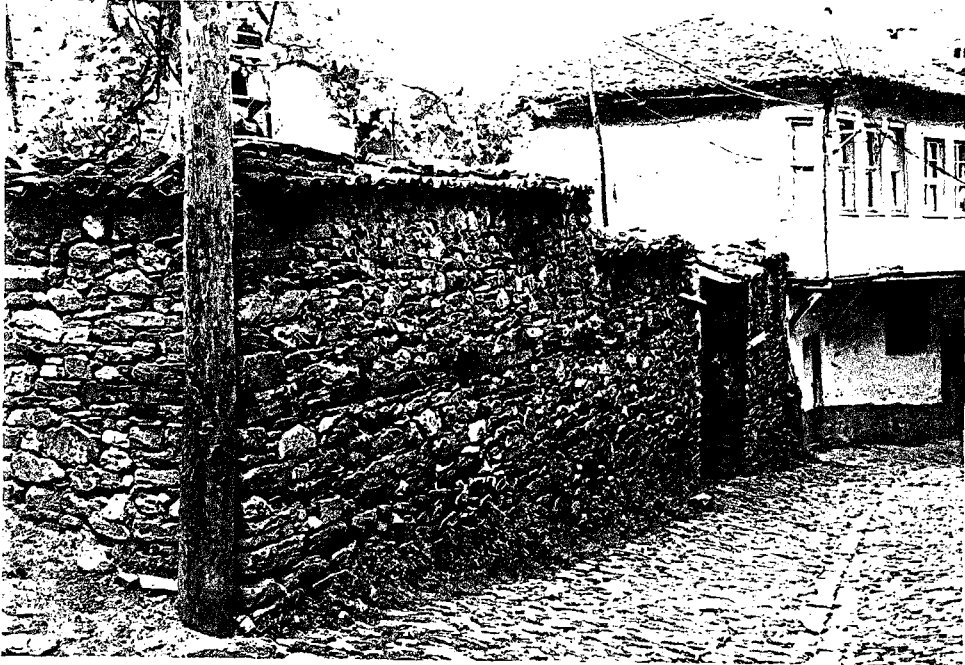

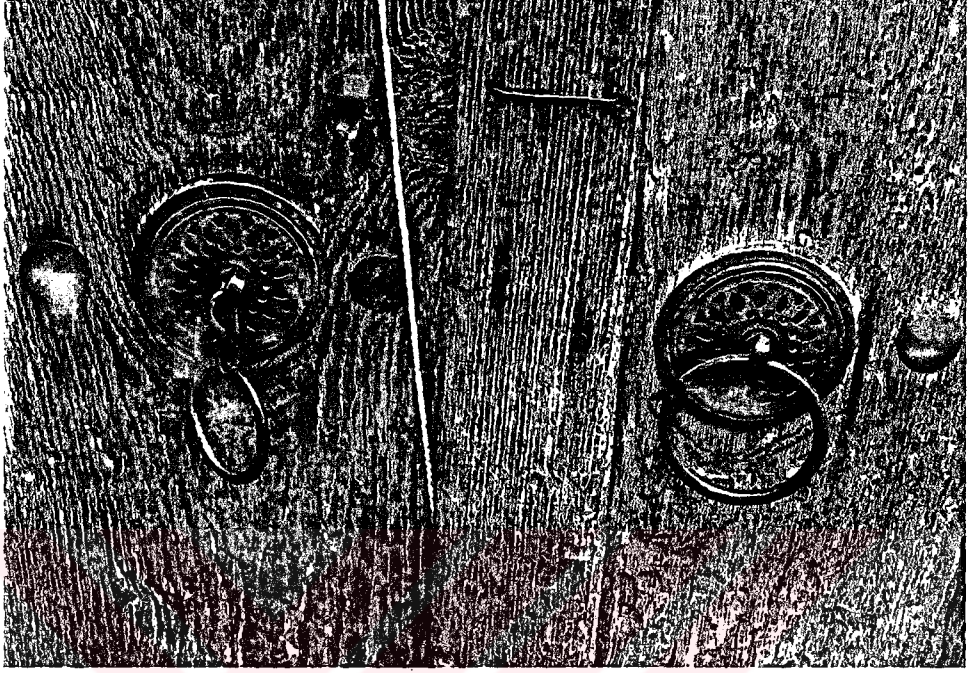
Fotoğraf 35 . kapı örneği

Fotoğraf 36

Fotoğraf 37 , Bahçe duvarı ve kapısı (13 no'lu parsel)

Fotoğraf 38 : Dö.me demirden yapılmış kapı tokmağı örnekleri

39

4. BÖLÜM TARİHSEL DOKUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Geleneksel Mimariyi Tehdit Eden Tehlikeler

4.1.1. Sosyo ekonomik verilerin değerlendirilmesi

Geleneksel mimariyi olumsuz yönde etkileyen en önemli faktörlerden biri değişen sosyo-ekonomik yapı ve beraberinde getirdiği fiziksel değişikliklerdir.

Antik çağlardan günümüze kadar insanlar sosyo ekonomik ve sosyo kültürel yapılarına göre farklı özelliklerde kentsel yada kırsal yerleşme ölçeğinde yerleşme birimleri oluşturmuşlardır. İnsan topluluklarının kendi geliştirdikleri kurallar çerçevesinde düzenli bir yaşam yaratma çabasıyla kurulan bu yerleşim birimleri yüzyıllar süren değişme ve büyüme sürecinin ürünleridir. Sosyo ekonomik koşullar bu değişme ve büyüme sürecinin yönünü, hızını ve hacmini belirlemektedir. Dolayısıyla bazı yerleşim birimleri hızlı, bazıları ise daha yavaş değişmektedir.

Ülkemizde sanayileşme, ülke düzeyinde ekonomik kalkınma hızının arttırılması, yaşam standartlarının yükseltilmesi, yeni iş olanaklarının sağlanması vb. gibi birçok soruna çözüm getireceği inancıyla gerekli alt yapı ve teknik personel hazırlığı tamamlanmadan hızla gelişmiştir. Bu durum sanayi yatırımlarının yapıldığı kentlere ilgiyi arttırmış, daha iyi iş olanakları ve kamu hizmetlerinden daha fazla faydalanmak nedeniyle kırsal alanlardan kente hızlı bir göç başlamıştır.

Hızlı nüfus artışına sosyo ekonomik ve fiziki bakımdan hazır olmayan bu kentlerde mevcut fiziksel yapının dışında kente yeni gelenlerin yarattığı kent ile bütünleşmemiş kontrol dışı

yerleşim alanları gelişirken kent dokuları da kentleşmenin kent topraklarında yarattığı değer artışları ile sonu olmayan yapı istekleri yaratmıştır. Kent planları spekülasyonun aracı haline gelerek eski kent dokusunun yapı gabarilerinin yükselmesine olanak tanımış ve birim alanda, insan ve yapı yoğunluğu arttırılmıştır.

Toplumsal yapının bu şekilde bozulması kendi koşulları ile belirli bir süreç içinde oluşan geleneksel mimarinin kendi kendini yenileme olanaklarını ortadan kaldırarak ekonomik eskimesine neden olduğu gibi teknolojinin gereği modern eşya ve araçların günlük kullanıma girmesi üretim ve yaşam şekillerini değiştirmiştir. Dolayısıyla yapıların işlevsel ve fiziksel eskimelerine de neden olmuştur.

Genel olarak ele alınan geleneksel sivil mimarinin sosyo ekonomik yönü Cumalıkızık köyünü etkilemektedir.

Cumalıkızık köyü'nün sosyo ekonomik yapısı I.Bölüm de belirtildiği gibi genelde tarıma dayanmaktadır. Ancak yakın zamana kadar köyde geçerli olan kapalı ekonomik sistemin değişmesi özellikle de ulaşım olanaklarının artması tarıma bağlı sosyal düzenin, genç nüfusun şehir merkezinde çalışma ve yerleşme isteğiyle değişmesine neden olmaktadır.

Gelişen bu olgunun tarihsel dokuya yansımaları, konutların yeni oluşan aileler arasında bölünmesi veya evlerin terk edilmeleri ve konfor yetersizliği fiziki yapıda olumsuz müdahalelere maruz kalmasına neden olmaktadır.

Bu değişimler I.Bölümde "Sosyo Ekonomik Yapının Fiziksel

Yapıya Etkileri" adlı konuda geniş olarak anlatılmaktadır.

Fiziksel yapıda bu olumsuzluklarının yanısıra köy halkının ekonomik potansiyeli binaların onarım ve restorasyonu için gerekli finansı sağlayacak düzeyde değildir. Dolayısıyla evlerin bakımının sahiplerince yapılmaması, bazı evlerin taşıyıcı elemanlarının kötüleşmiş fiziksel durumu, terkedilmelerine neden olmaktadır.

Bursa kentinin hızla büyümesiyle, konut alanları ve iş yerlerinin giderek çevreye yayılması, Değirmenlikızık ve Fidyekızık örneklerinde olduğu gibi Cumalıkızık köyünü de tehdit eden unsurlardan biridir.

4.1.2. Kültürel verilen değerlendirilmesi

Geleneksel mimarinin özellikle de Türk toplumunda önemli yeri olan konutun biçimlenişini yönlendiren etkenlerden biri de kültürel değerlerdir. Geçmişimizin birçok kültürel değerlerini içeren bu yapılar insana, doğaya ve yakın çevresine saygısıyla kültürel ve sanat değerlerimizin tartışılmaz örnekleridir.

Devletin yıllardır izlediği yanlış politikasıyla bu değerlerimiz yıkılarak yerine sanayileşmenin ürünü olan tük düze apartman daireleri yapılmış ve insanlar bu apartman dairelerinde oturmaya özendirilmiştir. Bu arada geleneksel yaşama alışkanlıklarının değişmesi, fiziksel yapıdaki değişmeye oranla daha yavaş olduğundan, yeni yapılaşma ile bu yapılaşma içinde biçimlenmeye zorlanan yaşam arasında çarpık ilişki doğmakta bu da kültürel yozlaşmaya neden olmaktadır.

Sanayileşme süreci içinde işsizlik ve konutsuzluk sorunu

ile karşı karşıya kalarak yaşama savaşı veren insanlar, tarihini oluşturan simgeleri koruyamamakla beraber, öğrenme fırsatı bulamakta bu olguyla da kendine ve çevresine yabancılaşmaktadır. Ayrıca televizyon ve basın gibi iletişim olanaklarının artmasıyla, insanların Dünya'ya açılması sonucu kültürel iletişim doğmuştur. Kültürel bilincimiz henüz bir yetkinliğe ulaşmamışken farklı kültürlerde iletişimin artması toplumumuzun olumsuz yönde etkilenmesine neden olmuştur.

Sanayinin hızla gelişmesi çağdaş teknolojiye ayak uydurma çabaları gelenekseli korumayı ikinci plana ittiği gibi, kültürel değişimlere de neden olmuş, zevklerdeki değişiklikler kültür kopukluğunu oluşturmuştur.

Osmanlı Türk toplumunun yaşam kültürünü yansıtan Cumalıkızık köyü ülke genelinde oluşan değişimlerden kültürel olarak da etkilenmiştir. Fakat bu etkilenme kente göre daha yavaş olmaktadır.

Kültür değişimi; bazı evlerde nüfus artışıyla birlikte, daha önce bir arada yaşayabilen ailelerin bölünmesinin plan ve cephe üzerindeki etkileri dışında tek ailenin yaşam şekli üzerinde de değişikliklere neden olmuştur.

Geleneksel evlerde uzmanlaşmamış olan odalara değişik fonksiyonlar verilmiştir. Örneğin önceleri çeşitli amaçlar için düşünülen bazı odalar zamanla gittikçe daha az girilen ve soğuk havalar dışında genellikle yatmak için kullanılan mekanlar haline dönüştürülmüştür. Odaların çoğunda geleneksel sekiler ve divan yerini karyolalar ve koltuk takımları, tahta dolapların yerini ise gardroplar almıştır.

Kültürel iletişim sonucu doğan özlemlerin mekana yansımaları olarak kabul edebileceğimiz bir örnekte avluda bulunan sulu hacimlerin konut içine alınması veya alınma isteğidir (wc, mutfak gibi). Sofanın kapatılma isteğini de doğal koşullarının etkileri dışında bu olguya bağlayabiliriz.

Yeni yapı özentisi ya da yeni pencere tipinin yapımının daha kolay yapılması ile pencere oranlarının büyütülmesi kültürel bilinçsizlikten kaynaklanan sorunlardır.

Yapılan sosyal tesbitlere göre bazı ailelerde özellikle genç nüfusta yaşadıkları evin yetersiz, kullanılsız olduğu düşüncesi oldukça yaygındır. Bölgenin SİT alanı olması nedeni ile bu yapıların korunmasının getireceği parasal değer göze batmakta ve kent merkezinin yakınlığına bağlı olarak köyden kente ağır bir göç sözkonusu olmaktadır. Yaşlı nüfus ise bu konuda çok daha muhafazakâr bir yaklaşım içindedir. Bu mekanların sağladığı doğa ile uyumu insancıl boyutları gibi özelliklerinin günümüz modern konutlarında bulunamayacağının bilinciyle yaşadıkları ortamı korumayı devam ettirmektedirler.

4.1.3. Teknik verilerin değerlendirilmesi

Geleneksel mimarinin zaman süreci içinde tahribi, yapı malzemesi ve yapı sistemine göre farklıdır. Tahribat, ısı, nem, ses, mekanik deformasyonlar ve tahta kurdu, böcek gibi biyolojik etkenlerle oluşmaktadır. Yapım sırasında kullanılmış kötü malzemelerde aynı tahribatı hızlandıran bir etkendir. Ayrıca bölgenin deprem kuşağında olması, atmosfer etkileri gibi doğal olaylarda yapıları tehdit eden unsurlar arasındadır.

Bütün bu doğal etkilerin neden olduğu bozulmaların yanısıra değişen sosyal, ekonomik, kültürel yapı ve teknolojik gelişmeleri yapı üretim şekli ve sürecini etkilemiştir.

Yerel ustalar tarafından bilgilerin ustadan çırağa devredilmesi şeklinde gerçekleşen dolayısıyla tarihi süreç içinde büyük farklılıklar göstermeden devam eden düzen, günümüzde teknolojik yenilikler ile oluşan farklı yapı sistemi ve malzemelerin çeşitliliği karşısında değişmiştir. Buna bağlı olarak eskinin uzun yıllar deneyiminden geçmiş yapı koşullarının bugün yaratılmamış olması yapı sanatı ustalarının giderek azalmasına neden olmaktadır.

Geleneksel mimarinin tahribine yol açan önemli sorunlardan biri de korumada izlenecek yolun yanlış seçilmesidir. Bunun sonucu olarak yapı tahribata uğramakta ve değerini yitirmektedir. Ayrıca gereksiz ekonomik kayıplar da oluşmaktadır. Bu durumu önlemek, öncelikle yapıların bozulma nedenlerinin doğru ve sağlıklı olarak saptamakla mümkün olmaktadır. Bu yüzden yapım teknik ve malzemenin ne şekilde kullanılıp biçimlendiğinin araştırmalar yapılarak saptanması gerekmektedir.

Cumalıkızık geleneksel konut mimarisinin strüktürel malzemesi ahşaptır. Bu ahşap zemin katta taş ile beraber hatıl olarak, üst katlarda ise dikme ve çatki olarak kullanılmış ve araları da kerpiçle doldurulmuştur.

Cumalıkızık geleneksel dokusunda ahşap olarak büyük ölçüde kestane ağacından yararlanılmış, ayrıca meşe ve çam da kullanılmıştır. Doğal koşullara oldukça dayanıklı olan kestane ağacının mürekkep hastalığı gelmesi ve tedavisinin bulunamaması

ile azalması, günümüzde evlerin bakım ve onarımının yapılmasında sorun yaratmaktadır. Bunun yanı sıra önce Uludağ'dan sağladıkları kerestenin günümüzde yasaklanma ve satış fiyatının oldukça yükselmesi malzeme kullanımının değişmesine neden olmaktadır (Ahşap kapıların yerini demir kapı alması gibi).

4.1.4. Hukuki verilerin değerlendirilmesi

Ailelerin nüfus artışıyla kaynaklanan bölünmüş mülkiyet sorunu, ülke genelinde eski yerleşimlerde görüldüğü gibi Cumalıkızık köyünde de sözkonusudur. Değişen sosyo ekonomik, kültürel ve yapının kötüleşmiş fiziksel durumunun getirdiği sorunlarla beraber evlerin terkedilmeleri veya bakım ve onarımının yapılmaması, birkaç sahipli mülkiyet sorunundan da kaynaklanmaktadır.

4.1.5. Yasal verilerin değerlendirilmesi

1710 sayılı Eski Eserler Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1973 yılına kadar bölgesel koruma, sit tanımları hiçbir yasada yer almamıştır. Ülkemizde bölgesel korumayı sağlamak amacıyla bu tarihten sonra pek çok yasa çıkarılmıştır.

21.7.1983 tarihli 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili bazı maddeler şöyle sıralanabilir:

° Yüksek Kurul veya bölge kurullarının kararlarına dayalı Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izni olmadan korunması gerekli

taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının herçeşit inşai ve fiziki müdahalede bulunmak bunları yeniden kullanıma açmak veya kullanımlarını değiştirmek yasaktır. Onarım inşaat, tesisat, sondaj kısmen veya tamamen yıkma, kazı veya benzeri işler inşai ve fiziki müdahale sayılır.

° Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun taşınmaz ve kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırma ve bunların her türlü denetimini yapmak, Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

° Özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakım ve onarım için Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca aynî, nakdî ve teknik yardım yapılır ve kredi verilir.

° Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.

° Bir alanın sit olarak ilanı üzerine bu alana ait koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar geçit dönemi, yapı şartları, yüksek kurul tarafından üç ay içinde kararlaştırılır. İlgili valilikler ve belediyeler anılan koruma amaçlı imar planını onaylamak üzere, en geç iki yıl sonunda İmar ve İskan Bakanlığına sunmak zorundadırlar (Sonradan bu süreler 3386 sayılı yasayla azaltılmıştır. Geçiş dönemi yapı şartlarının hazırlanması için verilen 3 ay 1 aya, koruma amaçlı imar planlarının hazırlanması da 2 yıldan 1 yıla düşürülmüştür).

Sonuç olarak, getirilen bu düzenlemeler içerikleri açısından geleneksel mimariyi koruma altına almış görünmektedir.

Cumalıkızık köyü 1980 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bursa Kurulu tarafından "SİT" alanı ilan edilerek korunmaya alınmasına rağmen, koruma amaçlı hiçbir plan çalışması yapılmamıştır,

Geleneksel dokuda görülen kaçak yapılaşma ve mevcut yapılara kötü müdahaleler, yasaların karar aşamasında kaldığını, denetim mekanizmasının yeterli işlerlik kazanmamış olduğunu göstermektedir.

1983 yılında 2863 sayılı yasa ile yerel yönetimlerin yetkisi arttırılmıştır. Ayrıca 1987 yılında kabul edilen 3386 sayılı yasa ile de yerel yönetimlere koruma amacı ile kamulaştırma yetkisi verilmiştir. Cumalıkızık köyü'nde sözkonusu kararlar belediyece bir yapı kamulaştırılmış ve konuk evi olarak restore edilmiştir. Fakat belediye kadrosunun bilinçsizliği, diğer spekülasyon amaçlı etkenlerle yapı özgünlüğünü yitirmiştir.

5. BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

Tek yapıdan yerleşmeye doğru genişleyen koruma düşüncesi, hızlı kentleşmenin yarattığı tahribattan etkilenen anıtsal yapıların yanısıra devrinin sosyal, ekonomik, politik ve kültürel yaşamının göstergesi olan geleneksel mimarinin de korunması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Kuruluş tarihi 1300 yıllarına dayanan Cumalıkızık köyü, geleneksel yaşam biçimine ve doğaya uyumlu yapıları ile yüzyıllar öncesinden günümüze ulaşan tarihsel dokusuyla geleneksel mimarimizin azalmakta olan örneklerinden birisidir.

Geleneksel yaşam biçiminin değişmesiyle günümüz yaşam koşullarına ayak uydurma zorunluğunun doğması, ekonomik yetersizlikler ve halkın yapıların bakım ve onarımı için gerekli yasal prosedürden haberdar olmaması, Cumalıkızık köyü'nün geleceğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Cumalıkızık köyü'nde geleneksel dokunun korunmasında ve sürekliliğinin sağlanmasında yasal, sosyo-ekonomik, teknik ve kültürel alanda önlemler alınması ve düzenlemelere gidilmesi gereklidir.

Konunun yasal yönüne değinirsek, koruma ile ilgili pek çok yasa ve yönetmelikler vardır. Şu aşamada çok daha geniş kapsamlı yasalar düzenlemesine gerek yoktur. Çünkü varolan yasaların tamamen uygulanması söz konusu olmadığından, eksiklikler saptanacağı sürede oluşmamıştır. Uygulanmama ya da uygulanamama nedenleri arasında yerel yönetimlerin konuya bilinçsiz yaklaşım ve ilgisizliği, halkımızın büyük bir bölümünün bu yasalardan haberdar

olmayışı ya da olayın kendilerine "çivi bile çakamazsınız" anlayışı ile yansıtılmalarıdır. Ayrıca yasaların sadece cezai yönünün uygulamada olmasına (ki bunlar da tam uygulanamamaktadır) karşın, çoğunlukla olumlu bölümleri işletilmemektedir.

Cumalıkızık Köyü'nde görülen durum, yasaların uygulanması için gerekli denetleme mekanizmasının yetersiz kalması sonucunda geleneksel dokuyu oluşturan yapılara kötü müdahaleler ve çevreye aykırı yeni yapılaşmaların oluşması şeklindedir. Konunun çözümüne ilişkin örgütsel yaklaşım, yasaların uygulamaya dönüştürülmesi için gerekli örgütlenmenin sağlanması yönünde olmalıdır. Türkiye'de bugün koruma konusunda tarihsel ve doğal çevre konusunda yetkili kurumların eşgüdümlü çalışmaları insan ve parasal kaynakların olumlu kullanılmasını sağlayabilir. Ayrıca yerel yönetimlerin uzman kadro yetersizliğinden doğan sorunlara da çözüm getirebilir.

Kentsel ölçekte veya kırsal yerleşme ölçeğinde tarihi çevrenin varlığını sürdürebilmesi, büyük ölçüde ekonomik sorunlarının giderilmesiyle mümkündür. Sit alanı içinde yer alan yapıların bakım, onarım ve restorasyon ihtiyaçları mal sahiplerinin yükümlülüğüne bırakılmıştır. Bireylerin ekonomik gücünün yetersizliği yapıların bakım ve onarımının yapılamamasına neden olmaktadır. Köy halkının gelir kaynaklarının daha iyi kullanımı ve gelir kaynaklarının yaratılması devletçe sağlanmalıdır.

Yöre halkının ekonomik durumunu geliştirmek ve bölgeden göçünü engellemek için el sanatları geliştirilmesi ve bu yolla turizm amaçlı kaynakların oluşturulması sağlanabilir.

Korumada ekonomik yükümlülük yalnız bireylerin üzerine bırakılmadan yasalar çerçevesince çözüm bulması istenen kurumların

faaliyetleriyle de mümkün olabilir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve yerel yönetimler kurumların başlıcalarıdır.

Bu kurumlar kapsamında finans yaratma yollarına ait öneriler:

° Kamu kesimi, binanın bakım ya da restorasyon maliyetlerinin bir bölümüne katılabilir.

° Kamu kesimi, ya devlet ya da yerel yönetim bütçelerinden düşük faizli ve uzun vadeli kredi açabilir.

° Bakım ve tamir için alet ve malzeme yardımı yerel yönetimler tarafından sağlanabilir.

° Orman Bakanlığınca köylülere ucuz kereste sağlanabilir.

Cumalıkızık köyü geleneksel konut mimarisinin strüktürel malzemesi genelde ahşaptır. Bu ahşap, duvarlarda dikme olarak kerpiçle kullanılmakla beraber, döşeme kirişi, çatı çıkma taşıyıcıları olarak da kullanılmaktadır. tarihi kimliği korumak söz konusu olduğunda bu dayanıksız malzeme ile yapılmış evlerin korunmasının tekniğin yönünün önemi ortaya çıkmaktadır. Ahşap strüktürdeki yapıların ömürlerini uzatmak iyi bir bakımla mümkündür. Cumalıkızık köyü'nde bakımsızlıktan yıkılmış ya da harabeye yakın evlerin yanısıra genel olarak tüm evlerin bakım ve onarıma ihtiyaçları vardır. Restorasyon aşamasında şu kriterlere dikkat edilmesi gerekir.

° Yapıların plan ve cephe özelliklerinin mümkün olduğu kadar korunması.

° Yapıların bakım ve onarımında geleneksel malzeme kullanılmalıdır. Günümüz malzemeleri ise sağlıklaştırma çalışmalarında kullanılmalıdır.

° Çağdaş yaşamın gerekleri sonucunda oluşan mutfak, wc ve banyo gibi hacimlerin olabildiğince plan özgünlüğünü bozmayacak şekilde tasarlanması, yöre halkının bu konuda bilinçlendirilmesi ve gereken yardımın yapılması.

° Cephe özgünlüğü bozulan yapıların, cephelerinin özgün duruma getirilerek korunması.

° Elektrik ve telefon kabloları yer altına alınmalı ve birkaç örneği kalan sokak kandilleri günümüz koşullarına uyarlanmalıdır.

Geleneksel doku içindeki yeni yapılaşma da şu kriterlere dikkat edilmesi gerekir.

° Yeni yapıların boyutlarının ve mimari özelliklerine ait kriterlerin belirlenmesi ve bunların geleneksel doku ile uyumunun sağlanması.

° Yeni yapılarda geleneksel yapıım sisteminin kullanılmasının araştırılması.

° Doku bütünlüğünü bozan yapıların en azından cephelerinin çevreye uyumlu olarak yeniden düzenlenmesi.

° Cumalıkızık köyü'nde korunacak olan sınırlarının saptanması, bu sınırın dışında kalan doğal alanı doğal sit alanı olarak kabul edilmesi, bu bölgenin kent tarafından yutulmasını önleyecektir.

Taşınmaz eski eserlerin tarihsel çevre içindeki bakım, onarım, sağlıklılaştırma ve yeni işlev kazandırma işlemleri, bu

eserlerin toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinmelerini de karşılayacak şekilde yürütülmelidir.

Bu kriterler ışığında yapılacak düzenlemeler ile yüzyıllar öncesinden günümüze ulaşan geleneksel konut mimarimizin örneğini oluşturan Cumalıkızık Köyü, gelecek kuşaklara aktarılmalıdır.

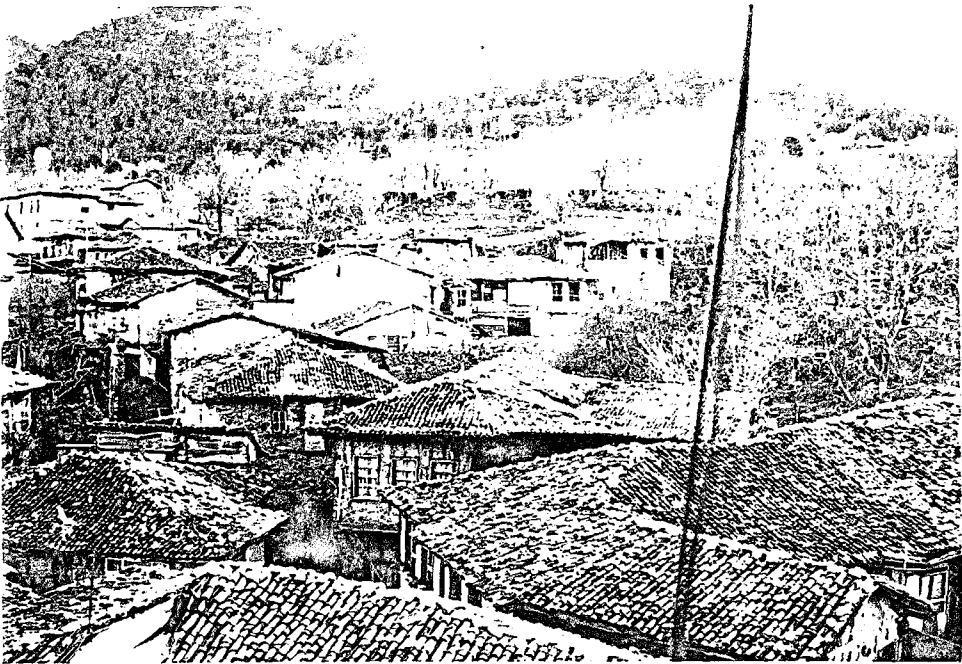

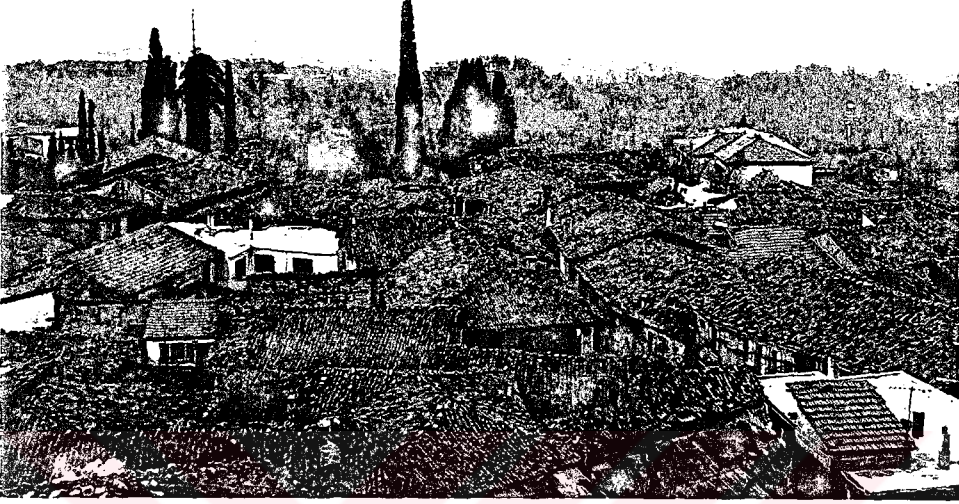

Fotograf 40

Fotoğraf 41 42 Cumalıkız Köyü'nden genel görünüm

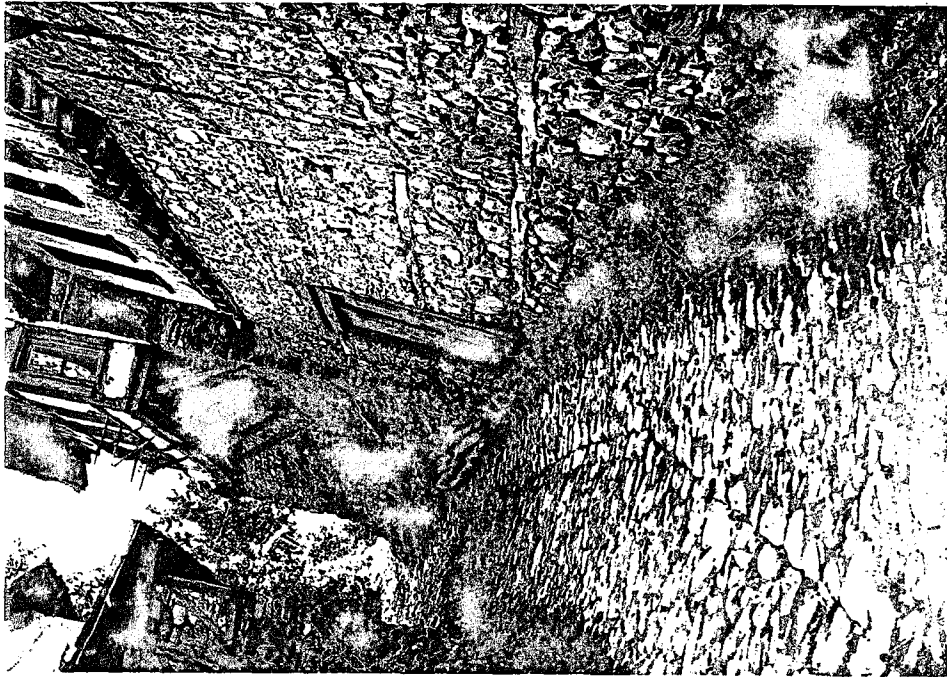
Fotoğraf 43 . Cumalıkızık Köyü'nden genel görünüm

Fotoğraf 44 . Köy girişinden genel görünüm

Fotograf 46

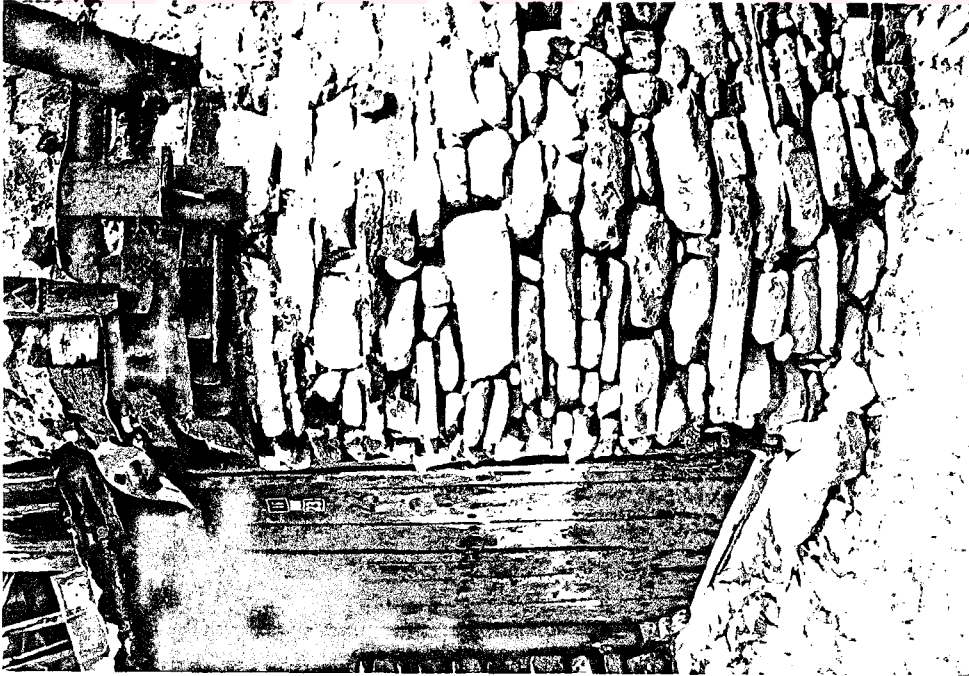
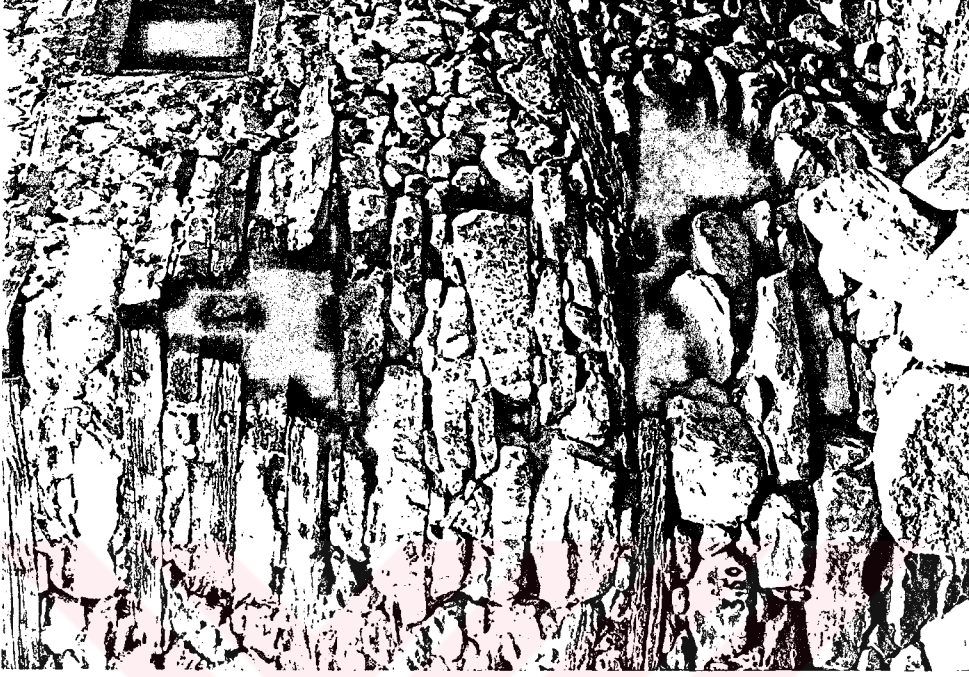
Fotograf 45

Fotoğraf 47 . Keçecioglu Sok. 170 no'lu parsele ait ev

Fotoğraf 48 . Levent Sokağında yıkılmakta olan evin yapı sistemi (95 no'lu parsel)

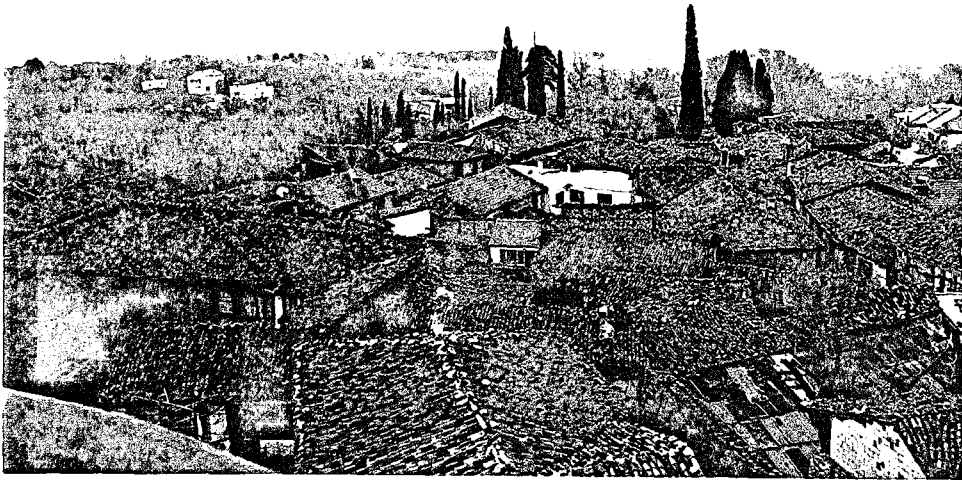

Fotoğraf 49 50 Köşe parsellerdeki evlerin pahlı köşe dönüşleri

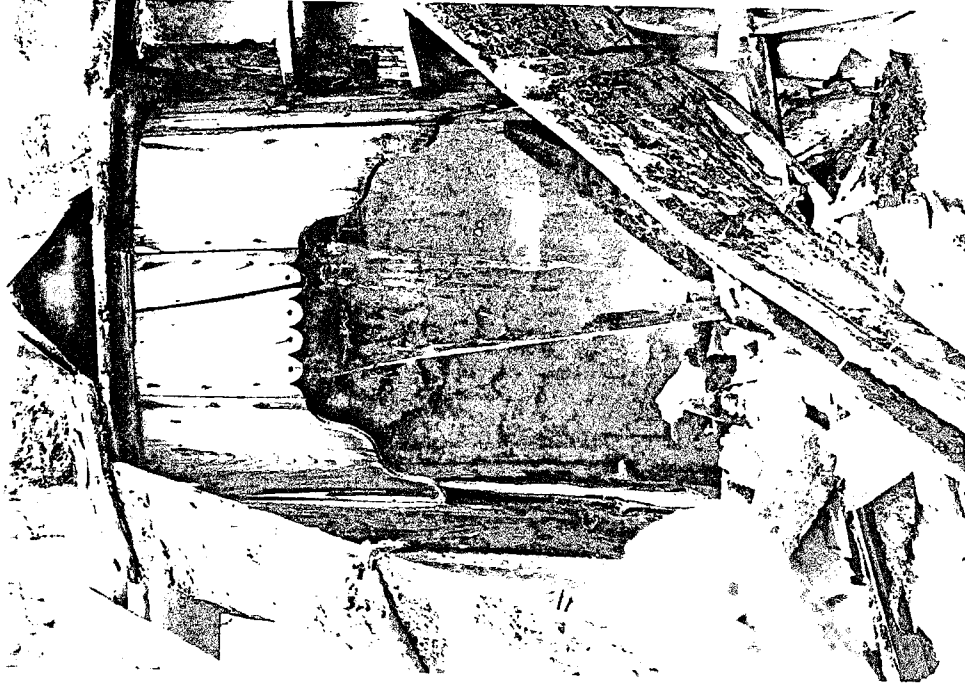

Fotoğraf 51 52. Çatı biçimlenişinden genel görünüm

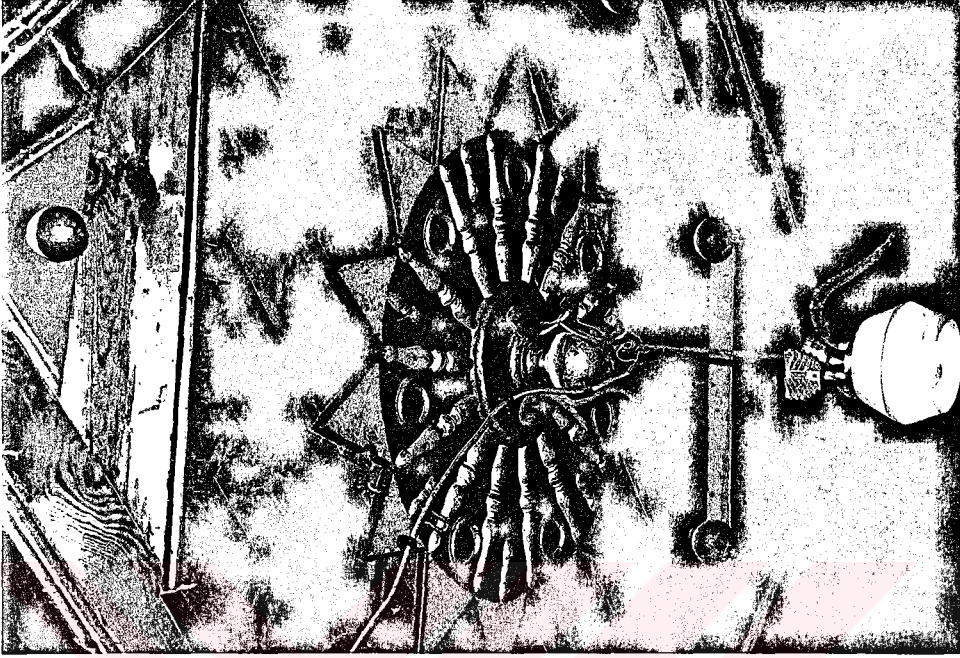

Fotoğraf 54 .
77 no'lu parsel üzerinde yer alan yıkılmakta
olan bir evin ocagından görünüm

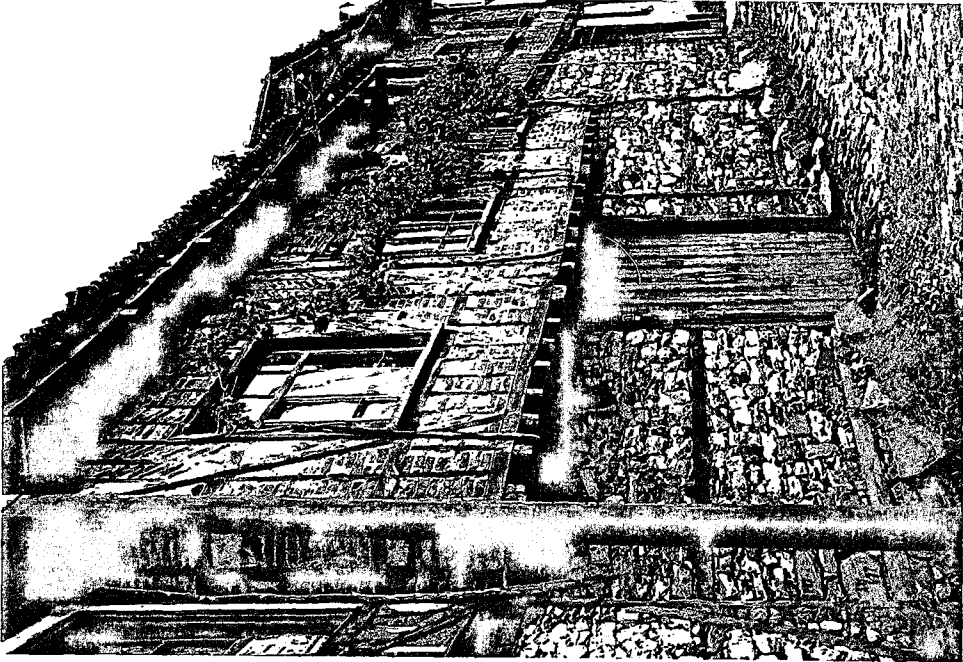
Fotoğraf 53

Fotoğraf 5/ 56 Tavan örneği (246 no'lu parsel)

Fotoğraf 58 ,196 no'lu parseldeki evin avlusuna
yapılan yeni yapı örneği

Fotoğraf 57. Geleneksel yapım sistemiyle yapılmış
yeni yapı örneği (245 no'lu parsel)

Fotoğraf 59

Fotoğraf 60 Caminin karşısında 41 ve 42 no'lu parsele ait yapı

BİBLOGRAFYA

- 1-Bursa İl Yıllığı -İstanbul 1973
- 2-Bursa Ansiklopedisi - Bursa Gazetecilik Yayınları Bursa 1987
- 3-Hayat Tarih Mecmuası "**Bursa**" Sayı 2/8 Bursa 1963
- 4-BAYKAL,Kazım "Bursa Şehrinin Kuruluşu ve Gelişmesi" Bursa 1926
- 5-YINAN,Mükrimin Halil "İslam Ansiklopedisi I İstanbul 1961
- 6-Bursa Tarım İl Müdürlüğü "Cumalıkızık Köyü ile İlgili İstatistik Araştırma" Bursa 1987
- 7-KIRAYOĞLU Engin ve Diğerleri "Cumalıkızık: Tarihsel Dokusunu Koruyan bir Osmanlı Vakıf Köyünün Evrimi"
Mimarlık Dergisi Sayı 191-192
İstanbul 1989
- 8-COŞKUN,Recayi "Bursa-Cumalıkızık Köyü" Şehir Dergisi Sayı 19
İstanbul 1985
- 9-COŞKUN,Recayi "Mimari Mirasın Korunması,Sivil Mimarlık Örneklerinden Bursa'nın Cumalıkızık Köyü Ölçeğinde İrdelimi"
(mmls tezi) İTÜ İstanbul 1980
- 10-YALMAN,Bedri "Osmanlı Dokusunu Günümüze Kadar Koruyan Bir Köyümüz"
İlgi Dergisi Sayı 43 İstanbul 1985
- 11-TOMSU,Leman Bursa Evleri İstanbul 1950
- 12-SEZGİN,Haluk "Vernaculer Mimari ve Günümüz Koşullarındaki Durumu"
Mimarlık Dergisi İstanbul 1984
- 13-SEZGİN,Haluk "Geleneksel Mimaride Cephe" Yapı Dergisi Sayı 47
İstanbul 1934
- 14-AKIN,Nur "Mimari Miras-Berat ve Ergeri'de Koruma"
Mimarlık Dergisi Sayı 41 İstanbul 1990
- 15-Vernaculer Mimarinin Sorunları Üzerine Düzenlenen Seminer"
Finlandiya Ulusal Unesco Komisyonu Finlandiya 1983

16-ELDEM,S.Hakkı Türk Evi Cilt I Güzel Sanatlar Matbaası
İstanbul 1989

17-KÜÇÜKERMEN,Önder Türk Evi T TOK Yayını İstanbul 1988

18-KUBAN,Doğan "Türkiye'de Malzeme Koşullarına Bağlı Konut Mimarisi
Üzerine Gözlemler." Mimarlık Dergisi İstanbul

19-ERUZUN,Cengiz "Doğu Karadenizde Dolma Tipi Evler" Mimarlık Dergisi
İstanbul

20-ERİÇ.Murat "Eski Eserlerde Tahribat ve Koruma" Yapı Dergisi
Sayı 47 1983/1

